

ספר במדבר

Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA). This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
1	פרשת במדבר
21	פרשת נשא
46	פרשת בהעלתך
69	פרשת שלח לך
86	פרשת קורח
102	פרשת חקת
117	פרשת בלק
135	פרשת פינחס
158	פרשת מטות
174	פרשת מסעי
192	פרשת דברים
193	הפטרות
193	הפטרת במדבר
195	הפטרת נשא
197	הפטרת בהעלתך
199	הפטרת שלח לך
202	הפטרת קורח
204	הפטרת חקת
208	הפטרת בלק
209	הפטרת פינחס
212	הפטרת מטות
214	הפטרת מסעי
217	הפטרת שבת ראש חודש

219	הפטרת שבת מחר חודש
-----	------------------------------

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum"—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metzudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash.

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum.

I hope this text will be helpful to those who use it.

<p>AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:</p>
<p>'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>קְבִילוּ יְת חֹשֶׁבֶן כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִרְעֵיהֶון לְבֵית אֲבֹתָהֶון בְּמִנּוּן שְׁמֵהֶון כָּל דְּכוּרָא לְגוּלְגֻלְתָּהֶון:</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֶדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפֵּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגֻלְגֻלְתָּם:</p>
<p>from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנֹן יְהוֹנָן לְחִילֵיהֶון אֶת וְאַהֲרֹן:</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצָבָאָתָם אֹתָהּ וְאַהֲרֹן:</p>
<p>And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְעִמָּכֹן יְהוֹן גּוֹבֵרָא גּוֹבֵרָא לְשִׁבְתָּא גְּבֵר רִישׁ לְבֵית אֲבֹתָהֶון הוּא:</p>	<p>וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>
<p>And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאֵלֵין שְׁמֹתָה גּוֹבֵרָא דִּיקוּמוֹן עִמָּכֹן לְרֵאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּר שְׂדִיאוּר:</p>	<p>וְאֵלֵה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמָדוּ אִתְּכֶם לְרֵאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׂדִיאוּר:</p>
<p>Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי:</p>
<p>Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>לְיִהוֹנָדָה נַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:</p>	<p>לְיִהוֹנָדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּר צוּעָר:</p>	<p>לְיִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעָר:</p>
<p>Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבּוּלֹן אֱלִיאָב בֶּר חֶלֶן:</p>	<p>לְזִבּוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן:</p>

(1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד צניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:

(2) למשפחתם. דע מנין כל שצטושצט: לבית אבתם. מי שאציו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:

(3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מצן עשרים:

(4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשא כל שצטושצט:

10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנֵי יוֹסֵף לְאַפְרָיִם אֶלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לְמַנַּשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	לְבִנֵי יוֹסֵף לְאַפְרָיִם אֶלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לְמַנַּשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	10
11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאַשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן־עֶכְרָן:	לְאַשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן־עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּין מְעֹרְעֵי כְנֻשָׁתָא רַבְרַבֵּי שְׁבֻטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָן:	אֵלֶּה (כ' קריאי) [ק' קרואי] הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִשּׁוֹת אֲבוֹתָם רִאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשממות)	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשממות)	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּתְּ כָל כְּנֻשָׁתָא כְּנֻשֵׁי בְּחֵד לִירְחָא תַנְיָנָא וְאַתִּיחְסוּ עַל זְרַעֲתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמֹתָן מִבֵּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא לְגוּלְגֻלְתָּהוֹן:	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלְדוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְגֻלְגֻלְתָּם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה וּמִנְיָנָן בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:	כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה:

(17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כחן בשמות:

(18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

<p>And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>וַיְהִיו בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹתָהוּן לְגִלְגָּלְתָהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>וַיְהִיו בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אַלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁשָׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבֵנִי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִנִּיְהוּדִי בְּמִנְיַן שְׁמֹתָהוּן לְגִלְגָּלְתָהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבֵנִי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אַלְפִין וְתַלְתָּ מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבֵנִי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹתָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבֵנִי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשִׁית מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)</p>
<p>Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבֵנִי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹתָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבֵנִי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שְׁבַעִין וְאַרְבַּעָא אַלְפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>

- 28 Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 29 those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.
- 30 Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 31 those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.
- 32 Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 33 those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.
- 34 Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 35 those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.
- לִבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי זְבֻלֻן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי זְבֻלֻן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:
- לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עָשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה כָּל יֵצֵא צָבָא:

36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנְיָמִן בְּנֵימִין תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנְיָמִן בְּנֵימִין תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין תִּלְתִּין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה בְּנֵימִין חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37
38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְדָן דָּן תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְדָן דָּן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּדָן שְׁתֵּין וְתֵרִין אֶלְפִין וְשִׁבַּע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבַּע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְאָשֶׁר אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְאָשֶׁר אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּאָשֶׁר אַרְבָּעִין וְחֵד אֶלְפִין וְחֲמִישָׁא מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִישָׁא מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּנַפְתָּלִי חֲמִישִׁין וְתִלְתָּא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43

- 44 These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.
- 45 And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;
- 46 even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.
- 47 But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.
- 48 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 49 'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;
- 50 but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.
- 51 And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.
- אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:
- וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:
- וַיְהִיו כָּל־הַפְּקָדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:
- וְהַלְוִיִּם לַמִּטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר: יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרִי:
- אֲךָ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִּפְקַד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְאַתָּה תִּפְקַד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂא אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהָם יִשְׁרְתוּהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ:
- וּבִמְטַל מִשְׁכָּנָא יִפְרְקוּן הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזֶּה הַקָּרֵב וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:
- וּבְמִטַּל מִשְׁכָּנָא יִפְרְקוּן הַלְוִיִּם וְכִי יִתִּיד וְכִי יִתִּיד מִשְׁכָּנָא יִקְיֻמוּן יִתִּיד לִינְאִי וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לדוד. דבר אחר צפה הקצ"ה שעמידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו צעגל:

(50) ואתה תפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מגוי שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ב, ג) ויפקד המלך פקידים:

52 And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.

וַיִּשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבּוֹר עַל
עַל-מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל-דָּגְלוֹ
לְצַבָּאתָם:

But the Levites shall pitch round
about the tabernacle of the
53 testimony, that there be no
wrath upon the congregation of
the children of Israel; and the
Levites shall keep the charge of
the tabernacle of the testimony.'

וְהָלוּם יַחְנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ תְּהִלִּים אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:

וְלִינְאֵי יִשְׁרוֹן סָחוֹר סָחוֹר לְמִשְׁכָּנָא דְסִיְהוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגְזָא עַל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטְרוּן לִינְאֵי יֵת מִטְרַת מִשְׁכָּנָא דְסִיְהוּתָא:

Thus did the children of Israel;
54 according to all that the LORD
commanded Moses, so did they.

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בֶּן
עֲשִׂי: (פ)

II And the LORD spoke unto Moses
and unto Aaron, saying:

שָׁמַיִי וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-וַמִּלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
אֲהֲרֹן לֵאמֹר:

2 'The children of Israel shall pitch
by their fathers' houses; every
man with his own standard,
according to the ensigns; a good
way off shall they pitch round
about the tent of meeting.

אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֶתֶתְ לְבֵית
אֲבֹתָם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּוֶד
סָבִיב לְאַחַל־מוֹעֵד יַחְנוּ:

גִּבּוֹר עַל מַקְסִיָּה בְּאַתּוֹן
לְבֵית אֲבֹתָהֶן יִשְׂרׁוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִקְּבִיל סָחוֹר סָחוֹר
לְמִשְׁכַּן זְמַנָּה יִשְׂרׁוֹן:

Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be
³ they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,

וְהַחֲנִימִים קָדְמָה מִזִּלְחָה דְּגֻלָּה
מִחֲנָה יְהוּדָה לְצִבְאָתָם
וְנִשְׂיָא לְבָנֵי יְהוּדָה נַחֲשׁוֹן
בֶּן־עֲמִינָדָב:

and his host, and those that were
4 numbered of them, threescore
and fourteen thousand and six
hundred;

וַיִּבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם אֶרְבָּעָה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
וַחֲיִלֶּיהָ וּמִנִּיחֶיהֶן שִׁבְעִין וָאַרְבָּעָה אֶלֶף וּשְׁתֵּי מֵאוֹת׃

(51) יורידו אתו. כחרגומו יפרקו כשצאין ליסע צמדצר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאין אותו עד מקום אשר ישכון שם הענן ויחנו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):

(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים צפופים זה שלשה שבטים לכל דגל:

(53) וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף. אִם תַּעֲשֶׂה כִמְצוֹתַי לֹא יִהְיֶה קֶצֶף וְאִם לֹא שִׁכַנְסוּ זָרִים בַּעֲבוּדָתָם וְזוֹ יִהְיֶה קֶצֶף כְּמוֹ שֶׁמֵּצִינוּ בַּמַּעֲשֶׂה קֶרֶחַ (בַּמִּדְבָּר יז, יא) כִּי יֵלֵךְ הַקֶּצֶף וְגו':

(2) באתת. כל דגל יהיה לו אות מפה לצוה תלויה בו לצעו של זה לא כצעו של זה לצע כל אחד כגוון אצנו הקצוה בצחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יב). דבר אחר באותות לבית אצות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית נ, יב) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יסודם ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח ורלוון ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיחא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לצא בשבת משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפני הקרויה קדם ואיו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחר:

5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְדָשֶׁרן סְמִיכִין עָלָוְהִי וְנִשְׂאִל לְבִנִּי יִשָּׁשְׁכָר נִתְנָאֵל בֶּן־צִוְעָר׃
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקָדָיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת׃
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנִשְׂאִל לְבִנִּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקָדָיו שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת׃
9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לַצְבָּאתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ׃
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגַל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תִּימָנָה לַצְבָּאתָם וְנִשְׂאִל לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצֹר בֶּן־שְׂדֵיאוֹר׃
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקָדָיו שֵׁשֶׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת׃
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה שִׁמְעוֹן וְנִשְׂאִל לְבִנִּי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צֹרִישָׁדָי׃
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָּד וְנִשְׂאִל לְבִנִּי גָּד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל׃

(9) ראשונה יסעו. כשרואין הענן מסתלק חוקעין הכהנים צחצחורות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלויס והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:

15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וַיִּצְבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וַחֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים וְאַלְף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁין וְחִלִּיָּה וּמְנַיִיהוֹן אַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	15
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל-הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאָה וְחֲמִשִּׁין וְחָד אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטָלִין:	16
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנִסְעַ אֹהֶל-מוֹעֵד מַחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה כְּאִשְׁרֵי יַחֲנוּ כֵן יִסְעוּ אִישׁ עַל-יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)	17
18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דִּגְל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	18
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וַיִּצְבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעֲלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצוּר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וַיִּצְבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלְף וּמֵאוֹת:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	וּמִטָּה בְּנִימִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בְנִימִן אַבִּידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	22
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וַיִּצְבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	23

(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו בן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך לרוח הקדושה לו (שם יז): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשעמו רוח של דוד קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשו"ן איש"א צלע"ו:
(20) ועליו. כתר גומו ודסמיכין עלוהי:

<p>all that were numbered of the camp of Ephraim being a 24 hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.</p>	<p>כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאוֹתָם וּשְׁלָשִׁים יָסֵעוּ: (ד)</p>
<p>On the north side shall be the 25 standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,</p>	<p>דָּגֹל מַחֲנֶה דָן צִפְנָה לְצִבְאוֹתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:</p>
<p>and his host, and those that were 26 numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;</p>	<p>וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:</p>
<p>and those that pitch next unto 27 him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,</p>	<p>וְהַחֲנִים עָלָיו מִטֵּה אָשֶׁר וְנָשִׂא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן־עֹכְרָן:</p>
<p>and his host, and those that were 28 numbered of them, forty and one thousand and five hundred;</p>	<p>וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּע וָאֶרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:</p>
<p>and the tribe of Naphtali; the 29 prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,</p>	<p>וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:</p>
<p>and his host, and those that were 30 numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;</p>	<p>וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאֶרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>all that were numbered of the 31 camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'</p>	<p>כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה דָן מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁבַע־וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֹנָה יָסֵעוּ לְדֹגְלֵיהֶם: (ה)</p>
<p>These are they that were 32 numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:</p>

33 But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.

וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
וְלִינְאִי לֹא אֶתְּמַנְיָאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:

34 Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.

וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן־חָנּוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: (פ)
וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה כִּן שָׂרוּ לְטַקְסִיהוֹן וְכִן נָטְלוּן גְּבַר לְזִרְעִיתָהּ עַל בֵּית אֲבָהֻתָּהּ:

III Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.

וְאַלֶּה תוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי:
וְאַלִּין תוֹלְדַת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי:

2 And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.

וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר ׀ נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:
וְאַלִּין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן בּוֹכְרָא נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:

3 These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.

אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־מָלֵא יָדָם לְכַהֵן:
אֵלִין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן כְּהֲנִיָּא דְּאֶתְרַבִּיאוּ דְּאֶתְקַרְבּ קוֹרְבָּהוֹן לְשִׁמְשָׁא:

4 And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.

וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיַּכֵּהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם: (פ)
וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיַּכֵּהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם:

5 And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

6 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.

הַקְרֵב אֶת־מִטֵּה לֵוִי וְהַעֲמִדְתָּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אוֹתוֹ:
קְרִיב יְת שְׁבָטָא דְּלֵוִי וְתַקִּים יְתִיהָ קֳדָם אַהֲרֹן כְּהֲנָא וַיִּשְׁמְשׁוּן יְתִיהָ:

- (1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חצירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו המולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:
- (2) על פני אהרן. נחיינו (נמר"ז ז, כו):
- (3) ושרתו אותו. ומהו השירות ושמו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרצו זר כמו שנאמר (נמדצר

- 7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle. וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- 8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle. וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- 9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel. וַנִּתְּנָהּ אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death. וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)
- 11 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַיָּמִּימָר: לְאָמַר:
- 12 'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine; וְאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:

ית, א) אתה וצניך וצית אצרך אתך תשארו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות: (7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא וצלשון משנה כמו שאמרו צגנת ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה: (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלוים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרנו שגאמר (להלן יח, לא) כי שכן הוא לכם חלק עבודתכם: (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום והוא נמסר לו שגאמר (שם ח, יט) ואמנה את הלוים נתונים וגו': (10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמרו את כהנתם. קצלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים: (12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הצבורות זכיתי בהם ולקחתיים ממורתם לפי שהיתה העבודה בצבורות וכשחטאו זעגלו נפסלו והלוים שלא עזבו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

<p>for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'.</p>	<p>כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)</p>	<p>13 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)</p>
<p>14 And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי לֵאמֹר:</p>	<p>חמישי 14 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי לֵאמֹר:</p>
<p>'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'</p>	<p>מִנִּי יֵת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהֶם לְנִרְעֵיהֶם כָּל־זָכָר דָּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲלָא תִּמְנִינִן:</p>	<p>15 פָקֵד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַל־הָאָלָה תִּפְקְדֵם:</p>
<p>16 And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.</p>	<p>וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:</p>	<p>16 וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:</p>
<p>17 And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.</p>	<p>וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְשֵׁמֹתָם גֵרְשֹׁן וְקָהָת וּמֶרָרִי:</p>	<p>17 וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְשֵׁמֹתָם גֵרְשֹׁן וְקָהָת וּמֶרָרִי:</p>
<p>18 And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְנִרְעֵיהֶם לְבָנִי וְשִׁמְעִי:</p>	<p>18 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבָנִי וְשִׁמְעִי:</p>
<p>19 And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.</p>	<p>וּבְנֵי קָהָת לְנִרְעֵיהֶם עֲמָרָם וְיִזְחָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל:</p>	<p>19 וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עֲמָרָם וְיִזְחָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל:</p>
<p>20 And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.</p>	<p>וּבְנֵי מֶרָרִי לְנִרְעֵיהֶם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם:</p>	<p>20 וּבְנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלְוִי לְבֵית אֲבֹתָם:</p>
<p>21 Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.</p>	<p>לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלְבָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:</p>	<p>21 לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלְבָנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:</p>

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה זרבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הצטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפחה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ד'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהל־הים לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך חינוקות יש צא־הן זה לכן נאמר על פי ה' (שם):

<p>Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.</p>	<p>מִנִּיגֵיהוֹן בְּמִנְיָן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעִילָא מִנִּיגֵיהוֹן שְׁבַעָא אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:</p>	<p>22 פְּקַדֵּיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה פְּקַדֵּיהֶם שְׁבַעַת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:</p>
<p>23 The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;</p>	<p>זְרַעֲיָת גֵּרְשׁוֹן אַחֲרֵי יִשְׂרָוִן מִעֶרְבָא:</p>	<p>23 מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:</p>
<p>24 the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,</p>	<p>וְרֹב בֵּית בָּא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן אֱלִיסָפָר בֶּר-לֵאל:</p>	<p>24 וַיְנַשֵּׂא בֵית-אָב לַגֵּרְשֹׁנִי אֱלִיסָפָר בֶּן-לֵאל:</p>
<p>25 and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,</p>	<p>וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁכָּנָא וּפְרָסָא חֹפֵאִיהּ וּפְרָסָא דְתַרְעָא מִשְׁכָּן זִמְנָא:</p>	<p>25 וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵּהוּ וּמִסֹּךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>26 and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.</p>	<p>וּסְרָדֵי דֶרְתָא וְיֹת פְּרָסָא דְתַרְעָא דֶרְתָא דְעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבַּחַא סָחוּר סָחוּר וְיֹת אֲטוּנוּהֵי לְכָל פּוֹלְחָנֵיהּ:</p>	<p>26 וְקַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)</p>
<p>27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:</p>	<p>וּלְקַחַת זְרַעֲיָת עֲמָרָם וְזְרַעֲיָת יִצְחָר וְזְרַעֲיָת חֶבְרוֹן וְזְרַעֲיָת עֲזִיזָאֵל אֵלֶּין אֲנֹן זְרַעֲיָת קַחַת:</p>	<p>27 וּלְקַחַת מִשְׁפַּחַת הָעֲמֶרְמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיזָאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקַּהֲתִי:</p>
<p>28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.</p>	<p>בְּמִנְיָן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעִילָא חֲמִנָא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה נְטָרֵי מִטְרָתָא דְקוֹדֶשָׁא:</p>	<p>28 בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:</p>
<p>29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;</p>	<p>זְרַעֲיָת בְּנֵי קַחַת יִשְׂרָוִן עַל שְׂדָא דְמִשְׁכָּנָא דְרֹמָא:</p>	<p>29 מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קַחַת יַחְנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:</p>

(21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
(25) המשכן. יריעות הסחמנות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים וחמשים:
ומסך פתח. הוא הוילון:
(26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:
(29) משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל ב, י) אוי לרשע ואוי
לשכנו לכן לקו מהם דתן ואזירים ומאחיס וחמשים איש עס קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר
(י):

<p>the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,</p>	<p>וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי אֱלִיצָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵית קָהַת אֱלִיצָפָן בֶּר עֻזִּיאֵל:</p>	30
<p>and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֶן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּזְבֵּחַ וְהַמִּזְבְּחֹת וְכָל־ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתּוּ בָהֶם וְהַמָּסֹךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ: וּמִטְרֵתָהוּן אֲרוֹנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרֵתָא וּמִדְּבַחֵיָא וּמִנֵּי קוֹדֶשׁא דִּישְׁמֹשׁוֹן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:</p>	31
<p>Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.</p>	<p>וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פֶּקֶדֶת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ: וְאַמְרָפֶלָא דִּמְמָנָא עַל רִבְרָבִי לְיוֹאֵי אֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כְּהֵנָא מִתְּחֹת יְדוּהֵי מְמוֹנֵן נְטָרֵי מִטְרֵתָא דְּקוֹדֶשׁא:</p>	32
<p>Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.</p>	<p>לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי: לְמֶרָרִי זִרְעֵית מַחֲלִי וְזִרְעֵית מוּשִׁי אֵלֶּין אֲנֹן זִרְעֵית מֶרָרִי:</p>	33
<p>And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;</p>	<p>וּפִקְדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם: וּמִנִּיחֵיהוֹן בְּמִנֵּין כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא שְׁתָּא אַלְפִין וּמָאתָן:</p>	34
<p>the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;</p>	<p>וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אַבִּיחַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵית מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּר אַבִּיחַיִל עַל שְׂדָא דִּמִּשְׁכָּנָא וְשִׁרְוֹן צָפוֹנָא:</p>	35
<p>the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>וּפִקְדֵת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ: וְדַמְסִיר לְמִטָּר לְבְנֵי מֶרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעֲבֹדוּהֵי וְעַמּוּדוּהֵי וְסִמְכוּהֵי וְכָל מְנוּהֵי וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:</p>	36
<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.</p>	<p>וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וְיִמִּיתֵיהֶם: וְעַמּוּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסָפִיהוֹן וְאַטוּנִיָּהוֹן:</p>	37

(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:

(32) ונשיא נשיאי הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו
היה פקודת כולם:

<p>And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.</p>	<p>וְדָשֶׁרֶן קֶדֶם מִשְׁכְּנֵי קְדוֹמָא קֶדֶם מִשְׁכֵּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהֶי נְטָרִין מִטְּרָא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילּוּנֵי דְּיִקְרַב יִתְקַטֵּיל:</p>	<p>וְהַחֲנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהֶם שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּה הַקָּרֵב יוּמָת:</p>
<p>All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.</p>	<p>כָּל מִנְיַי לִינְיָ דְּמִנְיָ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי לִנְרֵי תַּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲיֵלָא עֲשָׂרִין וּתְרִין אֲלָפִין:</p>	<p>כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנָיִם וָעֶשְׂרִים אֲלָף: (ס)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.</p>	<p>וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מִנִּי כָּל בְּכוֹרֵי דְּכוּרֵיָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲיֵלָא וְקִבִּיל יֵת חוּשְׁבָן שְׁמֵהֶם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָקֵד כָּל-בְּכֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם:</p>
<p>And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'</p>	<p>וְתִקְרִיב יֵת לִינְיָ קְדָמִי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְּלִינְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְעִירָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלִקְחָתָהּ אֶת-הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל-בְּכֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בְּכֹר בְּבֵהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.</p>	<p>וּמִנְיָ מֹשֶׁה כְּמָא דְּפִקֵּיד יְיָ יְתִיה יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והסוּנים עליו ישכר וזבולן טוֹב לָדִיק טוֹב לִשְׁכֵנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק צמורה נעשו גדולים צמורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשצט סופר (תנחומא ס:):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלוים (צמורות ד, א): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אתה מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הצמורות ולא יהיו זקוקים השלשה וצבעים ומאתים צמורות העודפים על הצמנין לפדיון אמרו רבותינו צמכות צמורות (ה, א) אותן שלש מאות לויים צמורים היו ודיס שיפקיעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבן חדש ומעלה. משינא מכלל ספק נפלים:

43	And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.	וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בַּמִּסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַל־הָלַף לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאָתָיִם: (פ)	43
44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	44
45	'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה: קְדָמִי לִינְאִי אֲנִי יִי:	45
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאָתָיִם הָעֲדָפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיֵת פוֹרְקָן מֵאֹתָן וּשְׁבַעִין וּתְלָתָא דִּיתִירִין עַל לִינְאִי מִבְּכוֹרֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	46
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלִקְחָתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לַגִּלְגָּלֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל: וְתַסֵּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֵלְעִין לַגִּלְגָּלֹתָא בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא תַסֵּב עֶשְׂרִין מְעִין סֵלְעָא:	47
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'	וְנָתַתָּה תְּכַסְפָּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֲדָפִים בָּהֶם: וְתַתִּין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהִי פוֹרְקָן דִּיתִירִין בְּדוּן:	48
49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם מֵאֵת הָעֲדָפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם: וַיָּסִיב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פוֹרְקָנָהוֹן מִן דִּיתִירִין עַל פְּרִיקֵי לִינְאִי:	49

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של זן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צזהמה (שס, 7, 3):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות זהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים זהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

(49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים בגופן:

50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וּשְׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְפָּה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	מֵזֶן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנֹמְעָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲחִי לַחֲיִלָּא לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וַיַּעֲזֹב אֶהָרֹן וּבָנָיו בְּנֵי־קָהָת מִגֹּזַר לֹוי לְיִזְרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן:
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֹוי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֹוי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֹוי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲחִי לַחֲיִלָּא לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲחִי לַחֲיִלָּא לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲחִי לַחֲיִלָּא לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנֹסַע הַמַּחֲנֶה וַהֲוִדּוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת:	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנֹסַע הַמַּחֲנֶה וַהֲוִדּוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת:	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנֹסַע הַמַּחֲנֶה וַהֲוִדּוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת:
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסוּי עֹר תַּחֲשׁ וַיַּפְּרֹשׁוּ בְּגָד־כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלִמְעָה וְשָׂמוּ בַדִּי:	וַיִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסוּי עֹר תַּחֲשׁ וַיַּפְּרֹשׁוּ בְּגָד־כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלִמְעָה וְשָׂמוּ בַדִּי:	וַיִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסוּי עֹר תַּחֲשׁ וַיַּפְּרֹשׁוּ בְּגָד־כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלִמְעָה וְשָׂמוּ בַדִּי:

(50) חמשה ושישים ושלש מאות ואלף. כך כסום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשבעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כי כד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוים מה עשה הציא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן בן לוי ומאחיס ושבעים ושלשה פתקין כחז עליהם ה' שקלים כללן ונתן בקלפי אמר להן בזאו וטלו פתקיהם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, 6):

(2) נשא את ראש וגר. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נחמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לבח והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקודש שבכולן הארון והשלמן והמנורה והמזבח והפרכת וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגר. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא יטמרכו הלוים בני קהת אלא לשאת: בנסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:

<p>And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.</p>	<p>וְעַל פִּתּוּקַי דְּלַחִים אֲפִיָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיִּתְּנוּ עָלוּהֵי יַת מִגְסֵיָא וַיַּת בְּזִכֵּיָא וַיַּת מְכִילְתָּא וַיַּת קְסוֹת נְסוּכָא וְלַחְמָא תְּדִירָא עָלוּהֵי יְהִי:</p>	<p>וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרֹשׁוּ בִגְד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־ הַקְּעֹרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־ הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנְּסֹךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:</p>
<p>And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וַיִּפְרְסוּן עָלֵיהֶוּן לְבוּשׁ צָבֵעַ וַיְכַסּוּן יִתִּיה בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סָסְגוּנָא וַיִּשְׁוּן יַת אַרְיֵחוּהִי:</p>	<p>וַיִּפְרֹשׁוּ עָלֵיהֶם בִּגְד תוֹלַעַת שָׁנִי וַיְכַסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>
<p>And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.</p>	<p>וַיִּסְבּוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יַת מְנִרְתָּא דְּאַנְהוּרִי וַיַּת בּוֹצִינְהָא וַיַּת צִיבְתָּהָא וַיַּת מַחְתֵּיתָהָא וַיַּת כָּל מְנִי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לַהּ בְּהוֹן:</p>	<p>וְלָקְחוּ בִגְד תְּכֵלֶת וַיְכַסּוּ אֶת־ מְנִרְת הַמָּאֹר וְאֶת־נֵר־תִּיה וְאֶת־מְלָקְחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם:</p>
<p>And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.</p>	<p>וַיִּתְּנוּן יִתָּהּ וַיַּת כָּל מְנִהָא לְחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סָסְגוּנָא וַיִּתְּנוּן עַל אַרְיֵחָא:</p>	<p>וְנָתְנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיָהּ אֶל־מִכְסָה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט:</p>
<p>And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וְעַל מִדְבַּח הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בִגְד תְּכֵלֶת וַיְכַסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>	<p>וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בִגְד תְּכֵלֶת וַיְכַסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>
<p>And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.</p>	<p>וַיִּסְבּוּן יַת כָּל מְנִי שְׁמוּשָׁא דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּן לְלְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יִתְּהוֹן בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סָסְגוּנָא וַיִּתְּנוּן עַל אַרְיֵחָא:</p>	<p>וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָם בְּקֹדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בִּגְד תְּכֵלֶת וַיְכַסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסָה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט:</p>
<p>And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.</p>	<p>וַיִּסְפּוּן יַת קְשֵׁמָא דְּמִדְבַּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהֵי לְבוּשׁ אַרְגָּמָן:</p>	<p>וַיִּדְּשׁוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּפְרֹשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגָמָן:</p>

- (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשמי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (סס) אשר יסך זהם:
- (9) מלקחיה. כמין צנת שמושך זה את הפמילה לכלל צנ שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחיצה לפנים אלא מצדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לווי"ש בלע"ז שנותנים זהן השמן והפמילות:
- (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרצוף (כלים לב):
- (12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש. צמוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמ הפנימי:

- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 18 'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;
- וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-כֵּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתּוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת-הַמִּחְתָּה וְאֶת-הַמְּזִלְגֹת וְאֶת-הַיָּעִים וְאֶת-הַמְּזִרְקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפְרָשׁוֹ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וְשָׂמוּ בִדְיוֹ:
- וַיַּשְׂבִּי אֶהֱרֹן וּבְנָיו לְכַסֹּת יֵת קֹדֶשׁא וְיֵת כָּל מִנֵּי קֹדֶשׁא בַּמַּטְל מִשְׁרִיתָא וּבְתֵר כֵּן יֵיעֲלוּן בְּנֵי קֹהַת לְמַטֵּל וְלֹא יִקְרְבוּן לְקֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מַטְוִל בְּנֵי קֹהַת בַּמַּשְׁכָּן זְמָנָא:
- וְדַמְסִיר לְאַלְעֶזֶר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְאַנְהֲרוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרִבּוּתָא מְסַרְתָּ כָּל מַשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקֹדֶשׁא וּבְמִנְהֲרֵי:
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר:
- אֶל-תִּכְרְיֵתוּ אֶת-שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:
- לֹא תִשְׁיֹצוּן יֵת שִׁיבַט זְרַעֲיָתָ קֹהַת מִגּוֹ לְיוֹאֵי:

(13) ודשנו את המזבח. מוצח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצונה תחת הבגד כארי צערת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):

(14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזולגות. נזירות של נחשת שבהן מכין בצצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות ובלע"ז וידי"ל והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיחה צידי שמים:

(16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לזוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת לזוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה בפרשה זו אבל משא בני גרשון ומורי שאינן מקדש הקדשים על פי אימתם היה כמו שכתוב בפרשת נשא (להלן פסוק כח):

(18) אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:

- 19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;
- וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֶתְרֵן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עַבְדָּתוֹ וְאֶל־מִשְׁאֹו:
- וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וַיִּיחֹון וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ־יֵא אֶתְרֵן וּבְנוֹהֵי יִיעָלוּן וַיִּמְנֹון יְתָהוֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל פּוֹלְחָנִיה וּלְמִטּוֹלִיה:
- 20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.
- וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ: (פ)
- וְלֹא יִיעָלוּן לְמַחְזֵי כַד מְכַסֵּן יָת מְנֵי קוֹדֶשׁ־א וְלֹא יָמוּתוּן:
- 21 And the LORD spoke unto Moses saying:
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
- 22 'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;
- נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם:
- קָבִיל יֵת חוֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אִף אֲנֹון לְבֵית אֲבֹהֵתָהוֹן לְיִרְעֵיתָהוֹן:
- 23 from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.
- מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיָמָעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד עַבְדָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
- מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנֵי יְתָהוֹן כָּל דָּאֲתֵי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:
- 24 This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:
- זֹאת עַבְדָּת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשָּׂא:
- דִּין פּוֹלְחֹן זִרְעֵית גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטָּל:
- 25 they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;
- וְנִשָּׂאוּ אֶת־יִרְיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֹּהוּ וּמִכְסֹּה הַתָּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מְלִמְעָלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- וַיִּטְלוּ יֵת יִרְיעֵת מִשְׁכָּנָא וַיִּת מִשְׁכָּן זִמְנָא חוּפָאִיה וְחוּפָאִה דְּסִסְגוּנָא דְּעָלוּהִי מְלַעֲלָא וַיִּת פְּרָסָא דְּתַרְע מִשְׁכָּן זִמְנָא:

(20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו צגד פלוני וכסו אותו במכסה פלונית ובלוע שלו הוא כסויו:

(22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזימתיך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:

(25) את יריעת המשכן. עשר הממונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

<p>and the hangings of the court, and the screen for the door of 26 the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.</p>	<p>וְיֵת סָרְדֵי דֶרְתָּא וְיֵת פֶּרֶסָא דְּמַעְלָנָא דֶּתְרַע דֶּרְתָּא דְּעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבָּחָא סְחֹר סְחֹר וְיֵת אֲטוּנְיָהוֹן וְיֵת כָּל מְנִי פוֹלְחָנְהוֹן וְיֵת כָּל דִּיתְמָסָר לְהוֹן וְיִפְלָחוּן: לְהֵם וְעִבְדוּ:</p>	<p>וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֵת־מִסְדּוֹ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר־עַל־ 26 הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֵת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעִבְדוּ:</p>
<p>At the commandment of Aaron and his sons shall be all the 27 service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.</p>	<p>עַל מִימַר אֶהְרֹן וּבְנוֹתָי יְהִי כָּל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְכָל מְטוֹלְהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וְתִמְנֹן עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מְטוֹלְהוֹן:</p>	<p>עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבְנָיו תִּהְיֶה 27 כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי לְכָל־מִשְׁאֵם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>
<p>This is the service of the families of the sons of the Gershonites 28 in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>דִּין פּוֹלְחָן זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשֹׁן בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא וּמִטְרָתְהוֹן בִּידָא דְּאִיתְמַר בֶּר אֶהְרֹן כֹּהֵנָא:</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי 28 הַגֵּרָשִׁי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בִּיד אִיתְמַר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>
<p>As for the sons of Merari, thou 29 shalt number them by their families, by their fathers' houses;</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לִזְרַעֲתְהוֹן לְבֵית־ אֲבֹתָהֶם תִּמְנֵן יִתְהוֹן:</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית־ יִשְׂרָאֵל אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:</p>
<p>from thirty years old and upward 30 even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִינֵן כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָן מִשְׁכָּן זִמְנָא:</p>	<p>מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה 30 וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹדָם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד אֶת־ עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>And this is the charge of their 31 burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;</p>	<p>וְדָא מִטְרַת מְטוֹלְהוֹן לְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוֹתָי וְעַמּוּדוֹתָי וְסֻמְכוֹתָי:</p>	<p>וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־ 31 עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבָרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו:</p>
<p>and the pillars of the court 32 round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.</p>	<p>וְעַמּוּדֵי דֶרְתָּא סְחֹר וְסֻמְכֵיהוֹן וְסִפְיָהוֹן וְאֲטוּנְיָהוֹן לְכָל מְנִיָּהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וּבִשְׁמָהוֹן תִּמְנֹן יֵת מְנֵי מִטְרַת מְטוֹלְהוֹן:</p>	<p>וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב 32 וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב:
ואת כל אשר יעשה להם. כתרומתו וית כל דיחמסר להון לצני גרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהצנים ממנה עליהם ציד איחמר בן אהרן הכהן:

33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני מררי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	וַיִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרֹבְרָבִי כְנֻשָּׁתָא יֵת בְּנֵי קָהַת לְזִרְעֵיהֶון וּלְבֵית אֲבֹהֵיהֶון:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעִילָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	35
36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו מִנִּיחֵיהֶון לְזִרְעֵיהֶון תְּרִין אַלְפִין שִׁבְעָא מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	36
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי כָל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	37
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וַיִּמְנָא גֵרְשֹׁן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְזִרְעֵיהֶון וּלְבֵית אֲבֹהֵיהֶון:	שני
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעִילָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	39
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֶלְפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	40

(32) ויִתְּדָתָם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגביהם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים כציצית לזהם הקלעים נשפתם העלוניה ככלונסות וקונדסין כמו ששנויה במלכות המשכן (פ"ה):

- These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.
- 41 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:
- And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,
- 42 וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי וּמִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:
- from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,
- 43 מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל־הָבָא לַעֲבֹד בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
- even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.
- 44 וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם וַיְהִיו מִנִּינֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּמָאתַן: שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתַיִם:
- These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.
- 45 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה:
- All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,
- 46 כָּל־הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:
- from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,
- 47 מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל־הָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
- even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.
- 48 וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וַחֲמִישׁ מֵאוֹת וְתֵמָנָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמללים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

<p>According to the commandment of the LORD</p> <p>49 they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־ עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשְׁאָו וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>49</p>
<p>V And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:</p>	<p>סלישי לֵאמֹר:</p>
<p>'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;</p>	<p>צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־ זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ: פְּקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסְאָב לְטָמִי נַפְשָׁא:</p>	<p>2</p>
<p>both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'</p>	<p>מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: מִדָּכָר עַד נִקְבָּא תִּשְׁלְחוּ לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא תִּשְׁלְחוּ וְנִגְנוּ וְלֹא יִסְאָבוּ יֵת מִשְׁרִיתָהוֹן דְּשִׁכְנִיתִי שְׂרָיָא בֵּינֵיהוֹן:</p>	<p>3</p>
<p>And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>	<p>4</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:</p>	<p>5</p>
<p>Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;</p>	<p>דִּבֹּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־ חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאֲשַׁמָּה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֲנָשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקְרָא קָדָם יְיָ וַיַּחֲבוּ אֲנָשָׁא הַהוּא:</p>	<p>6</p>

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמזמה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין צפרק הנוקין (ס, א-ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת צמדצר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הנרוע נשתלח חוץ לכולן. הוצ מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכניה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סו, א-ב): טמא לנפש. דמסאב לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמא שחיק עצמות:
(6) למעל מעל בדי. הרי חזרו וכתב כאן פרשת גזול וגשע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה

- 7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.
- 8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.
- 9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.
- 10 And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.
- 11 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- וְהִתְנֹדוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֶף עָלָיו וְנָתַן לְאִשָּׁר אָשָׁם לּוֹ:
- וְאִם־אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לַיהוָה לִכְתֹּן מִלֶּבֶד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּרֵבּוּ עָלָיו:
- וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קֹדֶשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִכְתֹּן לּוֹ יִהְיֶה:
- וְאִישׁ אֶת־קֹדֶשׁוֹ לּוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לִכְתֹּן לּוֹ יִהְיֶה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֹ: לְאִמֹר:

מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן שציל שני דברים שנתחדשו בה האחד שכתוב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה דבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ז):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהציעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא ד. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שצאיתו משמר (ספרי נשא ד. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צויקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי שמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הבכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תציא בית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכתוב ולימד על הבכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצאו ויטלו בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו צו כספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):

<p>12 Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶוּן גִּבֹּר אָרִי תִסָּטִי אֶתְתִּיה וְתִשְׁקֹר בִּיה שִׁקֹּר:</p>	<p>12 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:</p>
<p>13 and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;</p>	<p>וְיִשְׁכַּב גִּבֹּר יָתָה שְׁכַבְתָּ זָרָעָא וְיִהִי מְכֻסָּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָרָא וְהִיא מְסֻבָּא וְסָהִיד לִית בָּהּ וְהִיא לֹא אֶתְאַחֲדַת:</p>	<p>13 וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָ שְׁכַבְתָּ־זָרָע וְנִעְלָם מִעֵינֵי אִישָׁהּ וּנְסִתָּהּ וְהִיא נְטֻמָּאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׁה:</p>
<p>14 and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;</p>	<p>וְיַעֲבֹר עָלָיו רוּחַ־קִנְיָה וְיִקְנִי יָת אֶתְתִּיה וְהִיא מְסֻבָּא אוֹ עֹבֵר עָלֹהִי רוּחַ קִנְיָה וְקִנִּי יָת אֶתְתִּיה וְהִיא לֹא מְסֻבָּא:</p>	<p>14 וְעֹבֵר עָלָיו רוּחַ־קִנְיָה וְקִנְיָ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִוא נְטֻמָּאָה אוֹ־עֹבֵר עָלָיו רוּחַ־קִנְיָה וְקִנְיָ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נְטֻמָּאָה:</p>
<p>15 then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.</p>	<p>וַיָּבִי אִישׁ וְהִיא וְיָבִי גִבֹּרָא יָת אֶתְתִּיה לְזֹת כֹּהֵנָא וַיָּבִי יָת קֹרְבָנָהּ עֲלֶיהָ חֹד מִן עֲשָׂרָא בִתְלַת סָאִין קִמַּח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עָלֹהִי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עָלֹהִי לְבֹנָתָא אָרִי מִנְחַת קִנְיָתָא הִוא מִנְחַת דְּוִכְרָנָא מִדְּכִרַת חֹבִין:</p>	<p>15 וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת־קֹרְבָנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קִמַּח שְׁעָרִים לֹא־יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת קִנְיָתָהּ הִוא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרַת עֲוֹן:</p>

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שתצטרך לזה אללו להביא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לז) נואף אשה חסר לז. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד צניעו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך. ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכבתה פוסלת אותה ואין שכבת אחרת פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות כה. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמדם (ס"א ומעלים) אין המיס בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ו. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שוטה (סוטה ז, ב. לא, ז): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ב): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז): (14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועזרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה בהמה וקרצנה מאכל בהמה (סוטה טו, ב. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשמה בחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שגאמר (שיר ד, ו) אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת העל (ספרי ח):

- 16 And the priest shall bring her near, and set her before the LORD. וְהַקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרֵב יְתָהּ כֶּהֱנָא וַיְקִימֶנָּה קֹדֶם יי: וְהַעֲמֶדָה לִפְנֵי יְהוָה: הַכֹּהֵן
- 17 And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קֳדָשִׁים בְּכֵל־חָרָשׁ וּמִן־הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקֶרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמַּיִם: וַיִּסֹּב כֶּהֱנָא מִי כִיּוֹר בְּמֵאן דַּחֲסָף וּמִן עֶפְרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יִסֹּב כֶּהֱנָא וַיִּתֵּן לַמַּיִם:
- 18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse. וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָה הִוא וּבִידָּהּ הַכֹּהֵן יִהְיוּ מִי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים: וַיִּקֵּם כֶּהֱנָא יֵת אֶתְתָּא קֹדֶם יי: וַיִּפְרַע יֵת רִישָׁא דְאַתְתָּא וַיִּתֵּן עַל יְדֶהָ יֵת מִנְחַת דְּכִנְנָא מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִידָּא דְכֶהֱנָא יִהְיוֹן מִיָּא מְרִירִיָּא מְלֻטְשִׁיָּא:
- 19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse; וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנְקִי מִמִּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה: וַיִּזְמַי וַיִּתְּהּ כֶּהֱנָא וַיִּמַּר לְאַתְתָּא אִם לֹא שָׁכִיב גְּבַר יְתִיד וְאִם לֹא סָטִית לְאַסְתָּאבָּא בֵּר מִבְּעֻלֶיךָ הִנֵּי זָכָאָה מִמִּיָּא מְרִירִיָּא מְלֻטְשִׁיָּא הָאֵלֶּיךָ:
- 20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband— וְאִתְּ כִי שָׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נִטְמָאָה וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שָׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַד־י אִישְׁךָ: וְאִתְּ אַרִי סָטִית בֵּר מִבְּעֻלֶיךָ וְאַרִי אֶסְתָּאבָּת וַיִּהֲב גְּבַר בִּידָּהּ יֵת שָׁכְבְּתִיהָ בֵּר מִבְּעֻלֶיךָ:

(17) מים קדשים. שקדשו כזכור (שם י. כחצות עז. סוטה טו, ז) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הכזבות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נעלות לזעליהן צמזרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר חזק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוח ככוסות משוחים לפיכך תשתה מים המרים צמקידה בזויה של חרס (סוטה ז):

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה וטורף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שיערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחצות עז, א. ספרי): לפני ה'. נשער נקור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי טורף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף אנקלוס לא תרגם ליטיא אלא מלטיא שמראות קללה גופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שכן הנקי הא אם שכן חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמנזה לפתוח דיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם:

<p>then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יְתֵן יְהוָה אוֹתָךְ לְאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בֵּית יְהוָה אֶת־יִרְכָךְ וְנָפְלָת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָח׃</p>	<p>21</p>
<p>and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'</p>	<p>וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיֶיךָ לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנֶפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׃</p>	<p>22</p>
<p>And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.</p>	<p>וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הָאֵלֶּה וַיִּכְתֹּב יֵת לְנִשְׂיָא הָאֱלִין כִּהְנָא בְּסִפְרָא וַיִּמְחֹק לְמִיָּא מְרִירָא׃</p>	<p>23</p>
<p>And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.</p>	<p>וְהִשְׁקָהּ אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים׃</p>	<p>24</p>
<p>And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.</p>	<p>וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאִת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃</p>	<p>25</p>

(21) בשבעת האלה. שזוהי של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקלליך זיך יצואך כדרך שזא לפלוגית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין זיך לא יארע לי כדרך שאירע לפלוגית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבעה לבחירי שהנדיקים נשבעים בפוערנות של רשעים וכן לענין הצרכה (בראשית יב, ג) ונזכרו וגו' (שם מה, כ) כך יזכר ישראל לאמר (סוטה יח. שזוהי כד): את ירכך. צקללה הקדים ירך לבטן לפי שזא התחילה צעזירה תחלה: צבחה. כתרגומו נפוחה:

(22) לצבות בטן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם כדרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מנצים את הבטן ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפל ירך. בטנו וירכו של זועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך נבעלת וזה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבעה אמן על האלה אמן על השבעה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה וגו' וזהו שומר יצא וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מצטרך שכשישקה יצאו זה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה זכולה אס כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו צעזירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ז): למרים. להיות לה רעים ומרים: (25) והניף. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ז):

- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- 28 And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.
- 29 This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled; or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.
- 30 או איש אשר תעבר עליו רוח קנאה וקנא את-אשתו והעמיד את-האשה לפני יהוה ועשה לה ככל הכלהן את כל-התורה הזאת:
- 31 ונקה האיש מעון והאשה הווא תשא את-עונה: (פ)
- VI And the LORD spoke unto Moses, saying:
- VI וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר:
- 26 וקמץ הכהן מן-המנחה את-אזכרתה והקטיר המזבחה ואחר ישקה את-האשה את-המים:
- 27 והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה ובאו בה המים המאזרים למרים וצבתה בטנה ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה בקרב עמה:
- 28 ואם-לא נטמאה האשה וטהרה הוא ונקתה ונזרעה זרע:
- 29 זאת תורת הקנאת אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה:
- 30 או איש אשר תעבר עליו רוח קנאה וקנא את-אשתו והעמיד את-האשה לפני יהוה ועשה לה ככל הכלהן את כל-התורה הזאת:
- 31 ונקה האיש מעון והאשה הווא תשא את-עונה: (פ)
- VI וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר:

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגזרה (ספרי נשא יז):
 (27) והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחו אלא אם כן אמרה עמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שבקללה הזכיר ירך מחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן צה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אלץ צה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):
 (28) ואם לא נטמאה האשה. בסתירה זו: וטהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאזרים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער חלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לצנים (שם יט. סוטה כו, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
 (31) ונקה האיש מעון. אם בדקוה המים אל ידאג לומר חצתי צמיחתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אללו צהיתר ונקתה מעון שהסוטה אסורה לבעלה (ספרי כא):

2 Speak unto the children of Israel,
and say unto them: When either
man or woman shall clearly utter
a vow, the vow of a Nazirite, to
consecrate himself unto the
LORD,

2 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָתֶם
אֵלֵהֶם אִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ כִּי יִפְּלֹא
לְגִדְּלָהּ גִּדְּרָה נָזִיר לַהֲזִיר
לַיהוָה:

3 he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.

מִיָּיִן וְשִׁכָּר יִזְיֹר תַּמָּץ יֵיִן
וְתַמָּץ שִׁכָּר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל־
מִשְׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה
וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשִׁים לֹא
יֵאָכֵל:

4 All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.

כָּל יָמֵי נַזְרוּ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
 מִגִּפְּן חֲלִין מִחֲרָצִים וְעַד-גִּ
 לֹא יֵאָכֵל:

All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor
5 come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.

כָּל־יְמֵי נָדָר נִזְרוּ תָעַר לֹא־
יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת
הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִגִּיר לַיהוָה
קָדַשׁ יִהְיֶה גִבּוֹל פְּרַע שְׁעַר
רֹאשׁוֹ:

6 All the days that he consecrateth
himself unto the LORD he shall
not come near to a dead body.

6 כָּל־יָמֵי חַיָּהֶו לִיחַוָּה עַל־ כָּל יוֹמֵין דְּנִזִּיר קָדָם ייִ עַל נַפְשָׁת מִתָּא לֹא יַעֲוֹל:

7 He shall not make himself
unclean for his father, or for his
mother, for his brother, or for
his sister, when they die; because
his consecration unto God is
upon his head.

7 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ
לְאִישׁ מֵאֵלֶּם בְּמִתָּת כִּי
גָזַר אֱלֹהֵיו עַל-רָאשָׁיו:
לְאָבִיהִי וּלְאִמִּיהִי וּלְאָחֹתַי
וּלְאָחָתִּיהִי לֹא יִסְתָּאֵב
לְהֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי נִזְרָא
דְּאִלְהִיָּת עַל רִישֵׁיהִי:

8 All the days of his Naziriteship
he is holy unto the LORD.

8 **כָּל יְמֵי נַזְרוֹ קָדֵשׁ הוּא כָּל יוֹמֵי נַזְרִית קָדִישׁ הוּא לִיתְהוֹת:**
קָדֵשׁ יי:

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזכיר לה. להצדיק עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרגומו מחמיר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה במים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

(4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצחצח שהחרצנים צתוכן כענבל צזוג (ספרי כד. נזיר סט):

(5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גדול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי' יוס:

- 9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it. וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בַּפֶּתַע פֶּתְאָם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם שֶׁהִתְרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ: וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בַּפֶּתַע פֶּתְאָם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם שֶׁהִתְרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ:
- 10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תְּרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה הַכֹּהֵן אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תְּרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה לֵּן קָהֵן לַתְּרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא:
- 11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day. וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאת וְאֶחָד לַעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וּקְדַשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאת וְאֶחָד לַעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מִדָּחַב עַל מִיתָא וּקְדִישׁ יֵת רִישִׁיהָ בַּיּוֹמָא הַהוּא:
- 12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled. . וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת-יָמֵי נִזְרוֹ וַהֲבִיא פֶּבֶשׁ בֶּן-שָׁנָתוֹ לְאַשָׁם וְהִימִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִי טָמֵא נִזְרוֹ: וְהִזִּיר לַיהוָה יְיָ יֵת יוֹמֵי נִזְרִיהָ וְיִזְתִּי אֶמַר בֶּר שְׁתִּיהָ לְאַשָׁמָא וְיוֹמֵי קִדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרִי אִסְתָּאב נִזְרִיהָ:
- 13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting; וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְזֹאת אוֹרִיתָא דְנִזְיָרָא בַּיּוֹם מְשָׁלֵם יוֹמֵי נִזְרִיהָ יְיָ יֵתִיהָ לַתְּרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא:

- (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. וזקדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
- (9) פתע. זה אונס: פתאם. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דצר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום שהרתו. ציום הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציום השציעי אי שציעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציום טהרתו (שס):
- (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוליא את השציעי או אינו אלא להוליא את השציעי קצע זמן לקרצין וקצע זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):
- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (שס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מגין נזירותו (שס):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כמתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
- (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אמים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיוצא בו (ויקרא כב, כז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיוצא בו (דברים לז, ו) ויקצור אותו צגי הוא קצר את עצמו (ספרי לב):

- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,
- 14 וְהִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה כֹּבֵשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לַעֲלֹה וּכְבִישָׁה אֶחָת בֶּת־שָׁנָתָהּ תָּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:
- 15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.
- 15 וְסֹל מִצּוֹת סֻלֹת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁתִּים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:
- 16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.
- 16 וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ:
- 17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.
- 17 וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֹל הַמִּצּוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ:
- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.
- 18 וְיִגַּלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.
- 19 וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּרֶע בְּשִׁלָּה מִן־הָאֵיל וְחֹלֶת מִצָּה אֶחָת מִן־הַסֹּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ:

(15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעניו לחם החזירן לכללן שיטעניו נסכים כדני עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א): (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואח נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מבזל בן לפי שלמי נזיר היו מתבזלים בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל ולהניף לפני ה': (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתבשלה (שם לו):

- 20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.
- 21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.
- 22 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:
- 24 The LORD bless thee, and keep thee;
- 25 The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;
- 26 The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.
- 27 So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'
- וַתִּהְיֶה אֹתָם הַכֹּהֵן וְתִנּוּפָהּ לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה הַתִּנּוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יַיִן:
- זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֹר קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל-נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כִּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֹר בֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּלְמִימַר: מְלִיל עִם אֶהְרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי לְמִימַר כִּדְּיוֹ תְבָרְכוּן יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּד תִּימְרוּן לְהוֹן:
- יְבָרְכֶךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: (ס)
- יָאֵר יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶנֶךָ: (ס)
- יֵשָׁא יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשְׁלֹם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)
- וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)

(20) קדש הוא לכהן. החלה והקריק והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלבד חזה ושוק הראים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויצאו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לז):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר בן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דיסנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהלות אלא בזכונה ובצל שלם (במדבר רבה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיצרכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יצאו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שצאים לסמים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו בזמתנה זו אצל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ד' פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות פנים להובות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):

(26) ישא ד' פניו אליך. יכבד כעסו (צמ"ר יא, ז):

<p>VII And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;</p>	<p>וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה וַהֲנִיחַ בְּיוֹמָא דְּשִׁיבֵי מִשְׁחָא לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיִּקְדָּשֵׁם אֹתָם:</p>	<p>חמישי</p>
<p>2 that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.</p>	<p>וַיָּקִרְיֻבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהֶן אֲנֹנִי רַבְרָבִי שְׁבִטָא אֲנֹנִי דְקִימִין עַל מְנִינֵיא:</p>	<p>2 וַיָּקִרְיֻבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:</p>
<p>3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלוֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִרְיֻבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן לְקֹדֶם מִשְׁכָּנָא:</p>	<p>3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלוֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִרְיֻבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>4 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לְאֹמֶר:</p>
<p>5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סָב מִמֶּנְהוֹן וַיְהִי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זִמְנָא וְתַתִּין יְתַהוֹן לְלִינְיָא גְבַר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה:</p>	<p>5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבְדֵי אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>

(27) ושמו את שמי. יצרכוס צסם המפורש (ספרי מג): ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אצרכם לכהנים (חולין מט, א):

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות צשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (צמדרש רצה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לצ עשו את המשכן ותלאו הכתוב צמשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה תצנית אחת וכן מצינו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים-א יז, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שצעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותם היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה צשני נשרפה הפרה צשלישי הזו היתה ראשונה וצשציעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי צני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמונו את ישראל שנאמר (צמדרש א, ד) ואתם היו וגו':

(3) שש עגלת צב. אין צלאל מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צלצים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צצים: ויקריבו אותם לפני המושכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה וצמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ו) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אצני השוהם והמלואים לאפוד ולחשן לכן התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְנָסִיב מֹשֶׁה יָת עֲגֻלָּתָא וְיָת תּוֹרֵי יִהְיֶה יְתָהוּן לְלִיָּוִי:	6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְיָתָן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:
7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	7 אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כַּפִּי עֲבָדָתָם:	7 אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כַּפִּי עֲבָדָתָם:
8 And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	8 וְיָת אַרְבַּע עֲגֻלֹת וְיָת חֲמִשָּׁתַּיִם תּוֹרֵי יִהְיֶה לְבְנֵי מֵרָרִי כַּמִּסַּת פּוֹלְחָנֵהוּן בְּיָדָא דְאִיתָמָר בֶּר אֶתְרָן כְּהֵנָא:	8 וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כַּפִּי עֲבָדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶתְרָן הַכֹּהֵן:
9 But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	9 וְלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבַדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יָשְׂאוּ:	9 וְלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבַדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יָשְׂאוּ:
10 And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	10 וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־חֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:	10 וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־חֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:
11 And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'	11 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רָבָא חַד לְיוֹמָא רָבָא חַד לְיוֹמָא יִקְרְבוּן יָת חֲנוּכַת מִדְּבָחָא:	11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לְיוֹם נְשִׂיא אֶחָד לְיוֹם יִקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לְחֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ: (ס)
12 And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	12 וַיְהִי הַמִּקְרִיב בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה:	12 וַיְהִי הַמִּקְרִיב בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה:

- (7) כפי עבדתם. שהיה משא צני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:
 (9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דצר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צכתף ישאו:
 (10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להתנדב קרצנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מו):
 (11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקצ"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זכח"ס כ"א):
 (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בצדק עולם (פ"ז): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שבטו ולא שגזע משבטו והקריב אז אינו אומר למטה יהודה אלא שגזע משבטו והביא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא (ספרי מח):

<p>and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>וְקִרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:</p>	<p>13 וְקִרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:</p>
<p>14 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בִּזְאָה חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלִיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִינָא:</p>	<p>14 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:</p>
<p>15 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֵר חֵד אִמֵּר חֵד בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:</p>	<p>15 פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:</p>
<p>16 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאתָא:</p>	<p>16 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:</p>
<p>17 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכֵרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דִּנְחָשׁוֹן בֵּר עֲמִינָדָב:</p>	<p>17 וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כִבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחֲשֹׁן בֶּן־עֲמִינָדָב: (פ)</p>
<p>18 On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:</p>	<p>בְּיוֹמָא הַתֵּינָא קָרִיב נְתַנָּאל בֵּר צוּעָר רַב שְׁבָטָא דִּישָׁשְׁכָר:</p>	<p>18 בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב נְתַנָּאל בֶּן־צוּעָר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:</p>

- (13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (שם מט):
- (14) עשרה זהב. כתר גומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החילון אלא זו בלבד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ב):
- (15) פר אחד. מיוחד שבעדרו (ספרי נ):
- (16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קצר התהום (שם נא) (עיין צרא"ס) וטומאת ספק:
- (17) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב שצטנו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שצא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי הקריב אני אחריי אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון צווי שמפי הגבורה נאמרה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצביל צ' דברים וזה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נחמו ענה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נב) וציוסודו של רבי משה הדרשן מלאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן ענה זו:

<p>he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קָרִיב יָת קוֹרְבָּנֶיהָ מִגֶּסֶתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הָיִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חַד דְכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיָה שְׁבַעִין סְלֵעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרוּיָהוֹן מִלָּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ לְמִנְחָתָא:</p>	<p>הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קֶעֶרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מְזֻרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיתֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סְלֵעִין הִיא דְדָהֵב מִלֵּא קְטוֹרֶת בּוֹסְמֵיָא:</p>	<p>כַּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:</p>
<p>one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חַד אֶמֶר חַד בֶּר שְׁתֵּיָה לַעֲלֹתָא:</p>	<p>בֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:</p>
<p>one male of the goats for a sin-offering; and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְחַטָּאתָא: וְלִנְכֶסֶת קוֹדֶשָׁא תּוֹרֵי תְרִין דְכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמֶרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צוּעֵר:</p>	<p>שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעֵר: (פ)</p>
<p>On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:</p>	<p>בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבָנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּר חֵילוֹן:</p>	<p>בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂא לְבָנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֶן:</p>

(19) קערת כסף. מניין אותיותיו צגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה וילד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. צגימטריא תק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המצול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מצטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אומות שיאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד המורה שנחנה מידו של הקב"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדורות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות ובלבד שתחליף קו"ף כדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק (במדב"ר יג, טו):

(21) בֶּר אֶחָד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן זקר: אֵיל אֶחָד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב:

(22) שְׁעִיר עִזִּים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לו, לא) וישחטו שְׁעִיר עִזִּים:

(23) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם. כנגד משה ואהרן שנחנו שלום בין ישראל לאזניהם שצמחים: אֵילִם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדורות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ציוס השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אזל צנתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא ישכר לפי שכבר הזכיר שמו והקריב ונשאר שלא נאמר בזה הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 25 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסף דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 25 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:</p>
<p>26 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>26 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>27 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>27 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>28 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאת:</p>	<p>28 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>
<p>29 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.</p>	<p>ולנכסת קודשא תורי תרין דכרי חמשא גדי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבנא דאליאב בר חלון:</p>	<p>29 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליאב בן-חלון: (פ)</p>
<p>30 On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:</p>	<p>ביומא רביעאה רבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור:</p>	<p>30 ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן-שדיאור:</p>
<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 31 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסף דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 31 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:</p>
<p>32 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>32 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>33 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>33 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>34 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאת:</p>	<p>34 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>

<p>and for the sacrifice of 35 peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וּלְנִכְסֹת קֹדֶשׁ יִשְׂא תֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְאֵלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאֹר:</p>	<p>וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים 35 חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֵלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאֹר: (פ)</p>
<p>36 On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:</p>	<p>בְּיוֹמָא חֲמִישָׁא רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:</p>	<p>36 בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן- צוּרִישַׁדַּי:</p>
<p>37 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֲנוּ מִתְקָלָה מִזְרְקָא חֲדָ דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁ תְּרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>37 קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֹת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>38 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָפָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמָא:</p>	<p>38 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:</p>
<p>39 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תוֹר חֲדָ בֶר תֹּרֵי דְכָר חֲדָ אֲמֹר חֲדָ בֶר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:</p>	<p>39 בֶּר אֶחָד בֶּן-בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשֹׁ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָה לַעֲלֹה:</p>
<p>40 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֲדָ לְחַטָּאתָא:</p>	<p>40 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאתָא:</p>
<p>41 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>וּלְנִכְסֹת קֹדֶשׁ יִשְׂא תֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְשְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:</p>	<p>וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם 41 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן- צוּרִישַׁדַּי: (פ)</p>
<p>42 On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:</p>	<p>בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֵלִיסָפָּה בֶר דְּעוּאֵל:</p>	<p>42 בְּיוֹם הַשֵּׁשִׁי נָשִׂא לְבְנֵי גָד אֵלִיסָפָּה בֶן-דְּעוּאֵל:</p>

<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 43 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 43 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:</p>
<p>44 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>44 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>45 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>45 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>46 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאתא:</p>	<p>46 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>
<p>47 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.</p>	<p>ולנכסת קודשיא תורי תרין דכרי חמשא גדי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קורבנא דאליסף בר דעואל:</p>	<p>47 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליסף בן-דעואל: (פ)</p>
<p>48 On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:</p>	<p>ביומא שביעאה רבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד:</p>	<p>48 ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן- עמיהוד:</p>
<p>49 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 49 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:</p>
<p>50 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>50 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>51 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>51 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה:</p>

52	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָ: צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד לַחֲטָאתָ:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְנִכְסֹת קֹדֶשִׁיא תֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְּאַלִישָׁמַע בֶּר עַמִּיהוּד:	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֹוִי מִתְקָלָה מִזְרְקָא חַד דְּכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קֹדֶשִׁיא תְרֻנִיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	55
56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלִיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמָנָא:	56
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּור חַד בֶּר תֹּורֵי דְּכָר חַד אֲמֹר חַד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	57
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָ: צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד לַחֲטָאתָ:	58
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְנִכְסֹת קֹדֶשִׁיא תֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְּגַמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	59
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבָנִי בְנִימִין אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	60

<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 61 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הני מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 61 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:</p>
<p>62 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>62 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>63 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>63 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>64 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאתא:</p>	<p>64 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>
<p>65 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.</p>	<p>ולנכסת קודשיא תורי תרין דכרי חמשא גדי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קורבנא דאבידן בר גדעוני:</p>	<p>65 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אבידן בן-גדעוני: (פ)</p>
<p>66 On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:</p>	<p>ביומא עשיראה רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:</p>	<p>66 ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן-עמישדי:</p>
<p>67 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הני מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 67 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:</p>
<p>68 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמיא:</p>	<p>68 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>69 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>69 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>70 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאתא:</p>	<p>70 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>

71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְנֶכֶסֶת קֹדֶשׁ־שֵׂא תֹרֵי תְּרִין דָּכְרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹדֶשׁ־בְּנָא דְאַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: (פ)	71
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עָשָׂר יוֹם נָשִׂא לְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּר עֶכְרָן:	בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עָשָׂר יוֹם נָשִׂא לְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּן־עֶכְרָן:	סְנִיעִי
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹדֶשׁ־בְּנִיָּה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקֻלָּה מִזְרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁ־א תְּרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	73
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עָשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדֶהֱבָא מְלֵיא קַטֹּרֶת בּוֹסְמִיָּא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קַטֹּרֶת:	74
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּור חֲדָא בֶר תֹּורֵי דְכֶר חֲדָא אֲמֹר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיָה לַעֲלֹתָא:	בֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלָה:	75
76	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:	76
77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְנֶכֶסֶת קֹדֶשׁ־שֵׂא תֹרֵי תְּרִין דָּכְרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹדֶשׁ־בְּנָא דְפִגְעִיאל בֶּר עֶכְרָן:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פִּגְעִיאל בֶּן־עֶכְרָן: (פ)	77
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם תְּרִי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:	78

<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 79 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה 79 מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:</p>
<p>80 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדחב מליא קטורת בוסמא:</p>	<p>80 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:</p>
<p>81 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:</p>	<p>81 פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה:</p>
<p>82 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צפיר בר עזין חד לחטאתא:</p>	<p>82 שעיר-עזים אחד לחטאת:</p>
<p>83 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.</p>	<p>ולנכסת קודשא תורי תרין דכרי חמשא גדי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבנא דאחירע בר עינן:</p>	<p>83 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אחירע בן-עינן: (פ)</p>
<p>84 This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;</p>	<p>דא חנוכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה מן רבבכי ישראל מגסי כספא תרתא עשרי מזרקי כספא תרי עשר בזכי דדהבא תרתא עשרי:</p>	<p>84 זאתו חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתים עשרה מזרק-כסף שנים עשר כפות זהב שתים עשרה:</p>
<p>85 each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;</p>	<p>מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה דמגסתא חדא דכספא ושבועין דמזרקא חד כל כסף מניא תרין אלפין וארבע מאה בסלעי קודשא:</p>	<p>85 שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבועים המזרק האחד כל כסף הכלים אלפים וארבע-מאות בשקל הקדש:</p>

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. במ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכן חזר ושנאה כאן וכלל בכל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו

86 twelve golden pans, full of
incense, weighing ten shekels
apiece, after the shekel of the
sanctuary; all the gold of the
pans a hundred and twenty
shekels;

בְּזִכִּי יִדְהָבָא תַרְתָּא עֲשֵׂרִי
מִלִּין קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא
מִתְקַל עֲשֵׂר סִלְעִין הָנִי
מִתְקַלָּה דְּבִזְכָּא בְּסִלְעִי
קוֹדֶשָׁא כָּל דְּהָב בְּזִכִּיא
מֵאָה וְעֶשְׂרִין:

כַּפּוֹת זֶהָב שְׁתִּים-עֶשְׂרֵה
מִלֵּאת קְטֹרֶת עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה
חֹבֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זֶהָב
הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה:

87 all the oxen for the
burnt-offering twelve bullocks,
the rams twelve, the he-lambs of
the first year twelve, and their
meal-offering; and the males of
the goats for a sin-offering
twelve;

כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָ תִּירֵי עֶשֶׂר
תּוֹרִין וְדִכְרִין תִּירֵי עֶשֶׂר
אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא תִּירֵי עֶשֶׂר
וּמִנְחָתָהוֹן וְצִפּוּרֵי בְנֵי עוֹזֵי
תִּירֵי עֶשֶׂר לַחֲסֻתָּא:

פֶּלֶה־בְּקָרָה לְעֹלָה שְׁנִים־
עֶשֶׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנִים־
עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנִים־
עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עֵזִים
שְׁנִים עֶשֶׂר לַחֹטָאֹת:

88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

וְכָל תּוֹרֵי לִנְכַּסְתָּ קוֹדֶשֶׁי־אֱשֵׁרֶיךָ וְאֶרְבָּעָא תּוֹרֵי דְכַרֵּי שְׁתֵּינָן גְּדִי שְׁתֵּינָן אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּינָן דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָרָא בְּתַר דְּרַבִּיאָא יְתִיתָ:

וְכָל בָּקָרוֹ זִבְחַת הַשְּׁלָמִים
עֹשִׂים וְאֹרְבֵּעָה פָּרִים אֵילִם
שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים
בְּנֵי שְׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ:

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וְכַד עָלִיל מִזְשָׁה לְמִשְׁכָּן
זִמְנָא לְמַלְלָא עֲמִיָּה וְשִׁמְעָה
יֵת קָלָא דְמִתְמַלְל עֲמִיָּה
מַעֲלוּי כְּפֹרְתָא דְעַל
אֲרֻנָּא דְסִהְדוּתָא מִבִּין
תְּרִין כְּרוּבִיא וּמִתְמַלְל
עֲמִיָּה:

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד
לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-
הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מַעַל
הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן
הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּפָרִים
וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25 on page 195.

VIII And the LORD spoke unto Moses,
saying:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִיָּמָר:

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מִנְשָׁה לֵאמֹר:

כלי המקדש מכונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי שם):
 (86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שזה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

(89) ובבא משה. שני כחוצים המכחישים זה את זה בא שלשי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליי מאלהל מועד והוא חוץ לפרכת וכחוצ אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אלהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת (ספרי שם): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יאל לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי שם): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליי. למעט את אלהרן מן הדברים (ספרי נח):

- 2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'
- 3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.
- 4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.
- 7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.
- 2 דִּבֶּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:
- 3 וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הָעֹלָה נִרְתִּיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
- 4 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָהּ מִקְשָׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה: (פ)
- 5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
- 6 קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:
- 7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הִנֵּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעָבִירוּ תֵּעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמם חנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כמו צהדלקתן לשון עליה שזריך להדליק עד שמהא שלהבת עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא זריך (תנחומא בהעלתך ה):

(3) ויעש כן אהרן. להגיד שצטו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקד"ה צאצא לפי שנתקשה צה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צדדי"ך צלע"ו לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זה היתה ומקיש צקורנס וחומר צכשל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרחה. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחה. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה. שהוא אצר גדול: עד פרחה. שהוא מעשה דק שזה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתבנית אשר הראהו צהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתבניתם וגו' (ספרי סס): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקד"ה נעשית מאליה:

(6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשריכם שמוזכו להיות שמשים למקום (מדרש אגדה):

<p>8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.</p>	<p>וַיִּסְבּוּ תֹרֶם בֶּר תֹּרִי וּמִנְחָתֶיהָ סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָה וְתֹרֶם תִּנָּן בֶּר תֹּרִי תִסֵּב לְחַטָּאת:</p>	<p>8 וְלָקְחוּ פֶר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפֶר־שְׁנֵי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:</p>
<p>9 And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.</p>	<p>וְתִקְרִיב יָת לִינְאֵי קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא וְתִכְנֹשׁ יָת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>9 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְתַּלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.</p>	<p>וְתִקְרִיב יָת לִינְאֵי קָדָם יְיָ וְיִסְמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהֶן עַל לִינְאֵי:</p>	<p>יִשְׂרָאֵל וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְיִסְמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>11 And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.</p>	<p>וְיִרְיֵם אֹהֶרֶן יָת לִינְאֵי אֲרָמָא קָדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹן לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחָנָא דְיְיָ:</p>	<p>11 וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:</p>
<p>12 And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.</p>	<p>וְלִינְאֵי יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהֶן עַל רִישׁ תֹּרִיָא וְעֵבִיד יָת חַד חַטָּאת וְיָת חַד עֲלִיתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עַל לִינְאֵי:</p>	<p>12 וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.</p>	<p>וְתַקִּים יָת לִינְאֵי קָדָם אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתִרְיֵם יְהוֹן אֲרָמָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>13 וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בְנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:</p>

(7) הִזָּה עֲלֵיהֶם מִי חַטָּאת. שֶׁל אֶפֶר הַפָּרָה מִפְּנֵי טְמֵאִים מֵתִים שָׁזֶה: וְהַעֲבִירוּ תַּעַר. מִנְּאֲחֵי צִדְצִירֵי רִבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשׁן לִפִּי שֶׁנִּמְנו כִּפְרָה עַל הַצִּכּוּרוֹת שֶׁעֲבָדוּ עֲבֹדַת אֱלִילִים וְהָיָא קְרוּיָה זְכָחִי מֵתִים וְהַמְּאֹרֶע קְרוּי מֵת הַזִּקִּיקִם תְּגַלַּחַת כְּמֹאֲרֵעִים:

(8) וְלָקְחוּ פֶר בֶּן בָּקָר. וְהוּא עֹלָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַעֲשֵׂה אֶת הָאֶחָד עֹלָה וְהוּא קָרְבַּן צִבּוֹר בַּעֲבֹדַת אֱלִילִים: וּפֶר שְׁנֵי. מֵהַ תְּלֻמוֹד לֹמֵר שְׁנֵי לֹמֵר לֶךְ מֵהַ עֹלָה לֹא נֶאֱכַלְתָּ אֶף חֲטָאת לֹא נֶאֱכַלְתָּ (עַד כֹּאן דְּצִירֵי רִבִּי מֵאִיר) (הוֹרִיט ה'), (3) וְצִוּוּ יֵשׁ סִמְךְ לְדִצְרֵי צִמּוֹרֶת כְּהֵנִים (וַיִּקְרָא חוּצָה פ"ג ד') וְאֹמֵר אֲנִי שֶׁהוֹרֵאת שְׁעָה הִימָּה שֶׁשְּׁעִיר הִיָּה לֹהֵם לְהַצִּיא לְחֲטָאת עֲבֹדַת אֱלִילִים עִם פֶּר הָעֹלָה:

(9) וְהִקְהַלְתָּ אֶת כָּל עֵדֶת. לִפִּי שֶׁהַלְוִיִּם נִתְּנוּ קָרְבַּן כִּפְרָה תַּחֲתֵיהֶם יִצְאוּ וַיַּעֲמֵדוּ עַל קָרְבַּנָם וַיִּסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה):

(11) וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה. כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵשֶׁם מְאֹרֶע טַעוֹן תְּנוּפָה חֵי (וַיִּקְרָא יד', 3. מִדְּרַשׁ אֲגָדָה). שֶׁלֹּשׁ תְּנוּפֹת נֶאֱמָרוּ צִפְרָשָׁה זוֹ הִרְאָשׁוּנָה לְצִנִּי קָהַת לֶכְךְ נֶאֱמַר צִם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת ה' לִפִּי שֶׁעֲבֹדַת קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים עֲלֵיהֶם הָאֲרוֹן וְהַשִּׁלְחָן וְגו'. הַשְּׁנִיָּה לְצִנִּי גִרְשׁוֹן לֶכְךְ נֶאֱמַר צִם תְּנוּפָה לֵה' שֶׁאֵף עֲלֵיהֶם הִימָּה עֲבֹדַת הַקּוֹדֶשׁ יִרְעוּת וַקְרָשִׁים (נֶרִיךְ לֹמֵר וַקְרָשִׁים דָּלוּ קִרְשִׁים צִיד מִשָּׂא בְּנֵי מִרְרִי) הַנִּרְאֹת צִבִּית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים וְהַשְּׁלִישִׁית לְצִנִּי מִרְרִי (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה):

<p>14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.</p>	<p>וְהַבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּן מִשְׁמִשִּׁין קֹדְמֵי לַיהוָה:</p>	<p>14 וְהַבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּ לִי הַלְוִיִּם:</p>
<p>15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.</p>	<p>וּבְתֵר כֵּן יַעֲלוּן לַיהוָה לְמַסְלַח יְת מִשְׁכַּן זִמְנָא וְתִדְבְּכִי יִתְהוּן וְתָרִים יִתְהוּן אֲדָמָא:</p>	<p>שני 15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:</p>
<p>16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.</p>	<p>אֲרִי אֶפְרָשָׁא מִפְּרִשִׁין אֲנֹן קֹדְמֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וּלְדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְרִיבִית יִתְהוּן קֹדְמֵי:</p>	<p>16 כִּי נְתַנִּים נְתַנִּים הָמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִקְחָתִי אֹתָם לִי:</p>
<p>17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.</p>	<p>אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְשָׁא וּבְבִיעִירָא בְיוֹמָא דְקִטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֶקְדִּישִׁית יִתְהוּן קֹדְמֵי:</p>	<p>17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַפֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאַרְצָא מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:</p>
<p>18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.</p>	<p>וְקְרִיבִית יְת לַיהוָה חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>18 וְאַקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>19 And I have given the Levites—they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.</p>	<p>וַיִּתְּבִית יְת לַיהוָה וַיְהִיבִין לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְלַח יְת פּוֹלְחִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפֵּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִי בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא:</p>	<p>19 וְאַתָּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתַנִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בִּגְשֵׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:</p>

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הבכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין בכורים מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, 7): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

<p>Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלִוִּים כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלִוִּים כִּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.</p>	<p>וַיִּתְחַטְּטֻּם הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיָּגִיף אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנִיפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהֲרָם:</p>
<p>And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.</p>	<p>וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר לֵי מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>
<p>'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לְלִוִּים מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד בְּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;</p>	<p>וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:</p>
<p>but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'</p>	<p>וְשִׁירָת אֶת־אֲחֵיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשָׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלִוִּים בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)</p>

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שצוה העושים והנעשה צוה ש אחד מהן לא עכז:

(24) זאת אשר ללוים. שנים פוסלים צוה ואין המומין פוסלים צוה (ספרי סב. חולין כד, א): מבן חמש

ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה צוה ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש

שנים ובן ל' עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה צמחנותו בחמש שנים שצוה אינו רואה (חולין שם):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודה משא כחף אצל חזור הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו

ושרת את אחיו עם אחיו כתרומה:

IX And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תנייתא למפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמא למימר:	וידבר יהוה אל-משה במדבר-סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחודש הראשון לאמר: שלישי
2 'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	ויעבדון בני ישראל ית פסחא בזמניה:	2 ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו:
3 In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בארבעת עשרא יומא בירחא הדין בין שמשא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה:	3 בארבעה עשר-יום בחודש הזה בין הערבים תעשו אותו במעדו ככל-חקתיו וככל-משפטיו תעשו אותו:
4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	ומליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא:	4 וידבר משה אל-בני ישראל לעשת הפסח:
5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת עשרא יומא לירחא בין שמשא במדברא דסיני ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו בני ישראל:	5 ויעשו את-הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את-משה כן עשו בני ישראל:
6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	והיו גובריא דהיו מסאבין לטמי נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא וקריבו קדם משה וקדם אהרן ביומא ההוא:	6 ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא-יכלו לעשת-הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא:

(26) לשמר משמרת. לחנות סביב לאלה ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחודש הראשון. פרשה שצראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר צמורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח צו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל צמדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

(2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף בטומאה (סם):

(3) ככל חקתיו. אלו מצות שצגופו שה תמים וזכר בן שנה (פסחים נה, א): וככל משפטיו. אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למנה ולציעור חמץ. (ס"א מצות שצגופו. שה תמים וזכר בן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרצו. שחץ לגופו. מנה וציעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחזרו והזהירם בשעת מעשה (ספרי סו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כשניהם יושבין בצית המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):

<p>And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבִלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>7 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבִלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ עַד דֹּאשְׁמַע מָא דִּאֲחַפְקֵד מִן קָדָם יי' עַל דִּילְכוֹן:</p>	<p>8 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה מִה־יְצִיָּהּ יְהוָה לָכֶם: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר יי' עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר גִּבְרַת גִּבְרַת אֲרִי יְהִי מִסְאֵב לְטָמִי נֶפֶשׁ אָדָם אוֹ בְּאוֹרַח רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדְרִיכוֹן וַיַּעֲבִיד פֶּסַח קָדָם יי':</p>	<p>10 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחִיקָה לָכֶם אוֹ לְדֶרֶתְכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהוָה:</p>
<p>in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;</p>	<p>בִּרְחָא תְנִינָא בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמִשָּׁא וַעֲבִדוֹן יְתִיבָה עַל פֶּטִיר וּמִרְרִין יִכְלִינָה:</p>	<p>11 בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹם בֵּין הָעֲרִפִּים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ:</p>
<p>they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.</p>	<p>לֹא יִשְׁאַרְוּ מִנִּיהָ עַד צַפְרָא וְגִרְמָא לֹא יִתְבַּרְוּ בֵּיהּ כָּל גְּזִירַת פֶּסַח וַעֲבִדוֹן יְתִיבָה:</p>	<p>12 לֹא־יִשְׁאַרְוּ מִמֶּנּוּ עַד־צֶפֶר וַעֲשֶׂם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כָּל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:</p>
<p>But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.</p>	<p>וְגִבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאוֹרַח לֹא הוּא וַיִּתְּמַנַּע מִלְּמַעֲבַד פֶּסַח וַיִּשְׁחִיֲצִי אֲנָשָׁא דְהוּא מִעַמּוּיָה אֲרִי קוֹרְבָנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזִמְנִיה חוֹבִיָּה וְקָבִיל גִּבְרָא דְהוּא:</p>	<p>13 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וַחֲדָל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִעַמּוּיָה כִּי קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:</p>

(7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים צטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו צכהנים טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת רא"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כחלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדצר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה הייתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל החורה כולה אלא שזכו אלו שחאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):

(10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ג. ספרי טו). פסח שני מנה וחמץ עמו צבית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צבילתו (פסחים נה, א):

14 And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'

וְכִי-יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יְהִי לָכֶם וְלַגֵּר וְלִאֲזַרְחַת הָאָרֶץ: (ס)

15 And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.

וּבַיּוֹם הַהוּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן וּבַיּוֹם הַהוּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת וּבָעֶרֶב יְהִי עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמֹרָאֵה-אֵשׁ עַד-בֹּקֶר:

16 So it was alway: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.

16 כִּן יְהִי תָמִיד הָעֶנָן וְכִסְּנוּ וּמֹרָאֵה-אֵשׁ לַיְלָה:

17 And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.

17 וְלִפִּי הָעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

18 At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.

18 עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ:

(14) וכי יגור איתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור איתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):

(15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:

(17) העלות הענן. כמרגמו אסתלקות וכן ועלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמוח ועלייה כמו (מלכים א' יח, מד) והנה עז קטנה ככף איש עולה מים:

(18) על פי ה' יסעו. שנינו במלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל וגמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה וגמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר (להלן י, לו) שוכה ה' רבבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וציד משה (מלאכת המשכן פי"ד):

19 And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.

ובְּהֶאָרִיךְ הָעֲנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:

19 וְבִהְיוֹת הָעֲנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:

20 And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.

וְאִתּ דְּהוּי עֲנָא יוֹמִין דְּמִנִּין עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִמְרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִמְרָא דִּי נְטָלִין:

20 וְאִשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֲנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ:

21 And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.

וְאִתּ דְּהוּי עֲנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָא בְּצִפְרָא וְנְטָלִין אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלַּק עֲנָא וְנְטָלִין:

21 וְאִשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעֲנָן מִעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנָן בְּבֹקֶר וְנָסְעוּ אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנָן וְנָסְעוּ:

22 Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.

אוּ תְרִין יוֹמִין אוּ יֶרְחָא אוּ עֲדֹן בְּעֵדֵן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי שָׁרֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נְטָלִין וּבְאַסְתַּלְקוּתִיהּ נְטָלִין:

22 אוּ-יָמִים אוּ-תְדֵשׁ אוּ-יָמִים בְּהֶאָרִיךְ הָעֲנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהֶעֱלָתוֹ יִסְעוּ:

23 At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.

עַל מִמְרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִמְרָא דִּי נְטָלִין יְהוָה יִסְעוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל-פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה: (פ)

23 עַל-פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל-פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה: (פ)

X And the LORD spoke unto Moses, saying:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

X וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

2 'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.

עֲבִיד לָךְ תִּרְתִּין חֲצוֹצְרוֹן דְּכֶסֶף נְגִיד תַּעֲבִיד יִתְהוֹן וַיְהִיוֹן לָךְ לְעִרְעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטְלָא יְת מִשְׁרִיתָא:

2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסָּע אֶת-הַמַּחֲנֹת:

(20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

(2) עשה לך. (שהיו חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציבור מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אחיה עושה ומשתמש בזה ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך ותקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות מתקעו בזה לסימן נמצאת אחיה

And when they shall blow with
3 them, all the congregation shall
gather themselves unto thee at
the door of the tent of meeting.

וַתִּקְעוּ בָּהֶן וַנוּעְדוּ אֵלֶיהָ וַיִּתְקַעוּ בְּהֶזֶן וַיִּזְדְּמְנוּ
כָּל-הַעֲדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל לִוְחַד כָּל כְּנֻשָּׁתָא לְתַרְע
מוֹעֵד:

4 And if they blow but with one,
then the princes, the heads of the
thousands of Israel, shall gather
themselves unto thee.

וְאִם-בְּאַחַת יִתְקַעוּ וְנוֹשְׁעוּ
 אֵלֶיךָ תִּנְשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי
 יִשְׂרָאֵל:

And when ye blow an alarm, the
5 camps that lie on the east side
shall take their journey.

וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ
הַמַּחֲנוֹת הַחַיִּים קִדְמָה:

6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.

6 וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שְׁלִישִׁית וְנִסְעוּ
הַמַּחֲנֹת הָאֵלֶּים תִּימָנָה
תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:
וְיִשְׁלֹן מִשְׁרֵתָא דְשֶׁרֶן
יִתְקַעוּ יִבְכְּתָא תְּנִינֹת
לְמַטְלֵיהוֹן:

7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.

7 וּבַהֲקִהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וּבִמְכַנֵּשׁ יֵת קָהָל תִּתְקַעוּן
וְלֹא תִרְיעוּ: וְלֹא תִפְּבִיזוּ:

8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.

8
וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ
בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻמַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
וּבְנֵי אֶהֱרֹן כֹּהֲנֵי אֶהֱרֹן כֹּהֲנֵי יִתְקַעוּ
בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻמַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

And when ye go to war in your
land against the adversary that
9 oppresseth you, then ye shall
sound an alarm with the
trumpets; and ye shall be
remembered before the LORD
your God, and ye shall be saved
from your enemies.

וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצָכֶם
 9 עַל־הַצָּר הַצָּרֵר אֹתְכֶם
 וְהִרְעַתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם
 לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
 וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֲדִיכֶם:
 וְאִרִי תִיעָלוּן לְאַחֲזָא
 קָרְבָא בְּאַרְעֹכֹן עַל
 מַעֲיָי דְּמַעֲשִׂין לְכוּן
 וְתִיבְבוּן בַּחֲצוֹצְרֵתָא וַיִּעֲוֹל
 דְּוִכְרִנְכוּן לְטָבָא קָדָם
 יי אֱלֹהֵיכוֹן וְתִתְפַּרְקוּן
 מִשְׁנְאִיכוֹן:

אומר על פי שלשה היוסעים על פי הקב"ה ועל פי משה ועל פי חז"רות (מלאכת המשכן פי"א): מקשה. מהעשת מעשה זהקשת הקורנס (ספרי עב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעתן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (עג):

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המהנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתייהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המהנות בשתייהם יכול מה מסע המהנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעמה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המהנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה בשמים ושל נשיאים בלחם וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המהנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמסעות הללו:

<p>Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, 10 and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>ובְּיוֹם שְׂמֵחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חֲדָשְׁכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>	<p>10 וְהָיוּ שְׂמֵחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חֲדָשְׁכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>And it came to pass in the second 11 year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>	<p>חמישי 11 וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>And the children of Israel set 12 forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>	<p>12 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֹּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>
<p>And they took their first journey, 13 according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>	<p>13 וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>
<p>And in the first place the 14 standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב: וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב: וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>14 וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב: וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב: וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־ צִבְאוֹ נָחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>And over the host of the tribe of 15 the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר:</p>	<p>15 וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר:</p>
<p>And over the host of the tribe of 16 the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן:</p>	<p>16 וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן: וְעַל־צִבְאָה מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֹן:</p>
<p>And the tabernacle was taken 17 down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.</p>	<p>וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>17 וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיַּחֲפֹרֵק מִשְׁכְּנָא וַיִּנְטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֵרָרִי נִטְלֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>

- (10) על עלתיכם. בקרבן צבור הכתוב מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות
עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
(11) בחדש השני. נמלאת אתה אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו צחורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם
(שמואל יט, ח) ולא נקעו עד עשרים באייר לשנה הזאת (סדר עולם פ"ח):
(12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות המאור
במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וְנֹסֵעַ דָּגְלֵי מַחֲנֵה רְאוּבֵן וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְצַבְאָתָם וְעַל-צִבְאוֹ לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילִיָּה אֵלִיזוּר בֶּן-שִׁדְיָאוּר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל-צִבְאָה מִטֶּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישָׁדַי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל-צִבְאָה מִטֶּה בְנֵי-גָד וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֵלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וְנֹסְעוּ הַקְּהָתִים נוֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בָּאֵם:	21
22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנֹסֵעַ דָּגְלֵי מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם וְעַל-צִבְאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	22
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל-צִבְאָה מִטֶּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצוּר:	23
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל-צִבְאָה מִטֶּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	24
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנֹסֵעַ דָּגְלֵי מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֵה וְעַל-צִבְאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישָׁדַי:	25

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר ד, ה) וזה אהרן וצניו צנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא צני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יב):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. צני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה דגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין צני קהת צאים מאחריהם עס שני דגלים האחרונים היו צני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים צני קהת מוצאים אותו על מכונו ומכניסין צו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם צואם של צני קהת:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה צאכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאל דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ב, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי בקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran. וְעַל־צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי אָשֶׁר וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן־עֶכְרֹן:
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan. וְעַל־צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:
- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward. אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲלֵינ מִטְלָנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַבְאָתָם וַיֵּסְעוּ: (ס)
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתוּ אֵתָּן לָכֶם לָכֶה אִתָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל:
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.' וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.' וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעֵן תִּשְׁבּוֹק יִתְּנָא אֲרִי עַל כֵּן יָדַעְתָּא כִּד הוֹינָא שָׂרֵן בְּמִדְבָּרָא וּגְבוּרָן דִּאֲתַעְבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶיךָ:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ביום ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חוצצ חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) וצבאנה אל רעואל אציהן מלמד שהתינוקות קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצצ על שחצצ את התורה וכו' (ספרי עט): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו צמתאוננים ומפני מה שחקף משה עזמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסצור שהוא נכנס (ספרי סט):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם צבציל נכסי אם צבציל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סצור היה שיש לגרים חלק בצרץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו צמדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (צבאשית לח, כו) כי על כן לא נתתיה לשלה צני (שם יח, ה) כי על כן עצרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרגומו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חציצ עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

<p>32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'</p>	<p>וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטַּבְנוּ לָךְ: וְהָיָה אֲרִי תִיזִיל עִמָּנָא וְיְהִי טָבָא הַהוּא דִּי־יֵטִיב יְיָ עִמָּנָא וְנֹטִיב לָךְ:</p>
<p>33 And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה: וְנָטְלוּ מִטְרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוֹהֵי יִקְרָא דִּי מְהֻלָּה תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִימָא דִּי נָטִיל קְדָמֵיהוֹן מְהֻלָּה תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אַתְרַּבִּית מִשְׁרֵי:</p>
<p>34 And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.</p>	<p>וַעֲנֹן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס) וַעֲנֹן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)</p>
<p>35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'</p>	<p>וַיְהִי בְּנֹסֵעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וַיִּפְצֹל אֹיְבָיָךְ וַיִּגְסוּ מִשְׁנָאֵיךְ מִפְּנֵיךְ: וְהָיָה בְּמִטְלָא אֲרֹנָא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲתַגְּלִי יְיָ וַיִּתְפַּדְרוּן שְׂנְאֵיךְ וַיִּעַרְקוּן בְּעַלֵּי דְבִבְדָךְ מִן קְדָמָךְ:</p>
<p>36 And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'</p>	<p>וּבְנִחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבְבוֹת אֱלֹפֵי יִשְׂרָאֵל: ז (פ) וּבְמִשְׁרוּתֵי אָמַר תּוֹב יְיָ שְׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבְבוֹת אֱלֹפֵי דִישְׂרָאֵל:</p>
<p>XI And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.</p>	<p>וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה: וַיְהִי עַמָּא כְּדִמְסַתְּפִין בֵּישׁ קָדָם יְיָ וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ וַתִּקְרַח רוּחֵהּ וַדְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַיִּשְׂרֹפֵת בְּסִפֵּי מִשְׁרֹתָא:</p>

(32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה צית המקדש בחלקו הוא יעלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדצ בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פב): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונוחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לחקן להם מקום חנייה (ספרי פג. צ"ד יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים במסעיהם ארצם מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם ומנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרצים (ספרי שם): מן המהנה. ממקום חנייתו:

(35) וידיה בנסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א): קומוה ד'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא צויקה לז): ויפוצו אויביך. המכונסין (ספרי פד): ויגסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שנאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):

(36) שובח ד'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחם תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שם. יצמות סד, א):

- 2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַצֹּחַ עָמָא עַל מֹשֶׁה וְצָלִי וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה מֹשֶׁה קָדָם יי וְאַשְׁתַּקַּעַת אִישָׁתָא: וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
- 3 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא וַיִּקְרָא שְׁמִיהָ דְאַתְרָא הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי־בַעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה: דְּלִיקְתָּא אַרְי דְּלִיקְתָּ בְּהוֹן אִישָׁתָא מִן קָדָם יי:
- 4 וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ וְנִרְבָּרִין דְּבִינֵיהוֹן שְׁאִילוּ הַתְּאוּוֹ תְּאוּוָה וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְּבוּ וַיִּכְּבוּ שְׁאִילְתָּא וְתִבּוּ וַיִּכְּבוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יִכְּבֹּלֵנָּא בְּשָׂרָא: גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יִכְּבֹּלֵנָּא בְּשָׂרָא:
- 5 זָכְרֵנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנֹם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת־הַחֲצִיר וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִים: דְּכִירִין אֲנַחְנָא ית נִנְיָא דְּהוּיָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֹּן ית בּוֹצִינְיָא וְיִת אֲבִטְחִיָא וְכִרְתִּי וּבּוֹצִלִי וְתוּמִי:
- 6 וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כֹּל וְכַעַן נַפְשָׁנָא תֵּאִיבָא לִית כֹּל מִדְּעָם אֱלֹהִין לְמָנָא עֵינְנָא: וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כֹּל מִדְּעָם אֱלֹהִין לְמָנָא עֵינְנָא:
- 7 וְהָמָן כְּזָרַע־גֶּד הוּא וְעֵינּוֹ וּמָנָא כְּכֹר זָרַע גֶּדָא הוּא וְחֲזוּיָה כְּחִיּוֹ בְּדוּלְחָא: וְהָמָן כְּזָרַע־גֶּד הוּא וְעֵינּוֹ וּמָנָא כְּכֹר זָרַע גֶּדָא הוּא וְחֲזוּיָה כְּחִיּוֹ בְּדוּלְחָא:

- (1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ג, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה האריך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מבקש (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שחבא באזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחמו מענוי הדרך: ויחר אפרו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. במוקצין שזהם לשפלות אלו ערצ רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקיינים שזהם וצגדולים:
- (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צר ודם שבעם על בנו והלך הבן אלל אוהבו של אביו ואמר לו לא זקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאילו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם):
- (4) והאספסף. אלו ערצ רב שנאספו אליהם צלחתם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערצ רב עלה אחס ולאן ובקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צניקתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לצני ראובן וגו' אלא שמבקשים עלילה (ספרי שם):
- (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמזריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותבן לא ינתן לכם אם תבן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המלכות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני החינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש בלע"ז: אבטחים. בורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגמו ית בוצינא וכו':
- (6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערצ (שם):

<p>8 The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.</p>	<p>שֵׁטוֹ הָעָם וּלְקָטוּ וּמָחֲנוּ בְּרִחִים אֹז דָּכוּ בַמִּדְכָּה וּבִשְׁלָלוּ בַפָּרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹת וְהִנֵּה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן:</p>	<p>8 שֵׁטוֹ הָעָם וּלְקָטוּ וּמָחֲנוּ בְּרִחִים אֹז דָּכוּ בַמִּדְכָּה וּבִשְׁלָלוּ בַפָּרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹת וְהִנֵּה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן:</p>
<p>9 And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—</p>	<p>וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יָרַד הַמָּן עָלָיו:</p>	<p>9 וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יָרַד הַמָּן עָלָיו:</p>
<p>10 And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לְפָתַח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע:</p>	<p>10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לְפָתַח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע:</p>
<p>11 And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמֵא אֲבֹאֲשָׁתָא לְעַבְדְּךָ וּלְמֵא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמְךָ לְשִׁנְאָה יָת מְטוֹל כָּל עַמָּא הָדִין עָלַי:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לְמָה תִרְעַתָּ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא-מִצַּתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת-מִשְׁאָל כָּל-הָעָם הַזֶּה עָלַי:</p>
<p>12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?</p>	<p>הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אָנֹכִי יוֹלְדֵתִיהוּ כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת-הַיֵּלֶד עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבֹתָיו:</p>	<p>12 הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אָנֹכִי יוֹלְדֵתִיהוּ כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת-הַיֵּלֶד עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבֹתָיו:</p>

(7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים כלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צמורה והמן כזרע גד וגוי כלומר ראו צאי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוד (ספרי פס): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) שטו. אין שייט אלל לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: ושחננו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא צקדירה ולא צמדוכה אלל משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבזשלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דונס ודומה לו (תהלים לב, 7) נהפך לשדי צמרוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט צמרוני קיץ ורבותינו פירושו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלל שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, 10) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת הש"ן לשון שמן הוא והש"ן הנקודה צמק גדול ואינה נקודה צמח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש צמחא נוטה לפתורו של דונס שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמן יש בה:

(10) בכה למשפחותיו. משפחות משפחות נאספים וזוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי 5) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיק והיכן אמר לו כן (שמות לב, 17) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויוס אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחריפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיק:

- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- מֵאֵיִן לִי בָשָׂר לִתֵּת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָּשָׂר וְנִאֲכָלָהּ:
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- לֹא־אוּכָל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.
- וְאִם־כָּבְדָהוּ אֶת־עֲשֵׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הַרְגֵם־מִצְּאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: (פ)
- 16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ־לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וְהָתִיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.
- וַיֵּרְדֹתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמַּתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵ הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֹתָהּ לְבַדְּךָ:

(15) ואם ככה את עשה לי. תשש כמו של משה כנקצה כשהראהו הקצ"ה הפורענות שהוא עתיד להציא עליהם על זאת אמר לפניו אס כן הרגני תחלה (ספרי צא): ואל אראה ברעתי. ברעתם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תצירה מתו וראוים היו מסיני לך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנוסף פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקצ"ה ליתן אצלות צמתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאמה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פוך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנלמדו צורתן (ספרי צא): ולקחת אותם. קחם דברים אשר יכס שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתציבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חציבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקצ"ה (ספרי צא):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה (שם ג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כתרומתו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אצלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה באומה שעה לנר שמונה על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי צא): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שם צא): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְּקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי 18 בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא 19 יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם:</p>
<p>but a whole month, until it come out at your nostrils, and it 20 be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־ 20 יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזֹרָא יַעַן כִּי־מָאַסְתֶּם אֶת־ יְהוָה אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>And Moses said: "The people, among whom I am, are six 21 hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֵלֶיךָ 21 רְגָלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקֶרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?</p>	<p>הֲצֹאֵן וּבִקֵּר יִשְׁחַט לָהֶם 22 וּמִצֵּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־ דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם: (פ)</p>

(18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי נד):
 (20) עד חדש ימים. זו צבא ששמהם על מוטותיהן ואחר כך נשמתן יואה וצבאם הוא אומר (להלן לג)
 הצבא עודנו צין שניהם כך היא שנויה בספרי (נד) אצל צבאיתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ז) שנויה חילוף הרשעים
 אוכלין ומטערינן שלשים יום והכשרים הצבא עודנו צין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כמרגומו די תקוון
 ציה יהא דומה לכם כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחון דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהו
 מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שס) וצדצרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרצ זרא: את ד'
 אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכיתי ציינכם לא גזה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (שס):
 (21) שש מאות אלף. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צכו
 אלא אותן שיאלו ממזרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה
 יח, ז) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחת אמרת צבא אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו
 מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומאכא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא
 לפי שלא אמר צבאים חסוך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חסוך לו הכתוב. רבי שמעון

23 And the LORD said unto Moses:
'Is the LORD'S hand waxed short?
now shalt thou see whether My
word shall come to pass unto
thee or not.'

24 And Moses went out, and told
the people the words of the
LORD; and he gathered seventy
men of the elders of the people,
and set them round about the
Tent.

25 And the LORD came down in the
cloud, and spoke unto him, and
took of the spirit that was upon
him, and put it upon the seventy
elders; and it came to pass, that,
when the spirit rested upon
them, they prophesied, but they
did so no more.

26 But there remained two men in
the camp, the name of the one
was Eldad, and the name of the
other Medad; and the spirit
rested upon them; and they were
of them that were recorded, but
had not gone out unto the Tent;
and they prophesied in the camp.

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה
יְהוָה תִּקְצֹר עִתָּה תִרְאֶה
הֲיִקְרַךְ דְּבָרִי אִם־לֹא:
וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא
דִּי מִתְעַכֵּב פְּעֵן תִּחְזִי
הֲיִעְרַעֲנָךְ פִּתְגָמִי אִם־לֹא:

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם
אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאסֹף
שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:
וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם
אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאסֹף
שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר
אֵלָיו וַיֵּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר
עָלָיו וַיָּתֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ
הַזִּקְנִים וַיְהִי כְנֹחַ עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ:
וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר
אֵלָיו וַיֵּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר
עָלָיו וַיָּתֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ
הַזִּקְנִים וַיְהִי כְנֹחַ עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ:

26 וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה
שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם
הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַהֲמָה בִּכְתָבִים וְלֹא
יָצְאוּ הָאֹהֶל וַיִּתְנַבְּאוּ
בַּמַּחֲנֶה:
וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה
שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם
הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וַהֲמָה בִּכְתָבִים וְלֹא
יָצְאוּ הָאֹהֶל וַיִּתְנַבְּאוּ
בַּמַּחֲנֶה:

אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו נדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת ששר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרג אותה גדולה כזו הזלזול וזכר ישמע להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שזכך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמך ראשך השיבו הקציה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב צעיניך שיד' ה' תקצר צעיניהם יאצדו הם ומה כיוצא בזה ואל תהי ידי קצרה לפנייהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מצקים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אחת נותן להם ששר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אחת נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויזונו מים וגו' הגם לחם יוכל את אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאל משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי 25):

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בהעלתך יב): והמה בכתבים. צמזורים שבהם לנסהדרין ונכתבו כולם נקוצים בשמות ועל ידי גורל לפי שהשצון עולה ל"ב שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטל ע"ב פחקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וזכר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"ב אמר להם טלו פחקים מתוך קלפי מי שעלה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי 26):

<p>27 And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'</p>	<p>וַיֵּרָץ הַזֶּעֶר וַיַּגִּד לְמֹשֶׁה וַיֹּרְטוּ עֹלִימָא וַחֲוִי לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִדְּד וַיִּמְדְּדוּ מִתְּנַבְּנִין בְּמִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>27</p>
<p>28 And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'</p>	<p>וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִשָּׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלָאם:</p>	<p>28</p>
<p>29 And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּלְמִי יִתֵּן כָּל-עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:</p>	<p>29</p>
<p>30 And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.</p>	<p>וַיִּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמִּתְנַהֲגִים הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>שניע</p>
<p>31 And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.</p>	<p>וְרוּחַ נָסַח מֵאֵת יְהוָה וַיִּגֹּז שְׁלֹיִם מִן-הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל-הַמִּתְנַהֲגִים כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סָבִיבוֹת הַמִּתְנַהֲגִים וּכְאֻמָּתִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:</p>	<p>31</p>
<p>32 And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.</p>	<p>וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל-הַיּוֹם הַמִּחְרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת-הַשְּׂלִי הַמִּמְעִיט אֶסֶף עֲשָׂרָה חֲמֻרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹת סָבִיבוֹת הַמִּתְנַהֲגִים:</p>	<p>32</p>

- (27) וירץ הזער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):
- (28) כללם. הטל עליהם צרכי צדור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זר-ה):
- (29) המקנא אתה לך. הקנאי אתה לי הקנאית אתה מקנא: לך. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו צעוצי המשא:
- (30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המזבח. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט, ז) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הנדיקים איש לאהלו (ספרי ז):
- (31) ויגזו. ויפריחו וכן (תהלים נ, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יב) נגוזו ועבר: ויטש. ויפשוט כמו (שמואל א-ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתך המדברה: ובאמתים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות (ספרי ז):
- (32) הממעט. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמורים: וישטחו. עשו אותן משטחין משטחין (שם נח):

33 While the flesh was yet between
their teeth, ere it was chewed,
the anger of the LORD was
kindled against the people, and
the LORD smote the people with
a very great plague.

הַבָּשָׂר עֹדֵנֹהוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂרָא עַד פְּעֵן בֵּין שְׁנֵיהֶוּן
 טָרָם יִכְרַת וְאַף יִהְיֶה חֲרָה עַד לֹא פָסַק וְרוּנָא דִּי
 בָּעָם וַיֵּךְ יִהְיֶה בָּעָם מִכָּה תְּמִיר בַּעֲמָא וְקָטַל יִי בַּעֲמָא
 רַבָּה מְאֹד: קָטַל סְגִי לַחֲדָא:

34 And the name of that place was
called Kibroth-hattaavah,
because there they buried the
people that lusted.

34 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאוֹת כִּי־שֵׁם קִבְרוֹ אֶת־הָעַם הַמֵּתָאִים׃ וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיהַ דְּאִתְרָא הַהוּא קִבְרִי דְּמִשְׁאֵלִי אַרְי תְּמוֹן קִבְרוֹ יְת עֲמָא דְּשִׁאֲלֵי׃

35 From Kibroth-hattaavah the
people journeyed unto Hazeroth;
and they abode at Hazeroth.

מִקְבְּרוֹת הַתְּאוּהָ נִסְעוּ הָעַם
מִקְבְּרֵי דְמִשְׁאֵלִי נִטְלוּ עִמָּא
חֲצֵרוֹת וַיְהִי בַחֲצֵרוֹת: (פ)

XII And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.

XII
וּתְדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה
עַל-אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית
אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כַּשִּׁית
לָקַח:

וּמִלִּילַת מִרְיָם
בְּמִשְׁחָה עַל שִׁסָּק אֶתְחָא
שְׁפִירָתָא דְנִסְיָב אֲרִי אֶתְחָא
שְׁפִירָתָא דְנִסְיָב רַחֲמִי:

And they said: 'Hath the LORD
indeed spoken only with Moses?
hath He not spoken also with us?'
And the LORD heard it.—

וַיֹּאמְרוּ הָרֶק אֶדְ-בְּמֹשֶׁה וַאֲמָרוּ הִלְחֹד בְּרָם עִם
 מֹשֶׁה מַלִּיל יי הִלָּא אָף
 עֲמָנָא מַלִּיל וּשְׁמִיעַ קָדָם יי:
 דְּבַר יְהוָה הִלָּא גַם-בָּנֵינוּ
 דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:

Now the man Moses was very
3 meek, above all the men that
were upon the face of the
earth.—

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָן מְאֹד וְגִיבֹרָא מֹשֶׁה עָנָן לְחָדָא
מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִכָּל אָנְשָׁא דְּעַל אֲפִי
הָאָדָמָה: (ס)

4 And the LORD spoke suddenly
unto Moses, and unto Aaron,
and unto Miriam: ‘Come out ye
three unto the tent of meeting.’
And they three came out.

וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתְאִים אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:

(33) שרם יכרת. כתרנומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשנינו עד שנשמעו ייאלה (שם לו):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי נט). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צלז כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אף לנשותיהן של אלו אם הם נוקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש צעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חצירו (ספרי שם): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא לו, יג): על אדות האשה. על אדות גירושה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ביפיה ואינה נאה במעשה במעשה ולא ביפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):

(2) הרק אך. עמו לצדו דצר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספריק):

(3) עבר. שפלוסבלן:

<p>5 And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּשְׁמָד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃</p>	<p>5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּשְׁמָד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃</p>
<p>6 And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְּבָרַי אִם-יְהִיָּה נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמִרְאָה אֵלָיו אֶתְנֹדֵעַ בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר-בּוֹ׃</p>	<p>6 וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְּבָרַי אִם-יְהִיָּה נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמִרְאָה אֵלָיו אֶתְנֹדֵעַ בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר-בּוֹ׃</p>
<p>7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃</p>	<p>7 לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃</p>
<p>8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>מִמְלַל עִמָּי בְּחַיּוֹ וְלֹא בְּחִדּוֹן וּבִדְמוּת יְקָרָא דִּי מִסְתַּכֵּל וּמַדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמַלְאָ בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃</p>	<p>8 פֹּה אֶל-פֹּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַּת יְהוָה נִבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃</p>
<p>9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרַח רוּגְזָא דִּי בְּהוֹן וַאֲסִתְּלַק׃</p>	<p>9 וַיַּחֲרֶאֱף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ׃</p>

(4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צורך ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קצועה לדבור (תנחומא שם): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתם נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קב):

(5) בעמוד ענן. יא' יחידי שלא כמדת צער ודם מלך צער ודם כשיוצא למלחמה יוצא צאכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום צאכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שם): ויקרא אהרן ומרים. שהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת צנחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו צנח שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש זדיק תמים וצפניו נאמר (שם ז, ח) כי אותך ראיתי זדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנזיפתו של אהרן (ספרי שם):

(6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוש וחזיון:

(8) פה אל פה. אמרתי לו לפרש מן האשה והיכן אמרתי לו צפני (דברים ה, כז) לך אמור להם שצו לכם לאהליכם ואחיה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמראית פנים שצו ואני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ב) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר צעדי משה אלא צעדי צמשה צעדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו צעדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא צעדי ועצד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמשה וזקשה מן הראשונה (שם. תנחומא שם):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שם):

- 10 And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.
- 11 And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.
- 12 Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'
- 13 And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'
- 14 And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'
- וְהָעֶנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנִיחָהּ מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֹג וַיִּפֶן אֶתְרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנִיחָהּ מִצְרַעַת:
- וַיֹּאמֶר אֶתְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:
- אֵל־נָא תְהִי כַמֶּת אֲשֶׁר בָּצַאתוֹ מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בָשָׂרוֹ:
- וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרֵק יָרֵק בַּפִּנִּיָה הַלֵּא תַכְלִים שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֶף:
- וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹי אָבוֹהָ מִנֶּזֶף נִזְף בָּהּ הֲלֹא תַחְכְּלִים שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסָּגֵר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר בֵּין תַּחְכְּנִישׁ:

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו (ספרי קה. תנחומא שם):

(11) נואלנו. כהרגומו לשון אויל:

(12) אל נא תדי. אחותנו זו: כמת. שהמזרע חשוב כמת מה מת מטמא צביאה אף מזרע מטמא צביאה (דברים סד, ז. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי זשרו חצי זשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חצי זשרנו כענין שנאמר (בראשית לו, כז) כי אחינו זשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי זשרו שאחיו זשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר בצאתו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. צא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחזירו לריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואציה ירק ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יז) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (צמדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל זשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואחזקן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רב לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל שציל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל שצילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים וזעפות הלא תכלס שבעת ימים קל וחומר לשכינה

- 15 And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again. וַתִּסָּגֶר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסָע עַד-הָאָסֶף מִרְיָם:
- 16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran. וְאַחֲרֵי כֵן נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר פָּאֶרָן: (פ)

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 197.

- XIII And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּמַלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: לֵאמֹר:
- 2 'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.' שְׁלַח-לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם:
- 3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel. וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאֶרָן עַל-פִּי יְהוָה כָּל־אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָמָּה:
- 4 And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur. וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זַכּוּר:
- 5 Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori. לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי:
- 6 Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh. לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה:

י"ד יום אלא דיו לזכא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בנויפתי חסגר שזעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות צמורות על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחוצ צו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשזיל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות 3, ד) ותחנצ אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, 3):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (צמדצר רצה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מנזה לך אם תרצה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כז) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשעו (צמדצר רצה. סוטה לד, 3. תנחומא שם):

(3) על פי ד. צרשמו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים צמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (צמ"ר טז, ה):

7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאל בֶּן-יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דִישָׁשְׁכָר יִגָּאל בֶּר יוֹסֵף:	7
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוּן: לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נון:	8
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶּן-רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פִּלְטִי בֶר רָפוּא:	9
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבוּלֻן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֻן גַּדִּיאל בֶר סוּדִי:	10
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן-סוּסִי: לְשִׁבְטָא דִיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	11
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן-גִּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶר גִּמְלִי:	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אֲשֵׁר סֶתוּר בֶּן-מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאֲשֵׁר סֶתוּר בֶר מִיכָאֵל:	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן-וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן-מַכִּי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶר מַכִּי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּין שְׁמֹהֶת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נון יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בְּהָרִים וְעַלִּיתֶם אֶת-הָהָר:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וּרְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מַה-הִוא וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הִוא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הִוא אִם רַב:	

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים (במ"ד. סוטה שס):

(17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסוק של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסוק חמלה ואחר כך מראין את השבט (תנחומא שלח ו):

<p>19 and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;</p>	<p>וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם-רָעָה וּמָה הָעָרִים הַעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:</p>	<p>19 וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם-רָעָה וּמָה הָעָרִים הַעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:</p>
<p>20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—</p>	<p>וּמָה אֶרֶץ הַשְּׂמִנָּה הִוא אִם מְסֻכָּנָה הָאֵית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְתַקְפוּן וְתִסְבּוּן מֵאֲבָא דְאֶרֶץ וְיוֹמֵא יוֹמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִין:</p>	<p>20 וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמִנָּה הִוא אִם-רָזָה תִּשְׁכַּח עֵץ אִם-אֵין וְהִתְחַזְקוּתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:</p>
<p>21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.</p>	<p>וַיֵּלְכוּ וַיִּסְלְקוּ וַאֲלִילוּ יֵת אֶרֶץ מִמִּדְבַּר-צִין עַד רְחוֹב לְמַטֵּי חֲמַת:</p>	<p>21 וַיֵּלְכוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צִין עַד-רְחוֹב לְבֶא חֲמַת:</p>
<p>22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—</p>	<p>וַיֵּלְכוּ וַיִּבְּאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְהַיָּדֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:</p>	<p>22 וַיֵּלְכוּ וַיִּבְּאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְהַיָּדֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:</p>
<p>23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—</p>	<p>וַיָּבֹאוּ עַד-נַחֲלַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמְרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאֲחֻהוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן-הָרִמּוֹנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים הִואֲנִים:</p>	<p>23 וַיָּבֹאוּ עַד-נַחֲלַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמְרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאֲחֻהוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן-הָרִמּוֹנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים הִואֲנִים:</p>

- (18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא שם): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צערים צורות הם יושבין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שם):
- (19) הבמחנים. תרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. צמיעות ותהומות טובים וצריאים:
- (20) היש בה עץ. אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו (צ"טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתצליין בצכור:
- (21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגזוליה באורך וצרוחז כמין גאס הלכו רוח גזול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזוה משה עליו זה צנגז דרך גזול דרומית מזרחית עד הים שהים הוא גזול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גזול מערבי על שפת הים עד לצא חמת שהוא אלל הר ההר במקצוע מערבית כפונית כמו שמפורש בגזולות הארץ צפרשת אלה מסעי (להלן לר, ז):
- (22) ויבא עד חברון. כלז לצדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחצריו להיות צעזעם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתוב (שופטים א, כ) ויתנו לכלז את חברון (סוטה לר, ז):
- (23) שבע שנים נבנתה. אפשר שזנה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים בנו הגדול אלל שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה צוען וזא להודיעך שזנה של ארץ ישראל שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה בכל ארצות כמצרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צוען שריו והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים (סוטה שם):

- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—
לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחֲלֵי אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.
וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם׃
- 26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.
וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ׃
- 27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.
וַיֹּסֶפְרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זֶבֶת חָלָב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָּהּ׃
- 28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.
אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלַת מָאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵמֶק רָאִינוּ שָׁם׃
- 29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and
עַמְלֵק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנִּגֶּב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן׃

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי זה: וישארהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארהו צמוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטלו תאנה ואחד רמון יהושע וכלז לא נטלו כלום לפי שכל עמם להוציא דצה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אחת לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאבנים שהקימו צגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה צגלגל ושקלוהו כמותו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כתפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, ה):

(25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם ציוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחצה אלא שגלי לפני הקצ"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן מה ציאתן צערה רעה אף הליכתן צערה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים צסופו (במדבר רבה. סוטה שס):

(28) בצרות. לשון חזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות ובלשון ארמי כריך עגול:

<p>And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'</p>	<p>וַיָּחֶם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֶיךָ נֵעֲלֶה וְנִירָד אֶתָּה כִּי־יָכוֹל נוֹכַל לָהּ:</p>	<p>וַיָּחֶם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֶיךָ נֵעֲלֶה וְנִירָד אֶתָּה כִּי־יָכוֹל נוֹכַל לָהּ:</p>
<p>But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חֹזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חֹזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>
<p>And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'</p>	<p>וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת:</p>	<p>וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת:</p>
<p>And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִילִים וַנִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>	<p>וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִילִים וַנִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>
<p>And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>	<p>וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>

- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו צעמלק כזר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אלל הירדן ולא תוכלו לעזור:
- (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה וכו' וזו עשה לנו זן עמרם השומע היה סבור שזא לספר בגנותו שהיה כלם על משה שצביל דברי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדבר רבה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו שמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלחם בכל דבריו (שס): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל בשר (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר שייט (ס"א הס):
- (31) חזק הוא ממנו. כזיכול כלפי מעלה אמרו (צמדבר רבה. סוטה שס):
- (32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מלאנום קוצרי מחים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם צאכלם ולא יתנו לז לאלו (שס): אנשי מדות. גדולים וגדולים וסריק לתת להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גבהו שש אמות וזרת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:
- (33) הנפילים. ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש (נדה סא, א. יומא סז, ב): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס ובס"א חגבים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שס): ענק. שמעניקים חמה בקומתן (שם לד, ב):
- (1) כל העדה. סנהדרות (תנחומא שלח יג):

<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לְהוֹן כָּל כְּנַשְׁתָּא לְנוּ דְמִיתָנָא בְּאַרְצָא מִצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּרָא הָדִין לְנוּ דְמִיתָנָא:</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לֹא-מָתְנוּ בְּאַרְצָן מִצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתְנוּ:</p>
<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יי מַעִיל יִתְנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמַפַּל בְּחֶרֶב נִשְׁנָא וְשִׁפְלָנָא יְהוֹן לְבָנָא הָלָא טָב לָנוּ שׁוּב מִצְרַיִם:</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנָפֵל בְּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְשִׁפְנוּ וְיִהְיוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִם:</p>
<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גְבֵר לְאַחֵיהֶם נִמְנִי רִישָׁא וְנָתוּב לְמִצְרַיִם:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיִם:</p>
<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפְּיהֶם וַיִּשְׁתָּחוּ כָּדָם כָּל קְהֵל יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהֵל עַדָּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון וְכָלֵב בֶּר-יִפְנֶה מִן מַאֲלָלִי אֶרֶעָא בְּזַעֲוָא לְבוּשֵׁיהֶן:</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>
<p>And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל כְּנַשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֶרֶעָא דְעִבְרָנָא בְּהָא לְאֵלָּלָא יְתֵה טָבָא אֶרֶעָא לְחָדָא לְחָדָא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדָּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>
<p>If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רַעְנָא בְּנָא מִן קָדָם יי וַיַּעֲלֵל יִתְנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנָה לָנוּ אֶרֶעָא דְהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>אִם-חֶפֶץ בְּנוֹ יְהוָה וְהִבִּיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִיא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>
<p>Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרַם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּ וְאַתְּוִן לֹא תִדְחַלוּ מִן עָמָא דְאַרְעָא אֲרִי בִידְנָא מְסִירִין עָדָא תוֹקְפָהוֹן מִנְהוֹן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחַלוּ מִנְהוֹן:</p>	<p>אֲךָ בִּיהִנֵּה אֶל-תִּמְרְדוּ וְאַתְּוִן אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לֶחֶמְנוּ הֵם סֶר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם וְיִהְיֶה אִתְּנוּ אֶל-תִּירָאֵם:</p>

שלישי

(2) לו מתנו. הלאי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כתרנו ומנמי רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרותא):

<p>10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרָגֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וַיִּהְיֶה נֹרָאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>11 And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנֶּה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנֶּה לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי בְכָל-הָאֱתֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>
<p>12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'</p>	<p>אֶכְנוּ בְּדִבְרִי וְאוֹרְשֵׁנוּ וְאֶעֱשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ:</p>
<p>13 And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֶעֱלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:</p>
<p>14 they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּה הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נֹרָאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עֶזְךָ אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:</p>
<p>15 now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:</p>	<p>וְהִמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:</p>

(9) אל תמרדו. ושוז ואחס אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלם: סר צלם. מגינס וחזקם כשרים שזהם ממו איוז שהיה מגין עליהם (סוטה לט. ז"ט, א) דצר אחר ללו של המקום קר מעליהם:

(10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. העני ירד שם (צמדצר רצה. סוטה לה, א):

(11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. נשציל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הצטחתי:

(12) ואורשנו. כתרגמו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשצועת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (צמדצר רצה):

(13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש כלשון אשר והם ראו אשר העלית כמך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אצל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:

(14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בסוף הענין מזלתי יכולת ה' נשציל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל דצרך חצה ולא הכירו כך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):

- 16 Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.
- 16 מִבְּלָתִי יָבֹלֶת יְהוָה לְהַבִּיאַ מִדְּלִית יוֹכֵלָא קָדָם יי
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ לְאֶעְלֹא יְת עֲמֹא הָדִין
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם לָאֲרֻעָא דְקִנְיִים לְהוֹן
בְּמִדְבָּר:
וקטילנוּן בְּמִדְבָּרָא:
- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:
- 17 וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כַח אֲדֹנִי וּכְעַן סִגִּי כְעַן חִילָא קְדָמָךְ
כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: יי כְּמֹא דְמִלִּילְתָּא לְמִימַר:
- 18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.
- 18 יְהוָה אַרְךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד לְמַעַבְד טָבוֹן שְׂבִיק לְעוֹן וּלְמַרְד סִלַּח לְדַתִּיבִין
נִשְׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶלֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בְּנִים עַל־
שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים: לְאִוְרִיתִיהּ וּלְדָלָא תִּיבִין
לֹא מוֹצִי מִסְעֵר חוֹבֵי אָבִיהוֹן עַל בְּנֵין מְרִדִין עַל דָּר
תְּלִיתֵיאִי וְעַל דָּר רְבִיעֵיאִי:
- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.
- 19 סִלַּח־נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה שְׂבוּק כְּעַן לְחוֹבֵי עֲמֹא
כְּגִדֹּל חֶסֶדְךָ וְכְאֲשֶׁר נִשְׂאָתָהּ הָדִין פְּסִיאוֹת טָבוֹתְךָ
לְעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֶּה וְכֹמֵא דְשִׁבְקָתָא לְעֲמֹא
הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן:
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'
- 20 וַיֹּאמֶר יְהוָה סִלַּחְתִּי וַיֹּאמֶר יי שְׂבִיקִית כְּפִתְגָמְךָ: כְּדִבְרְךָ:
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—
- 21 וְאֹלָם חִי־אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: וּבָרַם קִיִּים אֲנָא וּמְלִיאַ יְקָרָא דִּיִּי יְת כָּל אֲרֻעָא:
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;
- 22 כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אֲרִי כָּל גּוֹבְרִיא דְחִזּוּ יְת יְקָרִי וְיֹת אֲתוֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וְנִסִּיאוּ קְדָמִי דִּנּוּ עֶשֶׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימְרִי:

(15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
(16) מבולתי יבלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים וזאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (זרכות נז): מבולתי יבלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יבלת. שם דבר הוא:
(17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:
(18) ה' ארך אפים. ללדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה' ארך אפים אמר לו ללדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל עגלו וצמרגלים התפלל משה לפניו צאריך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי ללדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשנים: לא ינקדה. לשאינן שנים (יומא פו, א):
(20) כדברך. כשציל מה שאמרת פן יאמרו מצלתי יכולת ה':
(21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם-יֵרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מְנַאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ: אִם יַחְזִינוּ יְתַאֲרָע דְּקַיִּמֹת לְאַכְהֶהוּן וְכָל דְּאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יַחְזִינָה:
24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	וְעַבְדִּי כָלָב עֲקֵב הִיָּתָה רוּחַ אַחֲרַת עַמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאֹתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וַיִּזְרְעוּ וַיִּרְשְׁנָה: וְעַבְדִּי כָלָב חֶלֶף דִּהְיוֹת רוּחַ אַחֲרָי עִמִּיהּ וְאַשְׁלִים בְּתַר דִּחְלָתִי וְאַעֲלֶנִּיהּ לְאַרְעָא דְעָאֵל לְתַמָּן וּבְנוֹהִי יוֹרְשָׁנָה:
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמֻּלִּקִּי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִזְחַר פְּנֵי וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד-מָתַי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תִּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי: עַד אִמְתִּי לְכַנְשָׁתָא בְּשָׁתָא הָדָא דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יְת תוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי:
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אָמַר אֲלֵהֶם חִי-אַנִּי נָא-יְהוָה אִם-לֹא כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם כְּבָאֲנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם: אִימַר לְהוֹן קַיִים אֲנָא אָמַר יְיָ אִם לֹא כְּמָא דְמַלִּילְתוֹן קְדָמִי כֵן אַעֲבִיד לָכוֹן:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים צים שנים צמן ושנים בשליו וכו' כדאיאת צמסכת ערכין (טו), א-צ):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכדודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מצלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט): לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת כלצ למרגלים אמר אני עמכם צענה וכלצו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשחיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלצ שהיו סצורים שיאמר כמותם זהו שנאמר צספר (יהושע יד, ז) ואשיצ אותו דבר כאשר עס לצצי ולא כאשר עס פי (במדבר רבה): וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קלר: אשר בא שמה. חצרון תנתן לו: יורשנה. כתרנומו יתרכינה יורשו את הענקים ואת העס אשר צה ואין לתרגמו יירתינה אלא צמקוס יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אס תלכו סס יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחריתם וסעו לכס וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין צ, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שצועה: אם לא וגו' כן אעשה. כציוול איני חי: כאשר דברתם. שצקשתם ממני (לעיל

צ) או במדבר הזה לו מתנו:

29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר תִּלְיִנְתֶּם עָלַי:
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וְשִׁפְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבָנֵי יִהוֹנָה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וַיֵּדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאֲסַתֶּם בָּהּ:
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תָּתֶם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר:
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תִּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לִשְׁנָה יוֹם לִשְׁנָה תִשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדְעֻתֶם אֶת־תְּנוּאָתִי:

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאחס נמנין בו כגון לזאת ולזא ולזא ולחת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מִזֶּן כ' שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מִזֶּן עשרים (ב"ב קכא, 3):

(32) ופגריכם אתם. כתרומתו (דילכין) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ וקש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אחס:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מִזֶּן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחממלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וזיום פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונותיכם שתי עונות של עגל ושל תלויה וחשצ להם בזמנין חיייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומתו ויקבלון ית חוביכון:

(34) את תנואתי. שהניאותם את לצבכם מאחרי. תנואה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה:

<p>I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'</p>	<p>אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ:</p>
<p>And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוֹנוּ) ק' וַיִּלְוִנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:</p>
<p>even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.</p>	<p>וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דָבַר־הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגַּפָּה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חַיִּים מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ:</p>
<p>And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.</p>	<p>וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּאֲבָלוּ הָעָם מְאֹד:</p>
<p>And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'</p>	<p>וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לְאֹמֶר הִנֵּנוּ וְעֹלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ:</p>
<p>And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:</p>

(36) וישבו וילינו עליו. וכששזו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בצוואת דעה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דעה לשון חינוך דברים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו כמו (שיר א, י) דובב שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוסיפי דבת הארץ רעה שיש דעה שהיא טובה: דבחה. פרליר"ש צלע":

(37) במגפה לפני ה'. צוואת מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרצב לשונם עד טבולם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין למוך טבולם לכך נאמר במגפה וזה לפני ה' צוואת הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צאריך וקמו מחמתם לחיים (צ"ב קיח, ב):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. למתה לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב ממצרים:

42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	אַל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: לֹא תִסְקֹון אֶרֶץ לִית שְׂכִינָתָא דִּי בִינִיכֹון וְלֹא תִתְבָּרֹון קָדָם בַּעֲלֵי דְבִיכֹון:	42
43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'	כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלְתֶם בַּחֲרֹב כִּי-עַל-כֵּן שָׁבַתֶם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי עִמָּכֶם: אֶרֶץ עַמְלָקָא וְכְנַעֲנָא תָמֹן קְדָמִיכֹון וְתִפְלֹון בַּחֲרָבָא אֶרֶץ עַל כֵּן תִּבְתֹּון מִבְּתָר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימָרָא דִּי בְּסַעֲדִכֹון:	43
44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיַּעֲבְלוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאָרֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִמָּקָרְבַּ הַמַּחֲנֶה: וְאֶרְשַׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאָרֹן קִימָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגֹּו מִשְׁרִיתָא:	44
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיָּבִיאוּ וַיַּכּוּם וַיַּבְתִּימוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ) וְנָחַת עַמְלָקָא וְכְנַעֲנָא דִּי-תִיב בְּטוֹרָא תְּהוּאָ וּמַחֲנוֹן וַיִּטְרֹדוּנֹון עַד חֲרָמָה:	45
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לֹא-מָר:	XV
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבַתְיָכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם: מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֶרֶץ תִּיעֲלוֹן לְאַרְעַ מוֹתְבִיכֹון דְּאָנָא יְהִיב לְכוֹן:	2
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וְעָשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא-נֶדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחָח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הָצֹאן: וְתַעֲבִדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ עֹלָתָא אוֹ נִכְסַת קוֹדְשִׁיאָ לְפָרָשָׁא נֶדְרָא אוֹ בְּנִדְבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֹון לְמַעֲבַד לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יְיָ מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:	3

(41) והוא לא תצלה. זו שאתם עושין לא תצלח:

(43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבתם וגו':

(44) ויעפלו. לשון חזק וכן (חזקוק ב, ד) הנה עפלה. אינגר"ש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל בת ציון

(ישעיה לב, יד) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשות:

(45) ויבתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם

המאורע:

(2) כי תבאו. צמר להם שיכנסו לארץ:

(3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לצדכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחם

רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמתעו האשה בשביל חוצת מועדיכם שחיבתי אתכם לעשות צדקה:

<p>then shall he that bringeth his offering present unto the LORD 4 a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;</p>	<p>וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ קֶדֶם יי מִנְחָתָא סוּלְתָא עֲשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:</p>	<p>וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לִיהוָה מִנְחָה סֵלֶת עֲשְׂרוֹן בְּלוֹל בְּרַבְעִית הֵהִין שָׁמֶן:</p>
<p>and wine for the drink-offering, 5 the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הִינָא תַעֲבִיד עַל עֲלֹתָא אוֹ לְנִכְסַת קוּדְשִׁיא לְאַמְרָא חַד:</p>	<p>וַיִּין לְנִסְךְ רַבְעִית הֵהִין תַעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לְזֶבַח לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד:</p>
<p>Or for a ram, thou shalt prepare 6 for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;</p>	<p>אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְרִין עֲשְׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תַלְתּוֹת הִינָא:</p>	<p>אוֹ לְאַיִל תַעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֲשְׂרֹנִים בְּלוֹלָה בְּשָׁמֶן שְׁלִשִׁית הֵהִין:</p>
<p>and for the drink-offering thou 7 shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַלְתּוֹת הִינָא תַקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא קֶדֶם יי:</p>	<p>וַיִּין לְנִסְךְ שְׁלִשִׁית הֵהִין תַקְרִיב רֵיחַ-נִיחָח לִיהוָה:</p>
<p>And when thou preparest a 8 bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;</p>	<p>וְאִרִי תַעֲבִיד בַּר תּוֹרִי עַלֹתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא קֶדֶם יי:</p>	<p>וְכִי-תַעֲשֶׂה בֶן-בָּקָר עֹלָה אוֹ-זֶבַח לְפֶלֶא-נֶדֶר אוֹ- שְׁלָמִים לִיהוָה:</p>
<p>then shall there be presented 9 with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.</p>	<p>וְיִקְרִיב עַל בַּר תּוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תַלְתָּא עֲשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשְׁחָ פְּלִגּוֹת הִינָא:</p>	<p>וְהִקְרִיב עַל-בֶּן-הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלִשָּׁה עֲשְׂרֹנִים בְּלוֹל בְּשָׁמֶן חֲצִי הֵהִין:</p>
<p>And thou shalt present for the 10 drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא תַקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלִגּוֹת הִינָא קוּרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קֶדֶם יי:</p>	<p>וַיִּין תַקְרִיב לְנִסְךְ חֲצִי הֵהִין אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחָח לִיהוָה:</p>
<p>Thus shall it be done for each 11 bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.</p>	<p>בְּדִין יַתַעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאַמְרָא בְּאַמְרָא אוֹ בְּעִזָּא:</p>	<p>כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ-לְשֶׁה בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:</p>
<p>According to the number that ye 12 may prepare, so shall ye do for every one according to their number.</p>	<p>כְּמִנּוֹן דְּתַעֲבִידוֹן בְּדִין תַעֲבִידוֹן לְחַד כְּמִנְיָהוֹן:</p>	<p>כְּמִסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כְּמִסְפָּרָם:</p>

- (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נצלל צמוכה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה (מח, א):
- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
- (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות נא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
- (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
- (11) או לששה. זין שהוא כצנצים זין שהוא צנצים כצנץ ושה קרוים צמוך שנתם: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:

- 13 All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.
- 14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.
- 15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.
- 16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.
- 17 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 18 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,
- 19 then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.
- 20 Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.
- כָּל-הָאֲזִכָּח יַעֲשֶׂה-כָכָה אֶת- אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִיחַ- דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי:
- וְאִם יִתְגַּיֵּר עִמָּכֶם גֵּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֹן לְדְרִיכֹן וַיַּעֲבִיד קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי כָּמָא דְתַעֲבֹדוּן כֵּן יַעֲבִיד:
- קַהֲלָא קִימָא חַד לְכֹן וּלְגִיּוֹרִיא דִּיתְגַּיֵּירוּן קִים עֲלֵם לְדְרִיכֹן כֹּתִיבֹן גֵּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יי:
- אִזְרִיתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהִי לְכֹן וּלְגִיּוֹרִיא דִּיתְגַּיֵּירוּן עִמָּכֶם:
- וּמִלִּיל יי עִם מִשָּׁה לְמִימַר:
- מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלֹכֹן לְאַרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכֹּן לְחִמֵּן:
- וְיְהִי בְּמִיכְלֹכֹן מִלֶּחְמָא דְאַרְעָא תַּפְרָשֹׁן אַפְרָשִׁיתָא קָדָם יי:
- רִישׁ אֲצוֹתְכֹן חֲלָתָא תַּפְרָשֹׁן אַפְרָשִׁיתָא כָּמָא דְמַפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא כֵּן תַּפְרָשֹׁן יִתָּה:
- כִּי-יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר- בְּתוֹכְכֶם לְדְרִיתִיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה:
- הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדְרִיתִיכֶם כָּכֶם כָּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:
- תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
- דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:
- וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמוּ תְרוּמָה לַיהוָה:
- רֵאשִׁית עֲרִסְתְּכֶם חֲלָה תִרְיִמוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תִּרְיִמוּ אֹתָהּ:

(12) כמספר אשר תעשו. כמספר הזהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של זהמות מספרם של נסכים:

(15) ככם כגור. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כז, ד) כמוי כמוך כעמי כעמך:

(18) בבאכם אל הארץ. משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה שכולן נאמר כי תבאו כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב בזהות מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיבה אף כולן כן אצל זו נאמר זה בצואכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נתחייבו בזה (ספרי קי. כתובות כה, א):

(20) ראשית ערסתכם. כשתלוש כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש במדבר וכמה היא (שמות טז, יח טז)

<p>21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.</p>	<p>מֵרֵאשִׁית תִּתְּנוּ לַיהוָה לִדְרֹתֵיכֶם: מֵרֵאשִׁית אֲצֻתְכֹן תִּתְּנוּ קֶדֶם תְּרוּמָה יְיָ אֶפְרָשֹׁתָא לְדָרִיכוֹן: עֲרֹסְתֵיכֶם לִדְרֹתֵיכֶם: (ס)</p>	<p>21</p>
<p>22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,</p>	<p>וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה: וְאֲרִי תִשְׁתָּלוּ וְלֹא תַעֲבֹדוּן יְיָ כָּל פְּקוּדֵי הָאֱלֹהִים דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:</p>	<p>22</p>
<p>23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;</p>	<p>אֶת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד-מֹשֶׁה מִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהָלָא לְדֹרֹתֵיכֶם: יְיָ כָּל דְּפָקִיד יְיָ לְכוֹן בְּיָדָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפָקִיד יְיָ וְלַחֲלָא לְדָרִיכוֹן:</p>	<p>23</p>
<p>24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.</p>	<p>וְהָיָה אִם מִעֵינֵי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל-הָעֵדָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: וַיְהִי אִם מִעֵינֵי כְנֻשָׁתָא אֲחֻעֲבִידַת לְשָׁלוּ וַיַּעֲבֹדוּן כָּל כְּנֻשָׁתָא תוֹר בֶּר תוֹרֵי חַד לַעֲלֹתָא לְאַחַקְבֵּלָא בְּרַעְיָא קֶדֶם יְיָ וּמִנְחָתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ כְּדָחֵי וַצִּפִּיר בֶּר עֵזִין חַד לַחֲטָאתָא:</p>	<p>24</p>

וימודו בעומר עומר לגלגל (ושיעורו מ"ג צאים וחומש ציפה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטי"ל בלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה 3, ז):

(21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שבעיקות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר מתנו שיהא זה כדי נתינה (ס):

(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים הייתה בכלל כל המצוות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאם כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא בצאת מכל המצוות תלמוד לומר את כל המצוות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצוות מה העובר על כל המצוות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (שם. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה בעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנאזו הנביאים שנאמר למן היום אשר כוה ה' והלאה (ספרי שם):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עזירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבד עבודת אלילים בכך: לחטאת. חסר ה' שנינו כשאר חטאות שכל חטאות שבמורה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א, זצחיס נ):

<p>And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּק לַהּוֹן אֲרִי שְׁלוֹתָא הִיא וְאִתְיָאוּ יְת קוֹרְבָנֵהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְחֻבַּתְהוֹן קָדָם יְיָ עַל שְׁלוֹתָהוֹן:</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַנִּסְלַח לָהֶם כִּי-שָׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת-קֹרְבָנָם אִשָּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-שִׁגְגָתָם: 25</p>
<p>And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.</p>	<p>וַיִּשְׁתַּבֵּק לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּיירוֹן בִּיְהוֹן אֲרִי לְכָל עָמָא בְּשְׁלוֹתָא:</p>	<p>וַנִּסְלַח לְכָל-עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל-הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס) 26</p>
<p>And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.</p>	<p>וְאִם אִנְשׁ חֵד יַחֲוֵב בְּשָׁלוּ וַיִּקְרִיב עִזָּא בֵּת שְׁתָּה לַחַטָּאתָא:</p>	<p>וְאִם-נֶפֶשׁ אֶחָת תַּחַטָּא בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עִזַּי בֵּת שְׁנָתָהּ לַחַטָּאת: 27 עשירי</p>
<p>And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵן אֶל אִנְשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחְבִּיָּה בְּשָׁלוּ קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּק לֵיהּ:</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בַּחַטָּאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וַנִּסְלַח לוֹ: 28</p>
<p>both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיִּצְיָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּיירוֹן בִּיְהוֹן אֲוִרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכֹון לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוּ:</p>	<p>הָאֲזָרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אֶחָת יִהְיֶה לָּכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגְגָה: 29</p>
<p>But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְאִנְשׁ דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יִצְיָא וּמִן גִּיּוֹרֵיָא קָדָם יְיָ הוּא מְרִיז וַיִּשְׁתִּיזִי אִנְשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמּוּהּ:</p>	<p>וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂהוּ בִיד רָמָה מִן-הָאֲזָרַח וּמִן-הַגֵּר אֶת-יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקִּרְבַּ עַמּוּהּ: 30</p>
<p>Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אֲרִי עַל פְּתִגְמָא דִּי פֶסֶר וְיֵת פְּקוּדוּהִי אֲשֵׁנִי אֲשְׁתִּיצָאָה וַיִּשְׁתִּיזִי אִנְשָׁא הַהוּא חֻבִּיבָה בֵּיהּ:</p>	<p>כִּי דְבַר-יְהוָה בָּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הִפְרָתָּהּ תַּפְרָתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֲוֹנָה בָּהּ: (פ) 31</p>

(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור צפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

(27) תחטא בשגגה. צעודת אלילים (ספרי קיז): עז בת שנתה. שאר עצירות יחיד מציא כשצה או שעירה וצז קצה לה שעירה (סס):

(30) ביד רמה. צמזד: מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והימה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ג. סנהדרין ז) מכאן למצרך את השם שהוא צכרת:

- 32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day. וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:
- 33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation. וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְעֵאִים אֵתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:
- 34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him. וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מִהַיַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)
- 35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בָּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
- 36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses. וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- 37 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- 38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue. דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית הַכְּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:

(31) דבר ה'. אזרת עצודת אלילים מפי הגזורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם):

(32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנומן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שצת ראשונה וצשנה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):

(33) המצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, ב):

(34) כי לא פדש מה יעשה לו. לא היו יודעים צאיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ז):

(35) רגום. פשנ"ט צלע"ז וכן הלוח אלנ"ט וכן וסור ושמור:

(36) ויוציאו אותו. מכאן שצית הסקילה חוץ ורחוק מצית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):

(38) ועשו להם ציצית. על שם הפתילים התלוים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דצר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מניץ מן המרכיס: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):

<p>And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וַיְהִי לָכֵם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּנוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>	<p>39</p>
<p>that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתֵי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>	<p>40</p>
<p>I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵמַהֲנִי לִכְוֹן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p>	<p>קִיט פסוקים</p>

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24 on page 199.

<p>XVI Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִצְחָר בֶּן-קְהָת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן-פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	<p>קורח</p>
---	--	-------------

(39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חומים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):
(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפנימה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ציד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי במצרים צין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להבחין ולהפרע מן החולה קלא חילן צגגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג-יד) ועל הר סיני ירדת ומתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והללתי וגאלתי ולקחתי (וצחים יח, ז): בתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלא. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חומים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאלו ממצרים עד שאמרו שירה על היס:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לזד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שמרגס אוניקלום ואחפלא נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יז) מה יקחך לנך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דברים

2 with certain of the children of
Israel, two hundred and fifty
men; they were princes of the
congregation, the elect men of
the assembly, men of renown;

3 against Aaron, and said unto
them: ‘Ye take too much upon
you, seeing all the congregation
are holy, every one of them, and
the LORD is among them;
wherefore then lift ye up
yourselves above the assembly of
the LORD?’

4 And when Moses heard it, he fell upon his face.

5 the morning the LORD will
show who are His, and who is
holy, and will cause him to come
near unto Him; even him whom
He may choose will He cause to
come near unto Him. .

וַיָּקָמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים
מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תַּמְשִׁים
וּמֵאֲתָתִים נִשְׂיֵאִי עֵדָה קָרְאִי
מוֹעֵד אֲנָשִׁים-שָׁם:

וְקָמוּ לִאֲפֵי מֹשֶׁה וּגְבוּרָא
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲתָתִים
וּחֲמִשִּׁין רַבְרָבִי כְּנֻשָׁתָא מְעָרֵי זְמַן
אֲנָשִׁין דְּשָׁמָא:

וַיִּקְהֲלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-
 אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-
 לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כָּלָם
 קִדְּשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יִהְיֶה וּמִדּוּעַ
 תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קְהֹל יְהוָה:

לוי וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אֲפֹהָי:

וַיִּדְבֹר אֶל-קָרַח וְאֶל-פָּלֹ-
עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיִּדַּע יְהוָה
אֶת-אֲשֶׁר-לֹו וְאֶת-הַקְדֹּשׁ
וְהַקְרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר
יִבְחָר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:

כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בין יצאנו בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה"א ו, כז-כג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקחת ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אחי שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"י ראשי סנהדרות רובן משבט ראובן שכנינו והם אליצור בן שדיאור וחזיריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת בזה ועמד לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתו ואזירים ואזן בן פלת:

(3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לצר לאחיך כהונה לא אחס לצדכם שמעתם צסיני (שמות כ, צ) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני הממלוקת שכבר זה בידם קרחון רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נחרשלו ידי מלך משל לכן מלך שסרה על אציו ופייע עליו אזהרו פעם ושתיים ושלש כשסרה רביעית נחרשלו ידי האוהב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמה לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד:):

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכוין להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו זהם

- 6 זאת עשו קח-לכם מחתות דא עבדו סבו לכון מחתון קרח וכל-עדתו: קרח וכל כנשתיה:
- 7 ותנו בתן אש ושימו עליהן קטרת לפני יהוה מחר והיה האיש אשר יבחר יהוה הוא הקדוש רב-לכם בני לוי:
- 8 ויאמר משה אל-קרח שמעו-נא בני לוי: קרח שמעו-קען בני לוי:
- 9 המעט מכם כיהבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את-עבדת משכן יהוה ולעמד לפני העדה לשרתם:
- 10 ויקרב אתך ואת-כל-אחיך בני-לוי אתך ובקשתם גם-כהנה: וקריב יתך וית כל אחך בני לוי עמד ובען אתיו אף כהינתא רבתא:
- 6 This do: take you censers, Korah, and all his company; and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.
- 8 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi: is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them; and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee: and will ye seek the priesthood also?

(תנחומא ה): בקר ויודע ד' את אשר לו. לעבודת לוי: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שס). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שס) צקר אמר להם משה גדולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אחס להפוך צקר לערב כן ויכלו לצטל את זו שנאמר (צראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצדל כך (דה"א כג, יג) ויצדל אהרן להקדישו וגו':

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בצית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחם ר"ן איש מצקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייבו מי שיבחר צו יאל חי וכולכם אובדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחותין בהם גחלים ויש להם צית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה בהם וקצלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לצני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה-א כה, ה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עמידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לצוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (שס ו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

<p>Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?</p>	<p>לָכֵן אַתָּה וְכָל־עַדְתְּךָ הַנִּעַנְדִּים עַל־יְהוָה וְאַתָּה־נָּה מִה־הוּא כִּי (כ' תלונו) ק' תְּלִינוּ עָלָיו:</p>	<p>II</p>
<p>And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נֵעֲלֶה:</p>	<p>12</p>
<p>is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?</p>	<p>הַמַּעַט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם־הַשְׁתַּבֵּר:</p>	<p>13</p>
<p>Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'</p>	<p>אֲף לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלֹת שָׂדֶה וְכָרֶם הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר לֹא נֵעֲלֶה:</p>	<p>שני</p>
<p>And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'</p>	<p>וַיַּחֲרֹם מֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֶל־תִּתֵּן מִנְחָתָם לֹא חַמּוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי וְלֹא הִרְעַתִּי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:</p>	<p>15</p>
<p>And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקֹרַח אַתָּה וְכָל־עַדְתְּךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן מָחָר:</p>	<p>16</p>

- (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:
- (11) לכן. צמציל כך אחת וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי צלחתו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזה:
- (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשלים שאין להם אלא ירידה (שם):
- (14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הובאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אחת שולח לנקר את עיניו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללנו בחזירו: (15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בממדי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחם האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אונקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עה, א. ב"ב מז, א):

17	and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וְקָחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וְנִתְּנָם עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֶתְתּוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים מִחֶתֶת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְתּוֹ	וְסָבוּ גִבֹר מִחֲתִיתִיָּה וְתִתְּנוּ עֲלֵיהוֹן קְטֹרֶת בְּזִמְמִין וְתִקְרְבוּן קֹדֶם יי גִבֹר מִחֲתִיתִיָּה מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין מִחֶתֶת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גִבֹר מִחֲתִיתִיָּה:
18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	וַיִּסְבוּ גִבֹר מִחֲתִיתִיָּה וַיִּהְיוּ עֲלֵיהוֹן אִשְׁתָּא וַשׁוּיָא עֲלֵיהוֹן קְטֹרֶת בְּזִמְמִין וְקָמוּ בְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה: (ס)	וַכְּנִישׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא וְאַתְּגַלִּי וְקָרָא דִּי לְכָל כְּנִשְׁתָּא:
20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימַר:
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הַבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרֹגֶעַ:	אַתְּפָרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוֹן כְּשַׁעָה:
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)	וַנִּפְּלוּ עַל אִפְּהֵיהוֹן וַאֲמַרוּ אֵל אֱלֹהֵי רוּחֵיָא לְכָל בְּשָׂרָא גּוֹבְרָא חַד יַחֲבִיב וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּגְזָא:
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן-קֹרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	מַלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר אֶסְתַּלְקוּ מִסְּחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁכַּנָּא דְקֹרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:

(16) והם. עדתך;

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שזכרם:

(19) ויקהל עליהם קרח. דצברי ליצנות כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסצורין אתם שעלי לזדי אני מקפיד איני מקפיד אלא כשציל כלכם אלו צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שפרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אצל אלה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אלה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואמה על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

- 25 וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וַאֲבִירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 26 וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעֻוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפּוּ בְּכָל-חַטָּאתָם:
- 27 וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:
- 28 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי-יְהִינָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלִּבִּי:
- 29 אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יָמָתוּן אֵלֶּה וּפִקְדַת כָּל-הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי:
- 30 וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפִצְתָּהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:
- 25 And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.
- 26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'
- 27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.
- 28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.
- 29 If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.
- 30 But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'

(24) העלו וגו'. כתרגמו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסזור שישאו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שם ח):

(27) יצאו נצבים. נקומה זקופה למרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויחיצו ארבעים יום דגלית (תנחומא

ח): ונשיהם ובניהם וטפם. זא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיביא שמי שערות ובית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אבדו אף יונקי שדים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואליפז נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. מדה: יברא ה'. להמית אותם צמיתה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה

<p>31 And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.</p>	<p>וַיְהִי כַּכֹּלֵהוּ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:</p> <p>וַיְהִי כִּד שִׁיּוּצִי לְמִלְלָא יֵת כָּל פְּתוּמֵיָא הָאֵלִין וַאֲתַבְּזֻעַת אֶרְעָא דִּתְחוּתֵיהוֹן:</p>	<p>31 וַיְהִי כַּכֹּלֵהוּ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:</p>
<p>32 And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.</p>	<p>וַתִּפְתַּח הָאֲרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־הָרְכוּשׁ:</p> <p>וּפְתַחַת אֶרְעָא יֵת פּוּמָה וּבְלַעַת יֵתְהוֹן וְיֵת אַנְשֵׁי בְּתֵיהוֹן וְיֵת כָּל אַנְשֵׁא דְלִקְרַח וְיֵת כָּל קִנְיָנָא:</p>	<p>32 וַתִּפְתַּח הָאֲרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־הָרְכוּשׁ:</p>
<p>33 So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.</p>	<p>וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכָּסַע עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיִּאָּבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:</p> <p>וַנַּחֲתוּ אַנּוּן וְכָל דִּילְהוֹן כִּד חַיִּין לְשֹׁאֹל וַתִּכָּפַת עֲלֵיהוֹן אֶרְעָא וַאֲבָדוּ מִגּוֹ קָהָלֵא:</p>	<p>33 וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכָּסַע עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיִּאָּבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:</p>
<p>34 And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'</p>	<p>וְכָל־יִשְׂרָאֵל דְּבִסְחָרְנֵיהוֹן עָרְקוּ לְקָלְהוֹן אַרִי אָמְרוּ דְלִמָּא תִבְלַעֲנָא אֶרְעָא:</p> <p>אֲשֶׁר וְכָל־יִשְׂרָאֵל סָבִיבֵתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלַעֲנֵנוּ הָאֲרֶץ:</p>	<p>34 וְכָל־יִשְׂרָאֵל סָבִיבֵתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלַעֲנֵנוּ הָאֲרֶץ:</p>
<p>35 And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.</p>	<p>וַאֲשַׁחַא נִפְקַת מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת יֵת מֵאֲתָן וַחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקְרִבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמֵיָא:</p> <p>וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֵת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָנִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקְטֹרֶת: (ס)</p>	<p>35 וַאֲשַׁחַא נִפְקַת מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת יֵת מֵאֲתָן וַחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקְרִיבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמֵיָא:</p>
<p>XVII And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p> <p>XVII וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>XVII וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>2 'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;</p>	<p>אִמַּר לְאֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא וַיִּפְרִישׁ יֵת מַחְתֵּיתָא מִבֵּין יְקִינֵיָא וְיֵת אִישָׁחַא יִרְחִיק לְתֵלָאָה אַרִי אַתְקַדָּשָׁא:</p> <p>אֹמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרַה־הַלֵּאָה כִּי קֹדֶשׁ:</p>	<p>2 אֹמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרַה־הַלֵּאָה כִּי קֹדֶשׁ:</p>
<p>3 even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'</p>	<p>יֵת מַחְתֵּית חַיִּיבֵיָא הָאֵלִין דְּאַתְחֵיבּוּ בְּנִפְשָׁתְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן יֵתְהוֹן טָסִין רִדִּידִין חּוּפָאָה לְמַדְבַּחָא אַרִי קְרִיבִינִין קֳדָם יְיָ וַאֲתַקְדָּשָׁא וַיְהִינֵן לְאֵת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>אֵת מַחְתֹּת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הַקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 אֵת מַחְתֹּת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הַקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

ופלמנה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלף הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו (שם יא). סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ משעת ימי צראשית מוטב ואם לאו יצרא ה': (34) נסו לקולם. שצזיל הקול היואל על צליעתן: (2) ואת האש. שצמוך המחסות: זרה הלאה. לארץ מעל המחסות: כי קדשו. המחסות ואסורין צהנאה שהרי עשאוים כלי שרת:

<p>4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,</p>	<p>וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשִּׁרְפִּים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לַמִּזְבֵּחַ:</p>	<p>4 וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשִּׁרְפִּים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לַמִּזְבֵּחַ:</p>
<p>5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.</p>	<p>דּוֹכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גְּבַר חִילוּנִי דְּלֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתּוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב)</p>	<p>5 זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתּוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב)</p>
<p>6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַאֲתֵרַעְמוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לֵמִימַר אַתּוֹן גְּרַמְתּוֹן דְּמִית עַמִּיָּה דִּיִּי:</p>	<p>6 וַיִּלְנוּ כָּל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲלֹת עַל-מֹשֶׁה וְעַל- אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>
<p>7 And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל- עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ וַאֲתַפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חֲפָהי עֲנָנָא וַאֲתַגְּלִי יִקְרָא דִּיִּי:</p>	<p>7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל- מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל- אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּהְיֶה כְּסָהוּ הָעֲנָן וַיִּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>
<p>8 And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא:</p>	<p>8 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>9 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵמִימַר:</p>	<p>9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>10 'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>אַתְּפָרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנַשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוּן בְּשַׁעָה וַנִּפְּלוּ עַל אֲפִיהוֹן:</p>	<p>10 הִרְמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>

(3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים שנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידן:
פחים. טסין מרודדין טינצי"ש צלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו
מאותם שנחלקו על הכהונה ונשרפו:
(4) וירקעום. אינטינדר"ש צלע"ז:

(5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה קרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דצר
אל משה שהיה הוא וזניו כהנים לפיכך לא יקרצ איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אל
דצור פתרונם כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה
שלוקין צרעת כמו שלקה משה צידו שנאמר (שמות 7, ו) ויציאה והנה ידו מזרעת כשלג ועל כן לקה עוזה צרעת
(דה"צ כו, כ):

<p>And Moses said unto Aaron: "Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun."</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יֵת מִחֲתִיתָא וְהֵב עָלֶיהָ אִשָּׁתָא מֵעֹלֹי מִדְבַּחָא וְשׂו קִטְוֶרֶת בּוֹסְמִין וְאוֹבִיל בְּפָרִיעַ לְכַנְשָׁתָא וְכַפֵּר עֲלֵיהֶן אֲרִי נִפְק רִוּיָא מִן קֶדֶם יְיָ שָׂרִי מוֹתָנָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחְתָּה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְוֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:</p>
<p>And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.</p>	<p>וַיִּסֵּב אַהֲרֹן כְּמֹא דְמִלִּיל מֹשֶׁה וְרָהֵט לְגֹו קִהְלָא וְהָא שָׂרִי מוֹתָנָא בְּעַמָּא וְיֵהֵב יֵת קִטְוֶרֶת בּוֹסְמִיָא וְכַפֵּר עַל עַמָּא:</p>	<p>וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁרוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹדַת הַקֹּהֶל וַהֲנִיחָה הַחַל הַנֶּגֶף בְּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְוֶרֶת וַיְכַפֵּר עַל- הָעָם:</p>
<p>And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.</p>	<p>וָקָם בֵּין מֵיתֵיָא וּבֵין חַיֵּיָא וְאֶתְּכֵלִי מוֹתָנָא:</p>	<p>וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתִּעָצֵר הַמִּגַּפָּה:</p>
<p>Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.</p>	<p>וַחֲוֹ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָפִין וְשִׁבְעַ מֵאָה בַר מִדְּמִיתוּ עַל פְּלוֹגַתָא דְקֹרַח:</p>	<p>וַיְחִיו הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָף וְשִׁבְעַ מֵאוֹת מִלִּבְדַּת הַמֵּתִים עַל- דְּבֶר-קֹרַח:</p>
<p>And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.</p>	<p>וַתֵּב אַהֲרֹן לְוֵית מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכֵלִי:</p>	<p>וַיָּשֶׁב אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל- פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגַּפָּה נִעְצָרָה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>"Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסֵב מִנְהֶן חוֹטְרָא חוֹטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רִבְרִבְנֵיהֶן לְבֵית אֲבֹהֵיהֶן תְּרִי עָשָׂר חוֹטְרִין גְּבַר יֵת שְׁמֵיהָ תִּכְתֹּב עַל חוֹטְרֵיהָ:</p>	<p>דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מִמָּתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נִשְׂיָאָהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטֹּות אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוֹ:</p>

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה צוני לעכז על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפני הגזירה אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח ההל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא. תנחומא תוהו טו). דבר אחר למה צקטרת לפי שהיו ישראל מליצין ומרגנים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואזיהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. דרכות לג, א):

<p>18 And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.</p>	<p>וְיָת שְׁמֹא דְאַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלֵוִי אֲרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹתָהוֹן:</p>	<p>18 וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטֵּה לֵוִי בִּי מִטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:</p>
<p>19 And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.</p>	<p>וְתַצְנַעְנֵנּוּ בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא קֳדָם סִדְהוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוּן תִּמְזֵן:</p>	<p>19 וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שְׁמָה:</p>
<p>20 And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'</p>	<p>וְיְהִי גּוֹבְרָא דְאַתְרֵי בִיה חוּטְרִיהּ יִנְעִי וְאַנִּיחַ מִן קֳדָמִי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִתְרַעְמִין עֲלֵיכוֹן:</p>	<p>20 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטֵּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת-תִּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עָלֵיכֶם:</p>
<p>21 And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.</p>	<p>וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּ לֵיהּ כָּל רַב־בְּנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרִבָּא חַד חוּטְרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִי עֶשֶׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן:</p>	<p>21 וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו ׀ כָּל-נִשְׂאִיהֶם מִטֵּה לְנִשְׂאִי אֶחָד מִטֵּה לְנִשְׂאִי אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִטּוֹת וּמִטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:</p>
<p>22 And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.</p>	<p>וְאַצְנַע מֹשֶׁה יֵת חוּטְרֵיָא קֳדָם םם דְּסִדְהוּתָא:</p>	<p>22 וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
<p>23 And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.</p>	<p>וַהֲיָה בְּיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וַעֲלֵא מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּנָּא דְּסִדְהוּתָא וְהָא יֵשָׁא חוּטְרָא דְאַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וְאַפִּיק לְבַלְבִּין וְאַנִּיץ נֶץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:</p>	<p>23 וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲגִה פָּרַח מִטֵּה אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:</p>

- (18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא:
- (20) והשכתי. כמו (בראשית ה, ח) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:
- (21) בתוך משותם. הניחו צאמנע שלא יאמרו מפני שהניחו צלד שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):
- (23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפריח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כח, ח) ויגמל הילד ויגמל ולשון זה מאזי צפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעוזיה (ד"ה כו, יט) והרעת זרחה צמאחו (מדדש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

24	And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה מִן־כָּדָם יִי לְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתַּמּוּדְעוּ וְנָסִיבוּ גֹבֶר חוֹטְרִיהָ:	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטְהוֹ: (פ)	24
25	and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אָחִיב יֵת חוֹטְרָא דְאַהֲרֹן קָדָם סְהִדוּתָא לְמַטְרָא לְאֵת לְעֵמָא סְרַבְנָא וְיִסּוּפֹן תוֹרַעְמָתְהוֹן מִן קַדְמִי וְלֹא יָמוּתוּן:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵשֵׁב אֶת־מַטֵּה אֶהֱרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי־מִרִי וְתִכַּל תִּלְוֹנָתָם מֵעַלִי וְלֹא יָמָתוּ:	ש
26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יִתִּיה כֹּן עֲבַד:	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֹּן עָשָׂה: (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.'	וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מִנָּנָא קִטִּילַת חֲרָבָא הָא מִנָּנָא בְּלַעַת אֲרַעָא הָא מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:	וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבָדְנוּ כָּלְנוּ אֲבָדְנוּ:	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל דְּקָרִיב מִקְרִיב לְמַשְׁכָּנָא דִּינִי מָאִית הָא אֲנִחְנָא סִיפִין לְמָמָת:	כָּל הַקָּרֵב וְהַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמוּנוּ לְגֹועַ: (ס)	28
XVIII	And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.'	וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אֲבִיךָ אַתָּה וְעַל חוֹבֵי מִקְדָּשָׁא וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲוּן עַל חוֹבֵי כְהֹנָתְכֹן:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אֲבִיךָ אַתָּה תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתָּה תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנָתְכֶם:	XVIII

(25) למשמרת לאות. לזכרון שצחרמי צאהרן הכהן ולא ילנו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקצה כמו תלונתם מרמור"ש צלע"ו ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונתם תלונה אחת תלונתם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זהירין בכן כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחזריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמונו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשאו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השונגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:

And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.

And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.

And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.

And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.

And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.

וְגַם אֶת־אֶחָיִךָ מִטֵּה לְוִי שֶׁבֶט אָבִיךָ הַקָּרֵב אִתָּךְ וְיָלְנוּ עִלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאִתְּהָ וּבְנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:

וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אִתְּךָ אֶל־כָּל־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־יָמָתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:

וְנָלְנוּ עִלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל־עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

וְשָׁמְרֶתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֶחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתָנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

וְאִתְּהָ וּבְנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מִתְּנָה אִתְּךָ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמָת: (פ')

- (2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחזרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם גזרין ואמרכלין (שם. זבחים נז):
- (4) וזר לא יקרב אליכם. אמנם אני מזהיר על כך:
- (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקץ (ספרי):
- (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעזודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:
- (7) עבדת מתנה. נמנה נמניה לכס:

<p>And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have 8 given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתַתִּי לְךָ אֶת-מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמָתִי לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתָתִים לְמִשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֶק-עוֹלָם:</p>	<p>8 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתַתִּי לְךָ אֶת-מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמָתִי לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתָתִים לְמִשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֶק-עוֹלָם:</p>
<p>This shall be thine of the most 9 holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.</p>	<p>זֶה-יִהְיֶה לְךָ מִקְדָּשׁ הַקְדָּשִׁים מִן-הָאֵשׁ כָּל- קָרְבָּנָם לְכָל-מִנְחָתָם וּלְכָל- חַטָּאתָם וּלְכָל-אַשְׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ:</p>	<p>9 זֶה-יִהְיֶה לְךָ מִקְדָּשׁ הַקְדָּשִׁים מִן-הָאֵשׁ כָּל- קָרְבָּנָם לְכָל-מִנְחָתָם וּלְכָל- חַטָּאתָם וּלְכָל-אַשְׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ:</p>
<p>In a most holy place shalt thou 10 eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.</p>	<p>בְּקֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל-זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה-לְךָ:</p>	<p>10 בְּקֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל-זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה-לְךָ:</p>
<p>And this is thine: the 11 heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>וְזֶה-לְךָ תְּרוֹמַת מִתְּנֻחֹן לְכָל-תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתָתִים וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶק-עוֹלָם כָּל-טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ:</p>	<p>11 וְזֶה-לְךָ תְּרוֹמַת מִתְּנֻחֹן לְכָל-תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתָתִים וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶק-עוֹלָם כָּל-טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ:</p>
<p>All the best of the oil, and all the 12 best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.</p>	<p>כָּל טוֹב מִשֶּׁחַ וְכָל טוֹב חִמְר וְעֵבֹר רִישִׁיתָהוֹן דִּיתָנוּן קֹדֶם יְיָ לְךָ יִתְּנֶנּוּ:</p>	<p>12 כָּל חֶלֶב יִצְהָר וְכָל-חֶלֶב תִּירֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר- יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נֹתָתִים:</p>

- (8) ואני הנה נותני לך. בשמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמחה בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערכאין צא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יצא ויערער לנגדך הריני כותב וחוסם לך ומעלה צערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה צא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צדקת מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרון צטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):
- (9) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):
- (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):
- (11) תרומת מתנם. המורס מן התודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונים תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:
- (12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

13

I3

I4

I4

15

15

16

16

17

17

18

18

19

19

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה

<p>20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחֹל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בִּינְיָהוֹן מִתֵּנִן דִּיתֵבִית לְךָ אֲנִי חֵלֶקְךָ וְנִחְלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחֹל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלֶקְךָ וְנִחְלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט)</p>
<p>21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְלִבְנֵי לֵוִי הָאֵל יְהֵבִית כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-הֵם עֹבְדִים אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>שְׂעִי 21 וְלִבְנֵי לֵוִי הֵנָּה נָתַתִּי כָּל-מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-הֵם עֹבְדִים אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.</p>	<p>וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לִקְבֹּלָא חוּבָא לְמָמַת:</p>	<p>22 וְלֹא-יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׂאת חַטָּא לְמוֹת:</p>
<p>23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.</p>	<p>וַיַּפְלִחוּ לִיּוֹנָי אֲנֹנִי יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זִמְנָא וְאֲנֹנִי יִקְבְּלוּן חוּבֵיהוֹן קִיָּם עָלֵם לְדָרִיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסְנוּן אַחֲסָנָא:</p>	<p>23 וְעֹבֵד הַקֹּלִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נִחְלָה:</p>
<p>24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.</p>	<p>אֲרִי יֵת מַעֲשֵׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיפְרִשׁוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא יְתֵבִית לְלִיּוֹנָי לְאַחֲסָנָא עַל כֵּן אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נִחְלָה:</p>	<p>24 כִּי אֶת-מַעֲשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִרְמֹזוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלֵוִיִּם לְנִחְלָה עַל-כֵּן אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נִחְלָה: (פ)</p>
<p>25 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַלֵּל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>25 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּמַר:</p>

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה צחחלה וכללה צסוק ופרט צחחמע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצריית הכרותה למלח שחינו מקריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צצזיה (ספרי קיט):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

- 26 Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.
- 27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.
- 28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.
- 29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.
- 30 Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.
- וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֹשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֹׂר
- וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֵּקֶב
- כֵּן תִּרְיִמוּ גַם־אֹתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן
- מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תִּרְיִמוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבֹו אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ
- וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כַּתְּבוּאָת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאָת יֵקֶב

מפטיר

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקצים: מלאה. לשון ציטוט מצוה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא ים אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן צרכי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קבא):

(30) בהרימכם את חלב מן מננו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישאל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכז):

- 31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting. וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שֹׁכֵר הוּא לָכֶם חֶלֶף עַבְדְּתֶכֶם בְּאֶהֱל מוֹעֵד: וַתִּכְלוּן יְתִיה בְּכָל אֶתֶר אֶתֶּן וְאָנֹשׁ בְּתִיכּוֹן אָרִי אֲנִיא הוּא לָכוֹן חֶלֶף פּוֹלְחֲנִיכּוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
- 32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not. וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֵטָא בְּהִרְיַמְכֶם אֶת־חֻלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִילוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ) וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלוּהִי חוֹבָא בְּאַפְרִשׁוֹתִיכּוֹן יֵת שׁוֹפְרִיָה מִיָּה וְיֵת קוֹדֶשִׁיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלוּן וְלֹא תָמוּתוּן:

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 202. On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 – 15 for Maftir and the Haftarah on page 217.

- XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: וַיִּמְלִל יי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימַר:
- 2 This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיָּה פָרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עוֹל:
- 3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face. וַיִּתְּנוּ אֹתָהּ אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מַחֲוֶיז לְמַחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:
- 4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פָּנָי אֶהֱל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: וְיִסַּב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעֵיהּ וַיִּזֵּי לְקִבְלֵי אָפִי מִשְׁכַּן זְמָנָא מִדָּמָהּ שֶׁבַע זְמָנִין:

- (31) בכל מקום. אפילו צנית הקצרות (סס):
 (32) ולא תשאיו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשאיו חטא (יצמות פט): ולא תמוותו. הא אם תחללו תמוותו (צכורות כו, ז):
 (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, ז): ויקחו אליה. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רבה): אדמה תמימה. שמהא תמימה באדמימות שםא היו זה שמי שערות שחורות פסולה (ספרי קנג. פרה ז, ה):
 (3) אלעזר. מנחה צסגן (ספרי סס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קנג):
 (4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמדצרו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל צשעת הזאת הדם (יומא סח, א. ספרי סס):

<p>5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.</p>	<p>וַיִּקְרֵא יְהוָה אֶת-הַתּוֹרֶתָא לְעִינֵיהִי יְהוָה מִשְׁפָּה וְיְהוָה בְּשָׂרָהּ וְיְהוָה דָּמָה עַל אוֹכְלָהּ יוֹקִיד:</p>	<p>5 וְשָׂרָף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת- עֲרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרִשָּׁה יִשְׂרָף:</p>
<p>6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.</p>	<p>וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוֹבָא וְצִבְעָה זְהוּרִי וְיִרְמִי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרֶתָא:</p>	<p>6 וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאַיִזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׁלִיךְ אֵל- תוֹךְ שְׂרִפַּת הַפָּרָה:</p>
<p>7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.</p>	<p>וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וַיִּסְחִי בְשָׂרִיהִי בַמַּיָא וְבַתֵּר כֵּן יֵיעוֹל לַמִּשְׁרִיתָא וְיִהִי מִסְאֵב כֹּהֵנָא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>7 וְכִבֹּס בְּגָדָיו חִכְלֹן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל- הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא חִכְלֹן עַד- הָעֶרֶב:</p>
<p>8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.</p>	<p>וְדַמְוִקִיד יִתֵּהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בַמַּיָא וַיִּסְחִי בְשָׂרִיהִי בַמַּיָא וְיִהִי מִסְאֵב עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>8 וְהַשְׂרָף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:</p>
<p>9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.</p>	<p>וַיִּכְנֹשׁ גִּבֵּר דָּכִי יְהוָה קִטְמָא דְּתוֹרֶתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לַמִּשְׁרִיתָא בְּאַחֵר דְּכִי וְתִהִי לְכִנְשֵׁתָא דְּכִנֵּי יִשְׂרָאֵל לְמַטָּרָא לְמִי אֲדִיּוֹתָא חֲטָאתָא הִיא:</p>	<p>9 וְאִסְרָף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֹרֹת הַפָּרָה וְהָנִיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיְתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נִדָּה חֲטָאתָא הִוא:</p>
<p>10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וַיִּצְבַּע דְּכִנֵּשׁ יְהוָה קִטְמָא דְּתוֹרֶתָא יְהוָה לְבוּשׁוֹהִי וְיִהִי מִסְאֵב עַד רַמְשָׁא וְתִהִי לְכִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיּוֹרֹן בִּינְיָהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:</p>	<p>10 וְכִבֹּס הָאִסְרָף אֶת-אֲפֹרֹת הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיְתָה לְכִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:</p>
<p>11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקָרַב בְּמִיתָא לְכָל נִפְשָׁא דְּאָנְשָׁא וְיִהִי מִסְאֵב שִׁבְעָא יּוֹמִין:</p>	<p>11 הַנִּגַּע בְּמֵת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:</p>

(7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומורע (פסחים סז, א):
וטמא הכהן עד הערב. קרסוהו ודרסוהו וטמא עד הערב ואחר יצוא אל המחנה:
(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן
בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הנריכין להטור זה המשחה כהנים גדולים
לפרות אחרות מקדשין הימנה זה שחיל נתן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת
(ספרי קד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אבן צי (זכריה ז, ד) לידות את קרנות
הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים
להאכר זהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ז):

- 12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.
- 13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.
- 14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.
- 15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.
- 16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.
- 17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.
- הוא יתחטא־בו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשִּׁבְעִי וְיִתְחַטָּא וְיִהְיֶה כָּל־יָדָיו וְאִם לֹא יִדְּי עֲלוֹהִי בַּיּוֹמָא תְּלִיתָא וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא לֹא יִתְחַטָּא וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשִּׁבְעִי לֹא יִתְחַטָּא:
- אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:
- זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֶהֱל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱל יִטָּמָא שִׁבְעַת יָמִים:
- וְכָל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:
- וְכָל דִּיקָרֵב עַל אִפִּי חֻקְלָא בְּקִטִּיל חֲרָב אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא דְּאִנְשָׁא אוֹ בְּקִבְרָא יִהְיֶה מְסֻבָּא שִׁבְעָא יוֹמִין:
- וְכָל מֵאן דְּחִסַּף פְּתִיחַ דְּלִית מְגֻפַת שִׁיעַ מִקְּרַף עֲלוֹהִי מְסֻבָּא הוּא:
- וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פָּנָי הַשָּׂדֶה בְּחִל־חֲרָב אוֹ בְּמִית אוֹ בְּעַצֵּם אָדָם אוֹ בְּקִבְרָא יִטָּמָא שִׁבְעַת יָמִים:
- וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיָּם חַיִּים אֶל־כָּלִי:
- וְיִסְבוּן לְדִמְסָבָא מֵעֵפֶר יְקִידַת חַטָּאת וְיִתְּנוּ עֲלוֹהִי מִי מְבוּעַ לְמָאן:

(12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוֹיֵא נפש צהמה שאין טומאתה צריכה הזזה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר צנפס זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו צטבילה בלא הזאת שלשי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צתוכו:

(15) וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגזו אלא מחוכו לפיכך אם אין מגופת נמידתו פתולה עליו יפה בצבור טמא הוא הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קכו): פתיל. לשון מחובר בלשון עצמי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתי עם אחותי:

(16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קכו) לרצות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם בנגיעה:

18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.

וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִנִּיחַ עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנַּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶעַ בְּעֶצֶם אֹדֹם בְּחַלָּל אֹדֹם בְּמֵת אֹדֹם בְּקֶבֶר:

שני וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִנִּיחַ עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנַּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶעַ בְּעֶצֶם אֹדֹם בְּחַלָּל אֹדֹם בְּמֵת אֹדֹם בְּקֶבֶר:

19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.

וְהִנִּיחַ הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחָטְאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:

19 וְהִנִּיחַ הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחָטְאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:

20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.

וְגֵבֶר דִּסְתָּאב וְלֹא יָדִי עָלוּהוּ וַיִּשְׁתַּיְצִי אִנְשָׁא הָהוּא מִגֹּו קָהֵל אַרְי יֵת מִקְדָּשָׁא דִּינִי סָאִיב מִי אֲדִיּוּתָא לֹא אֲזַדְרִיקוּ עָלוּהוּ מִסָּאב הוּא:

20 וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וַנִּכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִגְדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:

21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.

וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וַיִּמָּזְגָה מִי-הַנֶּגֶד יַכִּיבֶס בְּגָדָיו וְהַנֶּגֶעַ בְּמִי הַנֶּגֶד יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

21 וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וַיִּמָּזְגָה מִי-הַנֶּגֶד יַכִּיבֶס בְּגָדָיו וְהַנֶּגֶעַ בְּמִי הַנֶּגֶד יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.

וְכָל דִּיקָרַב בֵּיהּ מִסָּאבָא יְהִי מִסָּאב וְאִנְשׁ דִּיקָרַב בֵּיהּ יְהִי מִסָּאב עַד רַמְזָא:

22 וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֶּגַעַת הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב: (פ)

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אס נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיתא בשבועות (טז, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו כלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כבוס בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא במת יטמא: והנפש הנגעת. זו בטמא מת: חטמא עד הערב. מכלן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע בו אז הטומאה ומטמא אדם וזה פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדורשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרוקו נומי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לכן שפחה שטיף פלטין של מלך אמרו תצא אמו ותקנה הולאה כך תצא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אס יאדימו כתולע שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו חמימים ונעשו זו צעלי מומין תצא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם

- XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.
- XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֻׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:
- 2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.
- 2 וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן:
- 3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!
- 3 וַיִּרָּב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גֹעֲנוּ בְּגֹעַ אֲחִינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
- 4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?
- 4 וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:
- 5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'
- 5 וְלָמָּה הֵעֵלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לִשְׁתּוֹת:
- 6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.
- 6 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)

שנקאלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנחגף וחסר ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפסע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קב, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין בו כך פרה מטמאה כל העוסקין בה וכשם שנטהרו באפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמות שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת צדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמות שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הצאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלאי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו דכר למד שצמיתת זמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בחולס):

7 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שלישי (שני) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: לְאָמֹר:
8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'	קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאֶתְּרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתָּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִמֶּנִּי וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:	8 קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאֶתְּרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתָּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִמֶּנִּי וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:
9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:	9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:
10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'	וַיִּקְהֻלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמְעוּ־נָא הַמְּלִיכִים הַמֶּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:	10 וַיִּקְהֻלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמְעוּ־נָא הַמְּלִיכִים הַמֶּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.	וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמִּטָּה פַּעַמַּיִם וַיֵּצֵא מִמֶּנִּי רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)	11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמִּטָּה פַּעַמַּיִם וַיֵּצֵא מִמֶּנִּי רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן חֲלָף דָּלָא הֵימָנוּתוֹן בְּמִימָרֵי לִקְדָּשׁוֹתִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכִין לֹא תַעֲלִין יְת קְהֵלָא הָדִין לְאַרְעָא דִּיהִבִּית לָהֶון:	12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:

(8) ואת בעירים. מכאן שחם הקצ"ה על ממונס של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישצלו בין הסלעים כשנסתלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרצנים לשון יוני שומים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נאטונו עליו נוציא לכם מים (שס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צלור ונזדמן להם אותו סלע והכה:

(12) יען לא האמננתם בי. גלה הכחוצ שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגזרו עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (צמדבר יא, כב) האלן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסמך חסך עליו הכחוצ וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכחוצ מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר

<p>These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.</p>	<p>הָמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁ בָּהֶם: (ס)</p>	<p>13</p>
<p>And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדֵּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאֲתָנוּ: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנָדִין מִרְקָם לֵאמֹר מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּדֶן אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ יֵת כָּל עֲקָתָא דְאִשְׁכְּחַתְנָא:</p>	<p>רביעי</p>
<p>how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;</p>	<p>וַיֵּרְדּוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בָחֲתִינוּ: וַנַּחֲתוּ אֲבֹהֵתָנָא לְמִצְרַיִם וַיִּתִּיבְנָא בְּמִצְרַיִם יוֹמִין סְגִיאִין וְאִבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרָאִי וְלֹא־בָחַתְנָא:</p>	<p>15</p>
<p>and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.</p>	<p>וַנִּצְלִינָא קָדָם יי וְקָבִיל צְלוֹתָנָא וַיִּשְׁלַח מַלְאָכָא וַאֲפָקְנָא מִמִּצְרַיִם וְהֵא אֲנַחְנָא בְּרָקָם קִרְתָּא דְבִסְטָר תְּחוּמָךְ: וַנִּשְׁמַע אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קִצֵּה גְבוּלָךְ:</p>	<p>16</p>
<p>Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'</p>	<p>נַעֲבֹר בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לֹא נִשְׁתֶּה לֹא נִשְׁמָאוּל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ: נַעֲבֹר כְּעַן בְּאַרְעֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּחֶסֶל וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתִּי מִי גּוֹב בְּאוֹרֶחַ מֶלֶךְ נִיזִיל לֹא נִסְטִי לְיְמִינָא וְלִשְׂמָאלָא עַד דְּנַעֲבֹר תְּחוּמָךְ:</p>	<p>17</p>

ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע צקפיה שלא ירצו בחפלה על כך (תנחומא וארא צ):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה זמים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הצן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמחו משה ואהרן על ידם. שכשהקצ"ה עושה דין במקדשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) צקרוצי אקדש (זבחים קטו, ז):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אדיבס מעל אצניו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):

(15) וירעו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מטערים בקצר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא יב):

(16) וישמע קלנו. בצרכה שזכרנו אצינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ז לו, טו) ויהיו מלעזבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידניו מן

18 And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'

18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדָוִם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן-בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרֹאתְךָ: וַאֲמַר לִיה אֲדֹמָאָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲוִמַי דְּלִמָּא בְּדִקְטָלִין בְּחָרֵב אֲפֹק לִקְדָּמוֹתְךָ:

19 And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'

19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם-מִימִיךָ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנִתְּתִי מִכְרָם רַק אִין-דָּבָר בְּרַגְלִי אֵעֱבֹרָה: וַאֲמָרוּ לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְחַת כְּבִישָׁא נִסֵּק וְאִם מִיָּד נִשְׁתִּי אֲנָא וּבְעִירִי וְאַתִּין דְּמִיָּהוֹן לַחֹד לִית פְּתָגָם בִּיש בְּרַגְלִי אֵעֱבֹר:

20 And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.

20 וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדָוִם לִקְרֹאתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה: וַאֲמַר לֹא תַעֲבֹר וּנְפֵק אֲדֹמָאָה לִקְדָּמוֹתֶיהָ בְּחִיל רַב וּבְיָד תְּקִיפָא:

21 Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.

21 וַיִּמָּאֵן אֲדָוִם נִתַּן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ) וְסָרִיב אֲדֹמָאָה לֹא שְׁבַק יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעַבַר בְּתַחֲוִמֶיהָ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל מִלִּוְתִּיהָ:

22 And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.

22 וַיִּסְעוּ מִקְדָּשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָהָר: חַמִּישִׁי (שְׁלִישִׁי) וַיִּסְעוּ מִקְדָּשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָהָר:

23 And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן בְּהָר הַהוּא עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדָוִם לֵאמֹר: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּהָר טוֹרָא עַל תְּחוּמֵם אֶרֶץ-אֲדָוִם לֵאמֹר:

לאכול וצאר לשחות לא נשתה ממנו אלא נקה מכס אוכל ומים להנאחכס מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקה מן החנוני כדי להנות את אושפיו (במדרש רבה. תנחומא יז): דרך המלך גלך וגר. אנו חוסמים את צהמתנו ולא ינו לכאן ולכאן לאכול (סס):

(18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרם ונעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):

(19) רק אין דבר. אין שום דבר מוֹיָקָךְ:

(20) וביד חזקה. צהצטחם וזקנו (בראשית כז, כג) והידיים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכזר כלו מתי מדבר ואלו מאותן שכחצו צהן (דברים ז, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפנייהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני לתורה והר נצו לקצורת משה והר ההר לקצורת אהרן (סס):

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתחצרו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הנצדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה כ, לו) צהתחצרך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):

- 24 'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah. וַיֹּסֶף אֶהֱרֹן אֶל-עַמּוּיוֹ כִּי לֹא יָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי לְמִי מְרִיבָה: 24
- 25 Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor. קַח אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-אֱלֶעָזָר בְּנֹו וְהַעֲלֵה אֹתָם הָר הָהָר: 25
- 26 And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there. וְהַפְשַׁט אֶת-אֶהֱרֹן אֶת-בְּגָדָיו וְהַלְבַּשְׁתָּם אֶת-אֱלֶעָזָר בְּנֹו וְאֶהֱרֹן יֹאסֵף וּמָת שָׁם: 26
- 27 And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלֵהוּ אֶל-הָר הָהָר לְעֵינֵי כָל-הָעֵדָה: 27
- 28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount. וַיִּפְשַׁט מֹשֶׁה אֶת-אֶהֱרֹן אֶת-בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת-אֱלֶעָזָר בְּנֹו וַיָּמָת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר מִן-הָהָר: 28
- 29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel. וַיֵּרְאוּ כָל-הָעֵדָה כִּי גָוַע אֶהֱרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת-אֶהֱרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: 29

(25) קח את אהרן. דצרי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כתרך נתון לזנך מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
 (26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לחתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מונעת וגר לזוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עזים עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דצריס לב, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכז (תנחומא יז):
 (29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועזר את המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל צמטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"ג פ"ז): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיואו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אצל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרונים ימיו:

XXI	<p>And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עֲרָד וַיָּשָׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי:</p>	XXI
2	<p>And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'</p>	<p>וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תַּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהָחַרַמְתִּי אֶת-עָרֵיהֶם:</p>	2
3	<p>And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחְרֵם אֹתָם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם חֲרֹמָה: (פ)</p>	3
4	<p>And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִהָהָר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יָם-סוּף לִסְבֹּב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצֹר נַפְשֵׁי-הָעָם בַּדֶּרֶךְ:</p>	4

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו עניי כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): 'יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל כסם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האחרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האחרים דרך התייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שלל לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. צהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי צמורה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא וידוק במסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בארצו: ותקצר נפש העם בדרך. צמורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתחו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם צעינו הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך זהו דרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שחמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום צמוך לבו לגור שם אותו העצור וצדצר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכדל על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם צחלה צי גדלה עלי (איוב י, טז) ויגאה כחל תלודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש צדצר לשון שאין יכול לסבול הוא שאין הדעת סובלתו:

- And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'
- 5 וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַלֶּחֶם הַקָּלִיל:
- And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.
- 6 וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים הַשָּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:
- And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.
- 7 וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חַטָּאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וַיִּכֹּד הַתַּפְּלִל אֶל־יְהוָה וַיִּסָּר מַעֲלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:
- And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'
- 8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָל־הַנִּשְׁוָךְ וַרְאָה אוֹתוֹ וְחָיָה:
- And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.
- 9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְזוּהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה אִם־נִשְׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נָחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָיָה:
- And the children of Israel journeyed, and pitched in Obboth.
- 10 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזר לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליתנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קטור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באצבעים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמענו כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוילא (ע"ז ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. שורפים את האדם בארס שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הולאת דבה ויפרע ממוילאי דבה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. ז"ק צב, א):

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א צלע"ז וכן (ישעי"ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) אריס נסי (שם יג, ז) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשוך. אפילו כלב אז חמור נשכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראיה בעלמא ונשיכת הנחש נאמר והציט והיה אם נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשוך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט בו בזווה (צמדצר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעזדין את לבם לאציהם שנשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים (נוסח אחר גיזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

<p>And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵיִן הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ׃</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵיִן הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ׃</p>
<p>From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.</p>	<p>מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד׃</p>	<p>מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד׃</p>
<p>From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;</p>	<p>מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֶרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגִּבּוֹל הָאֱמֹרִי כִּי אֶרְנוֹן גִּבּוֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי׃</p>	<p>מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֶרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגִּבּוֹל הָאֱמֹרִי כִּי אֶרְנוֹן גִּבּוֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי׃</p>
<p>wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,</p>	<p>עַל-כֵּן יִתְאָמֵר בְּסִפְרָא קְרָבִין עֲבָד יְיָ עַל יְמֵא דְסוּפָה וְגִבּוֹרִין עַל נַחְלֵי אֶרְנוֹן׃</p>	<p>עַל-כֵּן יִתְאָמֵר בְּסִפְרָא מִלְחָמֹת יְהוָה אֶת-וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת-הַנַּחֲלִים אֶרְנוֹן׃</p>
<p>And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—</p>	<p>וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּא עַר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב׃</p>	<p>וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּא עַר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב׃</p>

(11) בעיני העבריים. לא ידעתי למה נקרא שם עייס ועי לשון חורצה הוא דבר הטאטו צמטאטא והעיי"ן צו יסוד לצדה והוא מלשון יעיס (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העבריים. דרך מעצר העוצרים שם את הר נצו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמזרחה של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזר שלם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון צתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא צאו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחתו להם רשות לעבור צארנס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים צשעיר והמואבים היושבים צער מה אלו לא נחתו לעבור צתוך ארנס אלא הקיפוס סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו צה יאמר צספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לצחותינו יספרו את והצ וגו': את והב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והו"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרצה נסים צים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו צהר מזה והדרך עוצר צתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות צהרים שלמעלה מהם והרגם צחיים ואצני צליסטרות והיו אותן הנקעים צהר של צד מואב וצהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים צולטין לתוך כיון שצאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקציל פני גצירתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק צו וזהו ונשען לגבול מואב (צס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הָיָה הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתַּנַּחֵה לָהֶם מַיִם: (ס)	וּמִתַּמֶּן אֲתִיְהִיבֵת לְהוֹן בִּירָא הִיא בִירָא דְאָמַר יי לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאַתִּין לְהוֹן מַיָּא:
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אִז יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ:	בְּכִין שָׁבַת יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשְׁבֵיחָתָא הָדָא סְקִי בִירָא שְׁבַחוּ לָהּ:
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה:	בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְרָבֵיא כְּרוּהָ רִישֵׁי עִמָּא סְפָרִיא בְּחוּטֵרֵיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא אֲתִיְהִיבֵת לְהוֹן:
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת:	וּמִדְאֲתִיְהִיבֵת לְהוֹן נַחְתָּא עֲמַהוֹן לְנַחֲלִיא וּמִנַּחֲלִיא סְלָקָא עֲמַהוֹן לְרַמְתָּא:
20	and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	וּמִבָּמוֹת הַגִּיאֹ אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמֹן: (פ)	וּמִרַמְתָּא לְחִלְיָא דְבִחְקֵלִי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסִּתְכִּיא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמֹן:
21	And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֵל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:	וַשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְנֹת סִיחֹן מֶלֶכָּא אֲמֹרֵרָא לְמִימַר:

(16) ומשם בארה. משם צא האשד אל הצאר כיצד אמר הקצ"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שצת י, 3) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגים וזרועות ואיברים ומוליכתם סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם בארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שצת לה, זמ"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרומו:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צמלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חוגים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שצט ושצט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה צעירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגבירה ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזרה צימה של טבריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא, שצת לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים

- 22 'Let me pass through thy land;
we will not turn aside into field,
or into vineyard; we will not
drink of the water of the wells;
we will go by the king's highway,
until we have passed thy border.'
- 22 אֶעֱבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נָטִיא
בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי
בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶכֶד עַד
אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:
- 23 And Sihon would not suffer
Israel to pass through his border;
but Sihon gathered all his people
together, and went out against
Israel into the wilderness, and
came to Jahaz; and he fought
against Israel.
- 23 וְלֹא-נָתַן סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל
עָבֹר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאַסֶּף סִיחֹן
אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת
יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא
יְהַצָּה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:
- 24 And Israel smote him with the
edge of the sword, and possessed
his land from the Arnon unto
the Jabbok, even unto the
children of Ammon; for the
border of the children of
Ammon was strong.
- 24 וַיִּיבְּחוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי-חֶרֶב
וַיִּירָשׁ אֶת-אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֵן
עַד-יַבֹּק עַד-בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז
גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:
- 25 And Israel took all these cities;
and Israel dwelt in all the cities
of the Amorites, in Heshbon,
and in all the towns thereof.
- 25 וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים
הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-
עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-
בְּנֵיתֶיהָ:
- 26 For Heshbon was the city of
Sihon the king of the Amorites,
who had fought against the
former king of Moab, and taken
all his land out of his hand, even
unto the Arnon.
- 26 כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלָּחֵם
בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵאשֹׁן וַיִּקַּח
אֶת-כָּל-אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד-
אֲרֹנֵן:

ממדבר קדמות וכן (במדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמשה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שגשג הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטעו לפתוח להם בשלום צקשו מהם שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל לעברה בצרצך אמר להם כל עממי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואחסן אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאכה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון צכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה צחצחון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן בלב כל אנשי המלחמה לנחת מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם אדם חלש נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התרבותו של הקב"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תזורם וגו':

(25) בנתייה. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תצר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (ב"מ מ, ז):

- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established! על־כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בָּאוּ עַל כֵּן יִימְרוּן מִתְּלִיא עוֹלוֹ חֶשְׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחוֹן:
- 28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon. כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבּוֹן לְהִבָּה מִקֵּרֶיֶת סִיחוֹן אָכְלָה עֵר מוֹאָב בְּעַלֵּי בָמוֹת אַרְנוֹן:
- 29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites. אוֹיֵלְךָ מוֹאָב אֲבֹדָתָ עִם־ כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִים וּבָנָתָיו בְּשִׁבְתִּי לְמֶלֶךְ אַמְרִי סִיחוֹן:
- 30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba. וַנִּיָּהֵם אֲבָד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבּוֹן וַנִּשָּׂאֵם עַד־נּוֹפַח אֲשֶׁר עַד־ מִידְבָּא:
- 31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֲמֹרִי: וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ אַמּוֹרִיָּה:
- 32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־ יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵיתָהּ (כ') וַיִּירָשׁוּ וַיִּנְחֲרוּ יַת אַמּוֹרִיָּה דִּתְמָן: הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיוחן צמואב: יאמרו המושלים. בלעם שנאמר צו (צמד צר כג, ו) וישא משלו: המושלים. בלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיוחן יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלעם (שם כג, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צבא סיוחן להיות עירו:

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיוחן: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי ולחייט בלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטים. נסים ופליטים ממרדב ואת צנותיו בשבית וגו':

(30) ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון תרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים-א יא, לו) למען היות ניר לדוד עזדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: ער נפח. השימוס עד נפח:

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים אלו בכח תפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

<p>33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.</p>	<p>וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ-בַּשָּׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֲדָרְעִי:</p> <p>וַאֲתַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוֹרֶחַ מַחֲנֶה וּנְפַק עֹג מֶלֶךְ בַּשָּׁן לִקְדְּמוֹתֵהוֹן הוּא וְכָל עַמּוּיה לְאַנְחָא קֶרְבָּא לְאֲדָרְעִי:</p>	<p>33 וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ-בַּשָּׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֲדָרְעִי:</p>
<p>34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִנִּיה אֲרִי בִידְךָ מִסְרִית יִתִּיה וְיִת כָּל עַמּוּיה וְיִת אֲרַעִיה וְתַעֲבִיד לִיה כְּמָא דַּעֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מֶלֶךְ אַמּוֹרֵאָה דִּיתִיב בְּחֶשְׁבֹן:</p>	<p>מפטיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אַל-תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אֲרָצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹן:</p>
<p>35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.</p>	<p>וּמָחוּ יִתִּיה וְיִת בְּנוֹהֵי וְיִת כָּל עַמּוּיה עַד דְּלֹא אִשְׁתָּאָר לִיה מְשִׁיב וִירִיתוֹ יִת אֲרַעִיה:</p>	<p>35 וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ עַד-בְּלֹתֵי הַשָּׂאִיר-לוֹ שָׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת-אֲרָצוֹ:</p>
<p>XXII And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַנִּטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁרוּ בְּמִישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב מֵעֲבָרָא לִירֶדְנָא דִּירִיחוֹ:</p>	<p>פז פסוקים וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֲבָרֵי לִירְדֵן יֶרֶחוֹ: (ס)</p>

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 204. On Rosh Hodesh, read Numbers 28:9 – 15 for Maftir and the Haftarah on page 217.

<p>2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.</p>	<p>וַחֲזָא בָלָק בֶּן-צִפּוֹר יֵת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵאָה:</p>	<p>גלק וַיֵּרָא בָלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרִי:</p>
<p>3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וַדְחִיל מוֹאָבָא מִן קֳדָם עַמָּא לְחֻדָּא אֲרִי סְגִי הוּא וַעֲקַת לְמוֹאָבָא מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב-הָיָא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אזרחים שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשתרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הצפון נשאר מיתר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (נד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלתא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא גלק ז):

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קץ צחייהם (כמו קנתי צחי וואו מקרא קנר):

And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude
4 lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to
5 Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are
6 too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן
כָּעֵן וְשִׁיצוֹן קְהֵלָא יִתְּ כָל
סִחְרָנְנָא כָּמָא דְמִלְחִיף
תּוֹרָא יִתְּ יִרוּקָא דְחִקְלָא
וּבִלְק בְּרַ צְפוּר מִלְכָּא
לְמוֹאָב בַּעַדְנָא הַהוּא:

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

וַיָּבֵר אֶת־הַנָּהָר לִפְנֵי לֵוִי
וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

וַיִּלְכּוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן
וַיָּבֵר אֶת־הַנָּהָר לִפְנֵי לֵוִי
וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן
כָּעֵן וְשִׁיצוֹן קְהֵלָא יִתְּ כָל
סִחְרָנְנָא כָּמָא דְמִלְחִיף
תּוֹרָא יִתְּ יִרוּקָא דְחִקְלָא
וּבִלְק בְּרַ צְפוּר מִלְכָּא
לְמוֹאָב בַּעַדְנָא הַהוּא:

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

וַיָּבֵר אֶת־הַנָּהָר לִפְנֵי לֵוִי
וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

וַיִּלְכּוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן
וַיָּבֵר אֶת־הַנָּהָר לִפְנֵי לֵוִי
וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם
בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנֹז
בְּעֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־
הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי
הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמִּלִּי:

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין צשדה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפוי אמרו אף אנו נצוא עליהם צאדם שכחו צפוי (תנחומא ג): בלחוד השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמד צר רכה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיוחן מנוה עליהם לזרז שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד ד). ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד ד). משם היה וזה היה מתנבא ואומר לו עמיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרו גדר העולם שצתחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוסיף: הנה כסה את עין הארץ. סיוחן ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגו (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכרייתני כמו (תהלים קיט, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נבכה בו. אני ועמי נכח צהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד ד). כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיוחן שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

<p>And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וְיִשְׁכְּבוּ שְׁרֵי-מוֹאָב עִם בָּלָעַם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וְיִשְׁכְּבוּ שְׁרֵי-מוֹאָב עִם בָּלָעַם:</p>
<p>And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:</p>
<p>And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:</p>
<p>Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'</p>	<p>הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּסּוּ אֶת-עֵין הָאָרֶץ עֲתָה לֵבָּה קִבְּהָ לִּי אֲתוּ אוֹלֵי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתוֹ:</p>	<p>הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּסּוּ אֶת-עֵין הָאָרֶץ עֲתָה לֵבָּה קִבְּהָ לִּי אֲתוּ אוֹלֵי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתוֹ:</p>
<p>And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְבָלָעַם לֹא תִיּוּל לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:</p>
<p>And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'</p>	<p>וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפֶרַא וַיֹּאמֶר לְרֹבְרָבִי בָלָק אֵיזִילוּ לְאַרְעֵכֶם אֲרִי רַעְיָא קָדָם יְיָ דְּלֹא לְמִשְׁבְּקִי לְמִיּוּל עִמָּכֶם:</p>	<p>וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפֶרַא וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרָי בָלָק לָכוּ אֵלַי אֲרַצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לַתַּתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם:</p>

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (במד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אזל זקני מדין הלכו להם (שם). תנחומא (ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לבן בחלום הלילה שנאמר (צראשית לא, כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אצל פלגשו זהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם שמא אין כבודו לתמי להלך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו באומר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב צעניך חשוב אני צעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינם ריכין לצרכך כי צורך הוא משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקשיך (במד"ר. תנחומא ה):

<p>14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'</p>	<p>וַיָּקוּמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בָּלָעַם לָהֵךְ עִמָּנוּ:</p>	<p>14 וַיָּקוּמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בָּלָעַם לָהֵךְ עִמָּנוּ:</p>
<p>15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.</p>	<p>וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שְׂרָיִם רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:</p>	<p>15 וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שְׂרָיִם רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:</p>
<p>16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;</p>	<p>וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי:</p>	<p>16 וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי:</p>
<p>17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'</p>	<p>אֲרִי יִקְרָא אֶיִקְרַנְךָ לְחֵדָּא וְכָל דְּתִימַר לִי אֶעֱבִיד וְאִתָּא כְּעַן לוֹט לִי יַת עָמָא הֲדִין:</p>	<p>17 כִּי-כַבֵּד אַכְבֶּדְךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה-נָּא קְבֹה-לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:</p>
<p>18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.</p>	<p>וַיַּעֲנֶה בָלָעַם וַיֹּאמֶר לְעַבְדֵי בָלָק אִם יִתֵּן לִי בָלָק מִלִּי בֵּיתָה כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רֶשֶׁת לְמַעֲבַר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵי לְמַעֲבַד זַעֲרָתָא אוֹ רַבָּתָא:</p>	<p>18 וַיַּעֲנֶה בָלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדֵי בָלָק אִם-יִתֵּן-לִי בָלָק מִלֵּא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:</p>
<p>19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'</p>	<p>וְכַעַן אוֹרִיכוּ כְּעַן הָכָא אִף אַתּוֹן בְּלִילְיָא וְאַדְעָ מָא יוֹסִיף יִי לְמַלְלָא עִמִּי:</p>	<p>19 וְעַתָּה שִׁבּוּ נָּא בְּזֶה גַם-אַתֶּם הַלִּילָה וְאַדְעָה מֶה-יִסַּף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי:</p>
<p>20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'</p>	<p>וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יִי בְּבִלְעָם לִילְיָא וַאֲמַר לִיה אִם לְמַקְרִי לָךְ אַתּוֹ גּוֹבְרִיָּא קוּם אִיזִיל עִמָּהוֹן וּבְרַם יַת פְּתָגְמָא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יִתִּיה תַּעֲבִיד:</p>	<p>20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא לָךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לָךְ אַתָּם וְאֵךְ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אַתָּה תַעֲשֶׂה:</p>

(13) להלך עמכם. אלא עס שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גצוה ולא רצה לגלות שהוא צרשותו של מקום אלא לשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:
(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר במלחמת סיחון) אני נותן לך (במדבר רצה. תנחומא ו):
(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוחה ספק אינו נוחה ואני נוחה (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הצרכות שנתצרכו האבות מפי השכינה (שם):
(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אחס סופכם לילך בפחיתות נפש כראשונים (שם): מזה יסף. לא ישנה דצרו מזרכה לקללה הלאו שלא יוסף לצרך כאן נתנבא שעמיד להוסיף להם ברכות על ידו (שם):

21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.

וַיָּקָם בַּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ וְיָקָם בַּלְעָם בַּצֹּפֶרָא וַיִּזְרִי
אֶת־אַתְנֹו וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב
יֵת אֶתְנִיָּה וְאֶזֶל עִם רַב־רִבִּי מוֹאָב:

22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—

וַיַּחֲרֹאף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אַתְנֹו וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:
וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי אַרִי אֶזֶל הוּא וְאַתְעַתֵּד מִלְאָכָא דִּי בְּאוּרְחָא לִשְׁטָן לִיה וְהוּא רֹכֵיב עַל אֶתְנִיָּה וּתְרִין עוֹלִימוּדֵי עִמּוּה:

23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.

וַתִּרְא האֱתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחֶרֶבוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַתֵּט האֱתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּךְ בַּלְעָם אֶת־הָאֱתוֹן לְהַטְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:
וַחֲזַת אֶתְנָא יֵת מִלְאָכָא דִּי מַעַתֵּד בְּאוּרְחָא וְחֶרְבִּיהָ שְׁלִיפָא בִּידִיה וְסִטַּת אֶתְנָא מִן אוּרְחָא וְאַזְלַת בְּחֻקְלָא וּמַחָא בַלְעָם יֵת אֶתְנָא לְאַסְטִיוֹתָהּ לְאוּרְחָא:

24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.

וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַפְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה:
וְקָם מִלְאָכָא דִּי בַשְּׁבִיל פְּרָמִיָּא אֶתְרָא דְּגִדְרָא מִכָּא וּגְדִירָא מִכָּא:

25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.

וַתִּרְא האֱתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רִגְלָא בַלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֹּף לְחַכְתָּהּ:
וַחֲזַת אֶתְנָא יֵת מִלְאָכָא דִּי וְאַדְחִיקַת עִם כּוּתְלָא וַדְחַקַּת יֵת רִגְלָא דְּבַלְעָם לְכוּתְלָא וְאוּסִיף לְמַמְחָה:

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחזש הוא בענמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כג, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחזוש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלבם שוה (במדבר רבה. שס):

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאזה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רונה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאצד (במד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוב היונא לדרכ וילך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שס):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקצ"ה רשות לזהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת חטוף דעתו כשיראה מוסיף (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומנות העולם וחרבו זה עליוס צפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואצור עליו צאומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כתרגומו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלכות וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלכות: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:

(25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריס את רגל בלעם:

- 26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left. וַיֹּסֶף מַלְאָךְ-יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בַּמָּקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִשְׁתּוֹת יָמִין וּשְׁמָאוֹל:
- 27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff. וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיַּחַר-אַף בִּלְעָם וַיִּךְ אֶת-הָאֲתוֹן בַּמֶּקֶל:
- 28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?' וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת-פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מַה-עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שָׁלֹשׁ רָגָלִים:
- 29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.' וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָתְ בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגֵתִיךָ:
- 30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.' וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל-בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתִנֶּךָ אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מִעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:
- 31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face. וַיִּגַּל יְהוָה אֶת-עֵינֵי בִלְעָם וַיֵּרָא אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחִרְבּוֹ שְׁלֻפָּה בְּיָדוֹ וַיִּקָּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוֹ:

(26) ויסף מלאך ה' עבור. לעבור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניו. ומדרש אגדה יש צמחומא (ח) מה ראה לעמוד צלשה מקומות סימני אצות הראהו: (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט): (29) התעללת. כמרגומו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולא תזון זרין לכלי זיין (סס): (30) ההסכן הסכנתו. כמרגומו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אקוסיא אמר להון צרטיצא שדאי ליה כו' כדאיתא במסכת עבודה זרה (ד, ז):

- 32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשׁוֹן כִּי־יָרֵט הַדֶּרֶךְ לִנְגְדִי:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשׁוֹן כִּי־יָרֵט הַדֶּרֶךְ לִנְגְדִי:
- 33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'
- וַתֵּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֵּט שְׁלֹשׁ רְגָלִים אֵילָּי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִי עָתָה גַם־אֶתְּכָה הֶרְגָתִי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי:
- וַתֵּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֵּט שְׁלֹשׁ רְגָלִים אֵילָּי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִי עָתָה גַם־אֶתְּכָה הֶרְגָתִי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי:
- 34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'
- וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעָתָה אִם־רָע בְּעֵינַיִךְ אָשׁוּבָה לִי:
- וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעָתָה אִם־רָע בְּעֵינַיִךְ אָשׁוּבָה לִי:
- 35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.
- וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה לְבִלְעָם אֵיזִיל עִם גִּיבְרִיָּא וּבָרִם יָת פְּתֻמָּא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יְתִיה תְּמַלִּיל וְאַזַּל בִּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:
- וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה לְבִלְעָם אֵיזִיל עִם גִּיבְרִיָּא וּבָרִם יָת פְּתֻמָּא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יְתִיה תְּמַלִּיל וְאַזַּל בִּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רצותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה צשזיל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לנעם ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ומכל דוד לישא אחרינא ירט לשון רגון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירמני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

(33) אולי נשתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש צלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה צלצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחך ולא יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את צלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנומו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לי. להתריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא צעזמו זוגי ללכת ואחם מלאך מבטל את דבריו למוד הוא צכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לא צדדכם (צראשית כב, ז) קח נא את צנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צדך שאדם רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמה לקלס כמותם (שם):

<p>And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>
<p>And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלַחְתִּי לְוִתְךָ לְמַקְרִי לָךְ לָמָּה לֹא אָתִיתָ לְוִתִּי הֲבִקוּשְׁטָא הִנֵּיתָ אָמַר לִית אֲנִי יָכִיל לִיקְרוֹתְךָ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרָא לָךְ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הֲאִמְנָם לֹא אוֹכַל כְּבָדְךָ:</p>
<p>And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוִתְךָ כֵּעֵן הַמִּיכָל יְכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתִיגְמָא דִּישׁוּי יִי בְּפוּמִי תִּיהִי אִמְלִיל:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הִנֵּה-בָאתִי אֵלֶיךָ עֲתָה הִיכָל אוֹכַל דְּבַר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֶתוֹ אֲדַבֵּר:</p>
<p>And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.</p>	<p>וַיֵּצֵא בִלְעָם עִם בָּלָק וַיֵּצֵא לִקְרִית חֻצוֹת:</p>	<p>וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם-בָּלָק וַיָּבֹאוּ קְרִית חֻצוֹת:</p>
<p>And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.</p>	<p>וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַיִּצְאֵן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְרֹבְרִבְיָא דְּעֻמִּיה:</p>	<p>וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַיִּצְאֵן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְשָׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ:</p>
<p>And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.</p>	<p>וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בַּעַל וַיִּרְא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:</p>	<p>וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בַּעַל וַיִּרְא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:</p>
<p>And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאִתְקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנִה-לִי בִּזְהָ שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בִּזְהָ שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:</p>

- (36) וישמע בלק. שלח שלוחים לנשטרו (ס): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החסודה שלו לומר ראה מה אלו מזקשים לעקור (במד"ר. ס):
- (37) האמנם לא אוכל כבודך. נחנצא שמופד לנצח מעמו בקלון (ס):
- (39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחורוניה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:
- (40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד כלצד (במד"ר):
- (41) במות בעל. כמרגמו לרמת דלחיה שם עזודת אלילים:

<p>2 And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.</p>	<p>וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וַעֲבַד בָּלָק כְּמֵא דְמִלִּיל בָּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלְעָם פֶּה תֹור וּדְכַר עַל כָּל מִדְבָּח:</p>	<p>2 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וַעֲבַד בָּלָק כְּמֵא דְמִלִּיל בָּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלְעָם פֶּה תֹור וּדְכַר עַל כָּל מִדְבָּח:</p>
<p>3 And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הֲתִנָּצֵב עַל-עֲלֹתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וּדְבַר מִה-יֵרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לָךְ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:</p>	<p>3 וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הֲתִנָּצֵב עַל-עֲלֹתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וּדְבַר מִה-יֵרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לָךְ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:</p>
<p>4 And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'</p>	<p>וַיַּעַר מִימֵר מִן קֶדֶם יְיָ בְּבָלְעָם וַאֲמַר קִדְמוֹתֵי יָת שְׁבַע מִדְבָּחִין סְדֵרִית וְאִסְקִית תֹור וּדְכַר עַל כָּל מִדְבָּח:</p>	<p>4 וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל-בָּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וָאֶעַל פֶּה וַאֲלִיל בַּמִּזְבָּח:</p>
<p>5 And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'</p>	<p>וַשׁוּי יְיָ פִתְגָמָא בְּפִּוּמָא דְבָלְעָם וַאֲמַר תֹוב לְוָת בָּלָק וּכְדִין תְּמַלִּיל:</p>	<p>5 וַיִּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תְּדַבֵּר:</p>
<p>6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.</p>	<p>וְתָב לְוָתִיה וְהָא מַעַתַד עַל-עֲלֹתִיה הוּא וְכָל רַבְרָבֵי מוֹאָב:</p>	<p>6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:</p>
<p>7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'</p>	<p>וַנִּטֵּל מִתְלִיה וַאֲמַר מִן אַרְם דְּבַרְנִי בָלָק מַלְכָא דְּמוֹאָב מִטּוֹרֵי מְדִנְתָא אִיתָא לוֹשׁ לִי יַעֲקֹב וְאִיתָא תְּרִיד לִי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>7 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אַרְם וַיַּחֲנֵי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַרְרֵי-קֶדֶם לְכָה אֶרְחֶ-לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?</p>	<p>מָא אֱלוֹשִׁיה דְּלֹא לְשִׁיה אֵל וּמָא אֲתִרְכִּיה דְּלֹא תִרְכִּיה יְיָ:</p>	<p>8 מָה אֶקְבֵּ לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם יְהוָה:</p>

- (3) אולי יקרה ד' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ציוס: וילך שפּי. כחרגומו יחיד לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:
- (4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובציון ולא היה נגלה עליו ציוס אלא בשציל להראות חצתן של ישראל ("נצ, צ): את שבעת המזבחות. שצעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שצעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו צנו לפניך שצעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצרהם צנה ארצעה (בראשית יב, ו) ויצן שם מוצח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרה וגו' ואחד צנה המוריה (שם כב, ט). ויחזק צנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מוצח וגו' ויכרו שם עבדי יחזק צנה. ויעקב צנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד צנית אל (שם לה, ו): ואעל פר ואיל במזבח. ואצרהם לא העלה אלא איל אחד:
- (7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. צשני שמותיהם אמר לו לקלס שמא אחד מהם אינו מוצהק:
- (8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אציהם את עונם כי צאפס הרגו איש.

<p>9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.</p>	<p>אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרָיָא חֲזִיתִיהּ וּמִרְמָתָא סְכִיתִיהּ הָא עַמָּא בִלְחֻדְיָהוֹן עֲתִידִין דִּיחֻסְנוֹן עֲלָמָא וּבְעַמְמֵי לֹא יִתְדַנּוּן גְּמִירָא:</p>	<p>9 כִּי־מֶרֶאשׁ צָרִים אֲרָאנִי וּמִגְּבְעוֹת אֲשׁוּרָנִי הֵן־עַם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:</p>
<p>10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!</p>	<p>מִן יָכּוּל לְמַמְנֵי דְעֲדָקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עֲלֵיהוֹן יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאֲרָעָא אוּ חֲדָא מֵאֲרַבַּע מִשְׁרֵיתָא דִּישְׂרָאֵל תַּמּוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנִתְהוֹן:</p>	<p>10 מִי מִנָּה עֶפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תַּמָּת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָיִם וְתָהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:</p>
<p>11 And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'</p>	<p>וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָא עֲבַדְתָּ לִּי לְמַלְט שְׁנָאִי דְּבִרְתָּךְ וְהָא בִּרְכָא מִבְּרִיכַת לְהוֹן:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִּי לִקְבֹּא אֵיבֵי לִקְחֹתִיךָ וְהִנֵּה בִּרְכַת בָּרַךְ:</p>
<p>12 And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'</p>	<p>וַאֲתִיב וַאֲמַר הֲלֹא יֵת דִּישׁוּי יֵי בְּפִּמִּי יִתִּיהּ אֲטֵר לְמַלְלָא:</p>	<p>12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲשַׁמֵּר לְדָבָר:</p>
<p>13 And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'</p>	<p>וַאֲמַר לִיהּ בָּלָק אֵיתָא כְּעַן עֲמִי לְאַתֵּר אַחֲרֹן דִּתְחַזִּיגִיָּה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיהּ תַּחֲזִי וְכוּלִּיהּ לֹא תַּחֲזִי וְתִלְוִשִׁיהּ לִי מִתַּמָּן:</p>	<p>חמישי וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ) (לד) [ק' לכה] אֵתִי אֶל־ מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תֵּרְאֵנִי מִשָּׁם אֶפְסָ קִצְהוּ תִרְאֶה וְכָלֹּו לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ־לִי מִשָּׁם:</p>

לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם צמרמה אלל אביו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גם צרוך יהיה. צמזכרים נאמר (דברים כז, יז) אלה יעמדו לדרך את העם. צמקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יז): לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס צה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת דקוה ה' (צרכו ז, א. סנהדרין קד, ז):

(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל צראשיתם וצתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כזורים וגזעות הללו על ידי אבות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון צד כתרגומו: ובגוים לא יתחשב. כתרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לז, יז) ה' צדד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עובדי גילולים צטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:

(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרגומו דעדיקא דצית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמות שהם מקיימין צעפר (דברים כב, י) לא תחרוש בשור וצמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר קוטה וכיוצא בזה (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותה. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמת נפשי מות ישרים. שזהם:

14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֵה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ: עַל כָּל מִדְּבַח:	14
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲתִיַּצֵּב כֹּה עַל-עֲלֹתֶךָ וְאֲנִי אֵקְרָה כֹּה: וַיֹּאמֶר לְבָלָק אֲתַעֲמֵד הֵכָּה עַל עֲלֹתֶךָ וְאֲנִי אֲתַמְּשִׁי עִד:	15
16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיַּעַר מִימֵר מִן קֶדֶם יְיָ בְּבִלְעָם וַשׁוּי פִּתְגָמָא בְּפִמּוֹה וַיֹּאמֶר תּוֹב לְוָת בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	16
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה-דִּבֶּר יְהוָה:	17
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינוּה עֲדִי בְּנוֹ צִפּוֹר: וַיִּשָּׂא מִתְּלִיָּה וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע אֲצִית לְמִימָרִי בֶר צִפּוֹר:	18
19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא כַמֶּלֶךְ בְּנֵי אִנְשָׁא מִימֵר אֱלֹהָא בְּנֵי אִנְשָׁא אֲמַרִין וּמְכַדְבִּין וְאִי לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בִשְׂרָא דְאַגִּין גְּזִרִין לְמַעַבְד וְתִבִּין וּמְתַמְלִין הוּא אָמַר וְעָבִיד וְכָל מִימָרִיהּ מְתַקְנִים:	19

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה ששם הנזפה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. צלעם לא היה קוסם כזלק ראה זלק שעמידה פרצה להפרץ צישראל משם ששם מת משה. כספור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון תפגעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שז אל זלק וכה מדבר אלכ כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אלכ זלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו ער כרחק תשוב אל זלק (שם):

(17) ושרי מואב אהו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלכ מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון צחוק הוא זה כלומר אינך צרשותך (צמ"ר. שם):

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נמכוון לנערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותי של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעניו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שצעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעיז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייבין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הנה בָּרַךְ לְקַחְתִּי וּבָרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה: הָא בְּרָכָאן קִבִּילִית אַבְרַכְנִיָּה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲחִיב בְּרַכְתִּי מִנִּיהָ:	20
21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	אֲסַתְכִּלִּית וְלִית פְּלִחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עֲבָדִי לִיאֹת שָׁקֶר בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אַלְהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מַלְכָּהוֹן בִּינִיהוֹן:	21
22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפַת רָאֵם לוֹ: אֵל דְּאַפִּיקִנּוֹן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיָּה:	22
23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא- קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל: אַרִּי לֹא נַחֲשָׁא צָבֹן דִּי־יִטֵּב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא קְסָמָא רַעַן בְּרַבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעַדָּן יִתְאַמֵּר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עֲבַד אַלְהָא:	23
24 Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הֵן-עָם כְּלָבִיָּא יָקוּם וּכְאִרִּי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכֹל טָרֶף וְדָם-חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: הָא עָמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וּכְאִרִּיא יִתְנַטֵּל לֹא יִשְׁרִי בְּאַרְעִיָּה עַד דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עֲמָמִיא יִירַת:	24

(20) הנה בָּרַךְ לְקַחְתִּי. אתה שאלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לצורך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכם: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת ר"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצוּע צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רואה לומר סגול תחת ר"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (יירי) וטעמו למטה:

(21) לא הביט אין וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שציעק שכהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתצונן בצאוניות שלהם וצעמלן שהם עוזרים על דחו: עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס תביט. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום: ד' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זומתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אזהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכהו בִּינִיהוֹן:

(22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כג, ה) הנה עס יאמ ממזרים לא יאמ מעמנו אלא האלהים הוֹיֵאס (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגוצה שלו וכן (איוב כג, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגוצה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עמיד להיות עת כעת הוֹאֵת אשר תגלה חצתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עמיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקצ"ה ומה גזרתיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם־ קֵב לֹא תִקְבְּנוּ גַם־בִּרְךָ לֹא תִבְרַכְנוּ: וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אִם־ מִלֵּט לֹא תִלְוִשְׁנוּ אִם־בִּרְכָא לֹא תִבְרַכְנוּ:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-יִדְבֹר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה: וְאָחִיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְבָלָק הֲלֹא מִלִּילִית עִמָּךְ לֵמִימֹר כָּל דִּימְלִיל יִי יְהוָה אֶעֱבִיד:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לְכֵה-נָא אֶקְחֶךָ אֶל-מְקוֹם אַחֵר אוֹלֵי יִישָׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּנוּ לִי מִשָּׁם: וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְּרֶנּוּ לְאַתֵּר אַחֲרֵן מֵאֵם תִּהְיֶה רַעְיָא מִן קֳדָם יִי וְתִלְוִשִׁיה לִי מִתַּמָּן:	ששי (שביעי)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמֵן: וַיְדַבֵּר בָּלָק יְת בִּלְעָם רִישׁ רְמָתָא דְּמִסְתַּכְיָא עַל אֲפִי בֵּית יִשְׁמִי'ן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה־ לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם: וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבַחִין וְאַתְחִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תֹּורִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ: וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְּאָמַר בִּלְעָם וְאָסִיק תוֹר וְדָבַר עַל כָּל מִדְּבַח:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הָלַךְ כְּפַעַם-בְּפַעַם לְקַרְאֵת נְחֻשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל- הַמִּדְבָּר פָּנָיו: וַחֲזָא בִלְעָם אֶרֶץ תִּקְוִין קֳדָם יִי לְבִרְכָא יְת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם-בְּפַעַם אֲלֵהִין לְקַדְמוֹת נְחֻשִׁיא וְשׁוּי לְמִדְּבָרָא אַפּוּדִי:	XXIV

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגזרים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש זיגית לקרוא את שמע ולהניח חפילין (שס): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחזל כל מזיק הצא למרפס כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו זיד המקום צא מחנה וגייס להזיקם הקצ"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שס) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרומתו: ודם חללים ישתח. נתנצח שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת כלעם בן צעור הקוסם הרגו בני ישראל צחרצ אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם צחור גם צחולה:

(27) וקבותו ל'. אין זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עמיד אולי ייער בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזוכרים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

<p>2 And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.</p>	<p>2 וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:</p>
<p>3 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;</p>	<p>3 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נֶאֱמַר בַּלְעָם בֶּנוֹ בְּעוֹר וְנֶאֱמַר הַגִּבֹּר שֶׁתָּם הָעֵינַן:</p>
<p>4 The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:</p>	<p>4 נֶאֱמַר שָׁמַע אֲמִרֵי-אֱלֹהִים מִחֻזָּה שִׁדִּי יַחֲזֶה נִפְל וּגְלוֹי עֵינָיו:</p>
<p>5 How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!</p>	<p>5 מִה־טָבוֹ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;</p>	<p>6 כְּנַחְלִים נִפְּיוּ כְּגִנַּת עֲלֵי נְהַר כְּאֹהֲלִים נִטְעַ יְהִזָּה בְּאֲרָזִים עַל-מֵיָם:</p>

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפוז לקלסם: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדרכו אמר רועה ולא רועה לקלסם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יצין לתוך אהל חבירו (צ"ב ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקלסם:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעניו מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו אצור אצור בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאצור בנביאות מנה בן פרס היה: שתם העין. עינו נקורה ומואלת לחור וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישתם וישתם ויגבו. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רביעיותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנולה הדדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שתם העין פתוח העין, כמו שתרגס אונקלוס ועל שאמר שתם העין ולא אמר שתם העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה וקופה לפניו:

(5) מזה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה (צ"ב ס, א): משכנתיך. חניותיך כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה וצית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתיך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליהם וחרבנן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו ובמה כלה ויצת אש צדיון (תנחומא פקודי ה):

(6) בנחלים נטיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקלסם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שבקש לומר כו' כדאימא בחלק (סנהדרין קה, ב): באהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נטע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן

7 יִזְלֹמִים מֵהַלָּיו וְזָרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיֶרֶם מֶאֱגֹג מֶלְכּוֹ וְתִנָּשֵׂא מַלְכוּתוֹ:

7 יִסְגִּי מֶלֶךְא דִּיתִרְבֵּא מִבְנוֹהֵי וְיִשְׁלוֹט בְּעַמּוּמִין סֻגִיאִין וְיִתְקַר מֶאֱגֹג מֶלְכִּיהָ וְתִנָּשֵׂל מַלְכוּתִיהָ:

Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.

8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.

He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.

יְנוּחַ יִשְׂרָי בְּתִקְוָה כְּאַרְיֵא
וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקֻמְנִיה
בְּרִיכָה יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִישָׁךְ
יְהוֹן לִישׁוֹן:

כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵא וּכְלִבְיָא
מִי יְקִימֵנוּ מְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ
וְאֶרְרִיךָ אֶרְוֵר:

And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.

Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.

And Balaam said unto Balak: וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק
הֲלֹא גַם אֶל-מְלָאכֵיךָ אֲשֶׁר-
הָלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:
וְאָמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלֹא
אֵף עָם אֲזַגְדֶּךָ דֹּשְׁלַחְתָּא
לְנָתִי מִלִּילִית לְמִימֹר:

היה לו לנקוד כאוהלים הא' בחול"ם): בטע ד'. לשון נטיעה מצינו באוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארתיו ופירושו כתר גוממו: וזרעו במים רבים. לשון הללחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאים ממצרים בתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם זריזי: ועצמותיהם. של זריזי: יגרום. מנחם פתח צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה חגרמי. ואני אומר לשון עץ שמגרר העשר בשניו מסביב והמוח שצפנים ומעמיד העץ על ערמימותו: וחציו ימחץ. אונקלוס תרגם חציו של זריז חלוקה שלהם כמו (צדקיהו מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחזו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקציה ימחץ צדמם של זריז יטבול ויטבוע צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לז, לט) מחצתי שהצבוע בדם נראה כאילו מחזר ונגוע:

(9) כרע שכב כארִי. כמרגומו. יתיסצו צאלִס נכח ונצבורה:
(10) ויספוק. הנה וז עלִז:

<p>13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?</p>	<p>אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את־פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר־ידבר יהוה אתו אדבר: יי יתיה אִמְלִיל:</p>	<p>13 אם־יתן־לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את־פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר־ידבר יהוה אתו אדבר:</p>
<p>14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'</p>	<p>ובען האנא אזיל לעמי איתא אמלכנד מא דתעביד נאחני לד מא דיעביד עמא הדין לעמד בסוף יומיא:</p>	<p>עֲתָה הֲנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכַה אִיעֲצֹךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:</p>
<p>15 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;</p>	<p>ונטל מתליה ואמר אימר בלעם בר בעור ואימר גוברא דשפיר חזי:</p>	<p>15 וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבר שתם העין:</p>
<p>16 The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:</p>	<p>אימר דשמע מימר מן קדם אל וידע מדע מן קדם עלאה חזו מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה:</p>	<p>16 נאם שמע אמרי־אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:</p>
<p>17 I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.</p>	<p>חזיתיה ולא כען סכיתיה וליתוהי קריב כד יקום מלכא מינעקב ויתרבא משיחא מישראל ויקטיל רברבי מואב וישלוט בכל בני אנשא:</p>	<p>17 אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מינעקב וקם שבט מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל־בני־שת:</p>
<p>18 And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.</p>	<p>ויחי אדום ורותא ויהי רותא שער לבעלי דקבוהי וישראל יצלח בנכסין:</p>	<p>18 והיה אדום ירשה והיה ירשה שער איביו וישראל עשה חיל:</p>

(13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנבאש בהקצ"ה ונטרד:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא הענה אלהים של אלו שוגא ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שזלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טו) הן הנה היו לפני ישראל דגנר זלעם: אשר יעשה העם הזה לעמד. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העברי וקטול וכו':

(16) וידוע דעת עליון. לכיון השעה שכוּעס זה (זכרות ז, א):

(17) אראנו. רואה אני שזכו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרומו לשון (איכה ז, ד) דרך קשמו. שהכוּכב עוזר כחך. וזלע"ז דיסטיניט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר זו (שמואל ב ז, ח) שהכז אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלל יז) יקרוה עורצי נחל. פורו"ר זלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שנת צו של אדם הראשון:

19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיִּיחֹזֶת חֵד מִדְּבִית יַעֲקֹב וַיִּזְכֹּר מְשִׁיב מִקְרִית עַמּוּמָא:	19 וַיִּרְדּוּ מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שְׁרִיד מַעִיר:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַחֲזָא ית עַמְלֻקָּה וְנָטַל מִתְלִיה נְאֻמַּר רִישׁ קְרִבְיָא דְּיִשְׂרָאֵל הָיָה עַמְלֻק וְסוֹפִיה לְעֻלְמָא יִיבֹד:	20 וַיִּרְא אֶת־עַמְלֻק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֻק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַחֲזָא ית שְׁלֻמָּאָה וְנָטַל מִתְלִיה נְאֻמַּר תְּקִיף בֵּית מִזְחָבְךָ וְשׁוֹ בִּכְרֶךְ תְּקִיף מִדִּזְרָךְ:	21 וַיִּרְא אֶת־הַקֵּנִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶע קִנְךָ:
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁינְאַה שְׁלֻמָּאָה עַד מָא אַתְּוֹרָאָה יִשְׁבִּינְךָ:	22 כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קָיִן עַד־ מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וְנָטַל מִתְלִיה נְאֻמַּר יִי לְחַיִּיבְיָא דְּיִיחֹזֶן כִּד יַעֲבִיד אַלְהָא ית אֱלִין:	23 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹיֵי מִי יִחִיָּה מִשְׁמוֹ אֵל:
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְסִיעֵן יִצְטָרְחֵן מִרוֹמָא וַיַּעֲגֹן לְאַתּוּר וַיִּשְׁעַבְדּוּן לְעֵבֶר פֶּרֶת וְאַף אֲנֹן לְעֻלְמָא יִיבֹדוּן:	24 וְצִיִּים מִיַּד כְּתִים וַעֲנֹן אֲשׁוּר וַעֲנֹן־עֵבֶר וְגַם־הוּא עַדִּי אֲבָד:
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וְקָם בַּלְעָם וַאֲזַל וְחָבַ לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אָזַל לְאַזְרַחִיהּ:	25 וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדֶרֶכוֹ: (פ)

(18) והיה ירשה שעיר איביו. לאויציו ישראל:
 (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסונה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוזדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:
 (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכך תרגם אונקלוס. ואחרייתו להאבד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:
 (21) וירא את הקניי. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכמים (ספרי בהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לך הלא אתה עמי היית בענה (שמות א, י) הנה נתחכמה לו ועתה נחישצת באיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א):
 (22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עמיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנחישצת שם מה צריך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלח וחבור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות:
 (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יהיה משמו אל. מי יכול להסחית את עצמו משמו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סגחריב ויבלבל את כל האומות ועוד יצאו צים מיד כתיס ויעברו כתיס שהן ארמיים צדיקניות גדולות על אשור:
 (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שבעצב הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקמילת חיותא והוצד גשמה: וציים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) ולי אדיר וצורני רבמא:

XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵל הָעָם לְזִנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב: עַמָּא לְמִטְעֵי בָתָר בָּנָת מוֹאָב:	XXV
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלֵם הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן: וַקִּרְאָה לְעַמָּא לְדִבְחֵי טַעֲוֹתֵהוֹן וְאָכַל עַמָּא וַסִּגִּדּוּ לְטַעֲוֹתֵהוֹן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְעֹר וַתִּקְרֹף רוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְקַח אֶת-כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהִקַּע אוֹתָם לִפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יֵת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וְקַטֹּל דְּחִיב קַטֹּל קָדָם יְיָ לְקַבֵּיל שְׂמֵשׂא וּיְתִיב תְּקוּף רוּגְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעֹר: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קַטִּילוּ גִבֹּר גּוֹבְרוּהִי דְאֲתַחֲבֵרוּ לְבַעֲלָא פְעֹר:	5
6	And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.	וַהֲמָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַהֲמָה בָכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְהָא גּוֹבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּא וַקִּרִּיב לְנֵת אַחֻדְהִי יֵת מְדִינִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל בְּנֵשְׂתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹן בָּכִן בְּתַרְע מִשְׁכָּן זִמְנָא:	6

- (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עזת זלעם כדאיתא בחלק (שם):
(2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פער מסיקה ואומרת לו השתחוו לזה (תנחומא יח):
(3) פער. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עצודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
(4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפער (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צני שאל (שמואל ז כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עצודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נחלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענין נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
(5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א):
(6) והנה איש וגו'. נתקצו שצטו של שמעון אלז זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיתה ואחיה יושב וכו' כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כוצי צתור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי תמירה לך וכו' כדאיתא החם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבעל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צבכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות

- 7 And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand. מפטיר
- 8 And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.
- 9 And those that died by the plague were twenty and four thousand.
- 10 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 11 Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.
- 12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;
- וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- וַיֵּבֶא אַחֲרָיו אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקַּבֵּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיָּהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וָעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ)
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- פִּינְחָס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּיּוֹד זעירא) בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:
- לָכֵן אֶמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)
- וַיִּבְרַח אֶתְּחִיב בְּיָדוֹ וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיָּהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וָעֶשְׂרִים אָלֶף:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:
- לָכֵן אֶמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם:

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 208.

לכ, כ) ויטען עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):
 (7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין זו. אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):
 (8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון צמח זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיחא חסם (סנהדרין פז, ב. ספרי קלא):

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מזזים אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דצר אנפרטמנ"ט צלע":

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין שם):

- 13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.¹³ וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו וּתְהִי לֵיהּ וּלְבָנוּהִי בְּתָרוּהִי בְרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת קִנְיָם כְּהוֹנֵת עָלֶיךָ דָּקְנִי אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכְפֹּר קָדָם אֱלֹהֵיהּ וַיַּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.¹⁴ וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה הַמִּדְיָנִית וְשׁוּם גִּיבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָכָה אֶת-הַמִּדְיָנִית קִטִּילָא דְאַתְקִטִּיל עִם זִמְרִי בֶן-סָלוּא נִשְׂיָא בֵּית-רַב בֵּית בָּא לְבֵית שְׁמֹעֲזִי: אָב לְשִׁמְעֹנִי:
- 15 And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.¹⁵ וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמִּדְיָנִית וְשׁוּם אֶתְתָּא דְאַתְקִטִּילַת כֹּזְבִי בֶת-צוּר רִישׁ מִדְיָנִיתָא כֹּזְבִי בֶת צוּר רִישׁ אוֹמֵי בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא: בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)
- 16 And the LORD spoke unto Moses, saying:¹⁶ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: יִשְׂרָאֵל לְאֻמָּר:
- 17 'Harass the Midianites, and smite them;¹⁷ צָרֹר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכֵּיתֶם אוֹתָם: אַעֲיֹק לְמִדְיָנָא וְתִקְטִיל תִּתְחַוֵּן:
- 18 for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.¹⁸ כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם בְּנִכְלִיהֶוֹן דְּנִפְּלוּ לָכֶן עַל עֵיסֶק פְּעוֹר וְעַל-דְּבַר כֹּזְבִי בֶת-נִשְׂיָא מִדְיָן אֶתְחַוֵּן דְאַתְקִטִּילַת בְּיוֹמָא דְמוֹתְנָא עַל עֵיסֶק פְּעוֹר: עַל דְּבַר-פְּעוֹר:

(13) והיתה לוֹ. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזוהרים (קא, ז) לא נמכהו פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צבציל אלהיו. כמו (צמדזר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ז) וקנאתי לזיון. צבציל זיון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הנדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ז): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת בתי אבות שהיו לשבט שמעון. דבר אחר להודיע שבחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאמן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להטביא את ישראל (סס): ראש אומות. אחד מחמשת (צמדזר לא, ח) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג ציון בעצמו להפקיר צמו מנאוי שלישי (תנחומא סס): בית אב. חמשת בתי אבות היו למדין. (צראשית כה, ז) עיפה ועפר וחנוך ואבידה ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

(17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:

(18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנוותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא נזהר להשמיד מפני רות שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין (צבצא קמא לא, ז):

XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַתְּהִי בִּתְרַם מוֹתָנָא וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה וּלְאַלְעָזָר בֶּר אֶהְרֹן כְּהֵנָּה לְמִימַר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כְּמָא דְּפָקִיד יי ית מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנִפְקוּ מֵאֶרֶצָא דְּמִצְרַיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנוֹכִי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפָּלָאִי:	שני
6	of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֵרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:	6
7	These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִי פָקְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	7

(1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר כשילאו ממנרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):

(2) לבית אבתם. על שצט האז יתיחסו ולא אחר האם (צ"צ קט, ז):

(3) וידבר משה ואלעזר הכהן אהם. דצרו עמם על זאת שזוה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם צריכים אתם להמנות:

(4) מבן עשרים שנה ומועלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומועלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':

(5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שצטיהם סבורין הם שלא שלטו המלכיים באומותיהם אם צגופם היו מושלים קל וחומר צגופותיהם לפיכך הטיל הקצ"ה שמו עליהם ה"א מצד זה וי"ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהם צני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שצטי יה עדות לישראל (שהש"ר ד, יצ). השם הזה מעיד עליהם לשצטיהם לפיכך צבולם כתיב החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קצוה צו יו"ד צראש וה"א צסוף:

- 8 And the sons of Pallu: Eliab. ובְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:
- And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;
- ובְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הֵם הַיֵּלֶךְ הַקִּרְיָאִין הָעֵדָה אֲשֶׁר הָצִו עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:
- 10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.
- וַתִּפְתָּח הָאֲרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמֹות הָעֵדָה בְּאֶכְלֵ הָאֵשׁ אֵת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֶס:
- 11 Notwithstanding the sons of Korah died not.
- ובְנֵי־קֹרַח לֹא־מָתוּ: (ס)
- 12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;
- בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לַיָּמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לַיָּכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:
- 13 of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.
- לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי:
- 14 These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.
- אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאוֹתָיִם: (ס)

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (במדבר יז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו בענה חללה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלנס לפיכך נתנזר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ד):

(13) לזרח. הוא זוחר (שמות ו, טו). לשון זוהר. אבל משפחת אהרן בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים ירד למזרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אכזבן לגד הרי שבע משפחות ומנאחתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למזרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד ה' ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזאלי ומבני יהר לא נמנו כהן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (יוחי י) דרש שמתו במגפה בדבר בלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאֲרֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרֹדִי לְאֲרֵאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גָד לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִיו בְּנֵי יְהוּדָה לְזַרְעֵיהֶם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרָצִי לְזָרַח מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַיְהִיו בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְחַמּוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	22
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזַרְעֵיהֶם תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻזָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּזִי:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמֹרֹנִי:	24

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אכצון (צראשית מו, מז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:
(24) לישוב. הוא יוצ האמור ציורדי מצרים (סס יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים. והנולדן
משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במצרים וארד ונעמן בני בלע

25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחַת יִשָּׁשכָר אֲלֵין זִרְעֵית יִשָּׁשכָר לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס) לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין וְאַרְבַּעַה אֶלֶפִין וְתֵלֶת מֵאָה:
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפְּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפְּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפְּחַת הָאֵלֹנִי לַיַּחֲלֵאל מִשְׁפְּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי: בְּנֵי זְבוּלֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְסֶרֶד זִרְעֵית סֶרֶד לְאֵלֹן זִרְעֵית אֵלֹן לַיַּחֲלֵאל זִרְעֵית יַחֲלֵאל:
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחַת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שְׁשִׁים אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (ס) אֲלֵין זִרְעֵית זְבוּלֹן לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין אֶלֶפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם: בְּנֵי יוֹסֵף לְזִרְעֵיתָהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפְּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפְּחַת הַגִּלְעָדִי: בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר זִרְעֵית מַכִּיר וּמַכִּיר אוֹלִיד יֵת גִּלְעָד לְגִלְעָד זִרְעֵית גִּלְעָד:
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפְּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפְּחַת הַחֵלְקִי: אֲלֵין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זִרְעֵית אִיעֶזֶר לְחֵלֶק זִרְעֵית חֵלֶק:
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיָּאל מִשְׁפְּחַת הָאֶשְׂרֵאֲלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפְּחַת הַשִּׁכֶּמִּי: וְאֶשְׂרִיָּאל זִרְעֵית אֶשְׂרִיָּאל וְשִׁכֶם זִרְעֵית שִׁכֶם:
32	and of Shemida, the family of the Shemidaites; and of Hephher, the family of the Hephherites.	וּשְׁמִידָע מִשְׁפְּחַת הַשְּׁמִידְעִי וַחֲפֶר מִשְׁפְּחַת הַחֲפֶרִי: וּשְׁמִידָע זִרְעֵית שְׁמִידָע וַחֲפֶר זִרְעֵית חֲפֶר:

בן צנימין ומנאחי ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנצרים כשהיתה מעוברת מהם לכך נחלקו למשפחות כחצרון וחמול שהיו בני צניס ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צניס של אשר. ואם אגדה היא הרי טוב ואם לאו אומר אני שהיו לבצע בני צניס הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לב' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מצניו של צנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אניותי ובפלגש בגבעה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנאחי ביסודו של רבי משה הדרשן:

33	And Zelophehad the son of Hephher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וּזְלֹפְחָד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ בָנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זְלֹפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:	וּזְלֹפְחָד בֶּן־חֶפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זְלֹפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה אֲלֵיָן זָרְעֵית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיגִיהוֹן חֲמִשִּׁין וּתְרִין אֲלָפִין וּשְׁבַע מֵאוֹת:	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (ס)	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם אֲחֵרִים לְשׁוֹתֵלַח לְזָרְעֵיתָהוֹן זָרְעִית שׁוֹתֵלַח לְבֶכֶר זָרְעִית בֶּכֶר לְתַחַן זָרְעִית תַּחַן:	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתֵּלָחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעָרֹן זָרְעִית עָרֹן:	וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעָרֹן מִשְׁפַּחַת הָעָרֹנִי:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה זָרְעֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנִּיגִיהוֹן תְּלָתִין וּתְרִין אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאוֹת אֲלֵיָן בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיתָהוֹן:	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וּחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם: (ס)	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaites; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימִין לְזָרְעֵיתָהוֹן לְבֶלַע זָרְעִית בֶּלַע לְאַשְׁבֵּל זָרְעִית אַשְׁבֵּל לְאַחִירָם זָרְעִית אַחִירָם:	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאַחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשֹׁפְהָם זָרְעִית שְׁפּוּפָם לְחוּפָם זָרְעִית חוּפָם:	לְשֹׁפְהָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַהֲיוּ בְנֵי בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן זָרְעִית אֲרָד לְנַעֲמָן זָרְעִית נַעֲמָן:	וַיְהִיו בְּנֵי־בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשבו ותמלא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שאמר (דברים ז, י) כי אחס המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיוחדו של רבי משה הדרשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף צדדיו:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

(39) שפופם. הוא מופים (צראשית ס) על שם שהיה יוסף שפוף בין האומות:

- 41 These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.
- אלה בני־בנימין למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושיש מאות: (ס)
- אלין בני בנימין לזרעיהון ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה:
- 42 These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.
- אלה בני־דן למשפחתם לשונם משפחת השונמי אלף משפחת דן למשפחתם:
- אלין בני דן לזרעיהון לשונם זרעית שונם אלין זרעית דן לזרעיהון:
- 43 All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.
- כל־משפחת השונמי לפקדיהם ארבעה ושישים אלף וארבע מאות: (ס)
- כל זרעית שונם למניניהון שתין וארבעא אלפין וארבע מאה:
- 44 The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriiah, the family of the Beriites.
- בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי:
- אלין בני אשר לזרעיהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה:
- 45 Of the sons of Beriiah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.
- לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי:
- לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית מלכיאל:
- 46 And the name of the daughter of Asher was Serah.
- ושם בת־אשר שרה: ושום בת אשר שרה:
- 47 These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.
- אלה משפחת בני־אשר לפקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: (ס)
- אלין זרעית בני אשר למניניהון חמשים ותלתא אלפין וארבע מאה:
- 48 The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;
- בני נפתלי למשפחתם ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני משפחת הגוני:
- אלין נפתלי לזרעיהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני:
- 49 of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillel, the family of the Shillemites.
- ליזר משפחת היזרי לשלם משפחת השלמי:
- ליזר זרעית יזר לשלם זרעית שלם:
- 50 These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.
- אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות:
- אלין זרעית נפתלי ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע מאה:

(42) לשונם. הוא חמשים (שס כג):
(46) ושם בת אשר שרה. לפי שהימה קיימת צמיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

- 51 These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty. אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁ-מֵּאוֹת אֶלֶף וְאַלֶּף שֶׁבַע מֵאוֹת וְחָדָר אֶלְפִין שְׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין: (פ)
- 52 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר: לֵאמֹר:
- 53 'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names. לְאֵלֶּה תַּחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלִין תַּתְּפִּילִג אֶרֶצָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיַן שְׁמֵהֶן:
- 54 To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given. לְרַב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְּקָדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: לְסִגְיָאֵי תַּסְגִּון אַחְסָנְתָּהוּן וּלְזַעֲרֵי תִּזְעֲרוּן אַחְסָנְתָּהוּן גְּבַר לְפֹנֶם מִנְיָנֹהֵי תִּתִּיָּהֵב אַחְסָנְתִּיהֶן:
- 55 Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit. אֲך־בְּגוּרָל יַחֲלֹק אֶת-הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת-אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ: בְּרֶם בְּעֶדְבָא תַּתְּפִּילִג אֶרֶצָא לְשִׁמְהַת שְׁבָטֵי אֲבֹתָהוּן יַחְסְנוּן:
- 56 According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.' עַל-פִּי הַגּוּרָל תַּחֲלֹק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעַט: (ס) עַל פֹּנֶם עֶדְבָא תַּתְּפִּילִג אַחְסָנְתָּהוּן בֵּין סִגְיָאֵי לְזַעֲרֵי:

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שצאו לכלל עשרים בטרם חלקו הארץ שהרי שבע שנים כצדו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אציהם לצדו (ספרי קלז. ב"צ קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא צתרא (קכז, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צ פתקין וי"צ גבולים ב"צ פתקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ במדה לפי שיש גבול משובח מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ב"צ קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אציהם וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקו למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצא יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"צ קכז, א): משות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה ברוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

<p>And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.</p>	<p>וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי מִנִּינִי וְאֶלֶּיִן לְגֵרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶן זִרְעֵי קֹהַת זִרְעֵי מֶרָרִי:</p>	<p>57 וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחַת גֵּרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקַהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:</p>
<p>These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.</p>	<p>אֵלֶּה הַלְּבִנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי קָרַח וְקַהַת אוֹלִיד יֵת עִמְרָם:</p>	<p>58 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלְּבִנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקְּרַח וְקַהַת הוֹלִיד אֶת־עִמְרָם:</p>
<p>And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.</p>	<p>וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ יוֹכֶבֶד בַּת לְוִי דִּילִידַת יִתָּה לְלוֹי בְּמִצְרַיִם וְיִלְדַת לְעִמְרָם יֵת אַהֲרֹן וְיֵת מֹשֶׁה וְיֵת מִרְיָם אֲחֵתָם:</p>	<p>59 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ יוֹכֶבֶד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלוֹי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעִמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־מִרְיָם אֲחֵתָם:</p>
<p>And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.</p>	<p>וַיִּוֹלֶד לְאַהֲרֹן יֵת נָדָב וְיֵת אֲבִיהוּא וְיֵת אֶלְעָזָר וְיֵת אִיתָמָר:</p>	<p>60 וַיִּוֹלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:</p>
<p>And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּקִרְבֵּיהֶן אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא קֳדָם יְיָ:</p>	<p>61 וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֲשִׁירָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>וַהֲיוּ מִנִּינֵיהֶן עֶשְׂרִין וְשָׁלֹשׁ אֲלָפִין כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲיָלָא אַרְיָ לֹא אַחֲמִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְיָ לֹא אִתְּהִיבַת לְהוֹן אַחֲסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>62 וַיִּהְיוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֲלָף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעֲלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה מִנִּינֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא דִּמְנוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ:</p>	<p>63 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:</p>

- (58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזיאליו וקצת מן היזרי:
(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדתה צמזרים [לידתה צמזרים] ואין הורתה צמזרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):
(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

<p>But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>וּבְאֵלֶּה לֹא הָיוּ גִבֹּר מִמִּנֵּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא דְּמִנּוּ יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:</p>	<p>וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִמִּקְוֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי:</p>
<p>For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אֲדִי אָמַר יי' לַהֲוֹן מָוֶת יְמוֹתוֹן בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אֲשָׁתָאָר מִנְּהוֹן אֲנִשׁ אֱלֹהִין כָּלָב בֶּר יֶפֶונֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן:</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יֶפֶונֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן: (ס)</p>
<p>Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hepher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וּקְרִיבָא בְּנֹת צִלְפַּחַד בֶּר חֶפֶר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעֵית מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלִין שְׁמֹתָהּ בְּנֹתֶיהָ מַחֲלָה נֹעָה וְחֹגִלָּה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>וַתִּקְרְבוּ בְּנֹת צִלְפַּחַד בֶּן־חֶפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחֲלָה נֹעָה וְחֹגִלָּה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>
<p>And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וּקְמָא קָדָם מֹשֶׁה וּקָדָם אֱלִעֶזֶר כֹּהֵנָא וּקָדָם רַבְרַבִּיא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּתַרְע מוֹשֶׁפֶן וְזִמְנָא לְמִימַר:</p>	<p>וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלִעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>
<p>'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.</p>	<p>אֲבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדָּמְנוּ עַל יי' בְּכְנִשְׁתָּא דְּקָרַח אֲדִי בַחוּבִיָּה מֵת וּבְנִין לֹא הָיוּ לֵיהּ:</p>	<p>אֲבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קָרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:</p>

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצבות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשוצה מנרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכן נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חצב את הארץ שנאמר (בראשית כ, כה) והעליחס את עצמותי וגו' וצנתי חצבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ז כה, כה) צא ישמעאל בן נחמיה בן אלישמע בידוע שכל הזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צינת המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"צ קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטא מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו

- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.
- 4 לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוֹ: לָמָּה יִתְמַנַּע שֵׁמָּה דְּאֲבוּנָא מִגּוֹ זִרְעִיתִיה אַרִי לִית לִיה בֶּר תֵּב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבוּנָא:
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
- 5 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ) וַקְרִיב מֹשֶׁה יְת דִּינְהוֹן לִקְדָּם יי:
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר: רַבִּיעִי
- 7 The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
- 7 כֵּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרָתָן נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן: יָאוֹת בָּנוֹת צִלְפַּחַד מִמְּלִלָן מִתֵּן תִּתִּין לָהֶן אֲחֻזָּת אֲחֻזָּת אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבוּהוֹן וְתַעֲבֹר יְת אַחְסָנַת אֲבוּהוֹן לָהֶן:
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
- 8 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר וְאָמַר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ: וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר גִּבֹּר אַרִי יָמוּת וְיֵב לִית לִיה וְתַעֲבֹרוּן יְת אַחְסָנִתִּיה לְבִרְתִּיה:
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
- 9 וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו: וְאִם לִית לִיה בִּרְתָּא וְתִתְּנוּן יְת אַחְסָנִתִּיה לְאֶחָוֶיה:
- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.
- 10 וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחֵי אָבִיו: וְאִם לִית לִיה אַחִין וְתִתְּנוּן יְת אַחְסָנִתִּיה לְאֶחֵי אֲבוּהִי:

על הקצ"ה אלא בחטאו לדבר מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב ק"ח, ב. ספרי שם. שבת לו, ב. ז, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חסודות זרע תחיצם אמנו ליצם (ב"ב ק"ט, ב). כי אין לו בן. האם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו: (5) ויקרב משה את משפטן. נחמלה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס תקריצון אלי. דבר אחר ראוייה היתה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות ללפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין מ, א):

(7) בן בנות צלפחד דברת. כחרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרוס (ספרי קלד) מגיד שראתה עין מה שלא ראתה עינו של משה: בן בנות צלפחד דברת. יפה תצאו. אשרי אדם שהקצ"ה מודה לדבריו (שם): נתן נתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו צנכסי חפר (ב"ב ק"ח, ב. ספרי שם): והעברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (ב"ב קטז, א). דבר אחר על שם שהבנת מעברת נחלה משפט לשפט שגנה ובעלה יורשין אותה. שלא חסוד נחלה לא נטוה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לבנו. ככולן הוא אומר ונחתם וצבת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

- And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.' ii
- וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וְנָתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וִירַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;
- וְרָאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אַתָּה כְּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהֱרֹן אֲחִיךָ:
- because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—
- כְּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־צִין בְּמִרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מִרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבָּר־צִין: (ס)
- And Moses spoke unto the LORD, saying:
- וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיִּמְלִיל מֹשֶׁה קֶדֶם יְיָ לֵאמֹר:
- 'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,
- יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: בְּשָׂרָא גּוֹבֵרָא עַל כְּנִשְׂתָּא: יִמְנִי יְיָ אֱלֹהֵי רוּחֵינָא לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: (טז)

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן תתן להם אמר אותי לזה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה וכנסם לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בני שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרינו לחזר והוא אחרינו לטרקלין והוא אחרינו כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אחת אסור ליכנס (ספרי שם):

(13) כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאוו משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אחת טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלו). בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך נקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהם אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לצדם אין צהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עלמם שהמרו במדבר קן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שצנן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי צבור (ספרי קלח): לאמר. אמר לו השיבני אם אחת ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

<p>who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'</p>	<p>וְיִפּוֹק קְדָמֵיהֶן וְיִיעֹל קְדָמֵיהֶן וְיַנְחִינֵן וְיַעֲלִינֵן וְלֹא תִהְיֶה כְּנֹשְׂתָא דִּי כְּעֹזָא דְלִית לְהוֹן רֵעִי:</p>	<p>אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:</p>
<p>And the LORD said unto Moses: ‘Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;</p>	<p>וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סֹב לְךָ יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון גִּבּוֹר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיתָ וְתַסְמֹךְ יָת יְדֹךְ עָלָיו:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח- לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת- יָדְךָ עָלָיו:</p>
<p>and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.</p>	<p>וְתָקִים יְתִיָּה קָדָם אֱלִעָזָר כְּהֵנָּא וּקְדָם כָּל כְּנֹשְׂתָא וְתַפְסִיד וְתִיָּה לְעִינֵיהֶן:</p>	<p>וְהִעֲמִדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם:</p>
<p>And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.</p>	<p>וְתַתִּין מִזִּינְךָ עָלָיו בְּדִיל דִּיקְבִּילוֹן מְנִיָּה כָּל כְּנֹשְׂתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'</p>	<p>וּקְדָם אֱלִעָזָר כְּהֵנָּא יָקוּם וְיִשְׁאֹל לִיָּה בְּדִין אֹרִיָּא קָדָם יְיָ עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עָאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּיה וְכָל כְּנֹשְׂתָא:</p>	<p>וּלִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:</p>

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאחזע זרכי שייכשו בני אהגדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוזר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (סס י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שישזים בצתיהם ומסלחין את חילוליהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותו. וכדרך שעה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא ובא לפניו. ויזא בראש ויכנס בראש (ספרי קלט): ואשר יוציאים. זוכיותיו: ואשר יביאים. זוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאני מכניס לארץ (במד"ב כא, טו):

(18) קח לך. קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שזדקוק לך את זה אמה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלן כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליה. תן לו מתורגמן שידרוש בציין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):

(19) וצויתה אתו. על ישראל דע שטרמינין הם סרזנים הם על מנת שתקבל עליך (שם צהעלתך לא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמלינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ב"צ עה, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בצדוד ויראה כדרך שנוהגין בד:

(21) וּלְפָנַי אֲלַעֲזֹר הַכֹּהֵן יַעֲמֵד. הָרִי שְׂאֵלְתָם שְׂשֹׁלֶת שְׁאִין הַכְּצוּד הַזֶּה וְזוֹ (ס"א נוטל) מִצִּית חֲצִיךְ שֶׁאֵף יִהְיֶעַ

22	<p>And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:</p>	22
23	<p>And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)</p>	23
XXVIII	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמַלְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמִימָר: לֵאמֹר:</p>	חמישי
2	<p>Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.</p>	<p>צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לַאֲשֵׁי רִיחַ נִיחֹחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ:</p>	2
3	<p>And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנָיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:</p>	3
4	<p>The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;</p>	<p>וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:</p>	4
5	<p>and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.</p>	<p>וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כֶּתִית רַב־יֵעָת הַהֵינָן:</p>	5

יהא זריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשינטרך לנאט למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

(22) ויקח את יהושע. לקחו דזכרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):

(23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שנזטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

(2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מוצחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גזיו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועד. בכל יום הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. אזהרה לבית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערב ושל בין הערבים צמורחן של טבעות (שם. יומא סז):

(4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה תזוה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלוכים וכאן צוה לדורות:

<p>6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>עֲלֹת תָמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי בְּטוֹרָא דְּסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי':</p>	<p>6 עֲלֹת תָמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.</p>	<p>וְנִסְכָּיהָ רַבְעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֵד בְּקוֹדֶשׁ יִתְנַסֵּךְ נְסוּךְ דְּחִמְרָא עֲתִיק קָדָם יי':</p>	<p>7 וְנִסְכּוֹ רַבִּיעֵת הֶחָיִן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֶּךְ גִּסְךְ שִׁכָּר לַיהוָה:</p>
<p>8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיָת אַמְרָא תַנְנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמַשְׁיָא כְּמִנְחַת צֹפְרָא וְכִנְסָכֶיהָ תַעֲבִיד קוֹרְבָנָא דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי':</p>	<p>8 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)</p>
<p>9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכָּיהָ:</p>	<p>9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כֶבֶשִׁים בְּנֵי-שְׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:</p>
<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֲלֹת שַׁבָּת תַּתְּעִבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֲלֹת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>10 עֲלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֲלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִישֵׁי יְרֵחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֲלֹתָא קָדָם יי' תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִרְיִן וְדָכַר חֵד אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא שַׁבְּעָא שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקֶר שְׁנֹם וְאַיִל אֶחָד כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שְׁנָה שַׁבְּעָה תְּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וְתִלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חֵד וְתִרְיִן עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדָכְרָא חֵד:</p>	<p>12 וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְפָר הָאֶחָד וְשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:</p>

(5) סלת למנחה. מנחת נכסים:

(6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, ו) וישם צאגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פי"ח, ח):
(7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליון מגחו (ב"ר לו, א):
(8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי מגג):

(10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב צצת וז שומע אני יקריב שחים לשבת הצאה תלמוד לומר צצתו מגיד שאם עזר יומו בטל קרבנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כצבים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא צין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעֶשְׂרֵן עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא סִילְתָּא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ לְאַמְרָא חֵד עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:	וְעֶשְׂרֵן עֶשְׂרֹנָא סִילְתָּא מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	13
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין וְיֵהָא לְפָר וּשְׁלִישִׁית הַתִּין לְאַיִל וּרְבִיעִית הַתִּין לִכְבֹּשׁ יֵינן זֹאת עֲלֵת חֵד בְּחֵדְשׁוֹ לְחֵדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין וְיֵהָא לְפָר וּשְׁלִישִׁית הַתִּין לְאַיִל וּרְבִיעִית הַתִּין לִכְבֹּשׁ יֵינן זֹאת עֲלֵת חֵד בְּחֵדְשׁוֹ לְחֵדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	14
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָ לַיהוָה עַל-עֲלֵת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָ לַיהוָה עַל-עֲלֵת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	15
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.	וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קָדָם יי:	וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֵדְשׁ פִּסַּח לַיהוָה:	שט
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישִׁית עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הָדִין חֲנֹא שְׁבַעַת יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִישִׁית עָשָׂר יוֹם לְחֵדְשׁ הַזֶּה חֲגַ שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל:	17
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קְדָמָא מְעַרַע קְדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לָא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קָדֹשׁ כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:	18
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְחִקְרְבוּן קוֹרְבָנָא עֲלֵתָא קָדָם יי תּוֹרִי בְּנֵי תּוֹרִי תִרְיִן וְדָכַר חֵד וְשִׁבְעָא אֲמִרִין בְּנֵי שְׁנָא שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוּן:	וְחִקְרְבָתָם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:	19

(12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קלוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, טז):

(14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עזר יומו בטל קרבנו ושז אין לו תשלומין (ספרי קמה):

(15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשי הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחטילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:

(18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דצר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְבָּד עֲלֵת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֶת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לִיהוָה עַל־עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס)	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים בַּתְּקִיבָכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לִיהוָה בַּשְּׂבָעֲתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	26
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ־נִיחֹחַ לִיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שְׂבָעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	27

- (19) פרים. כנגד אצרהם שנאמר (זראשית יח, ו) ואל הצקר רץ אצרהם: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (זראשית ל, מ) והכשזים הפריד יעקב. ניסודו של רבי משה הדורשן ראיתי זאת: (24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז): (26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי בכורי קציר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הנזה מן המדש (מנחות פד, ז):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	ומנחתם סלת בלילה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד שני עשרנים לאיל האחד: למנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא חד תריין עשרונין לדכרא חד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עשרון עשרון עשרונא לאמרא חד כן לשבעא אמריין:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שעיר עזים אחד לכפר עליכם: צפיר בר עזין חד לכפרא עליכון:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימים יהיו לכם ונספיהם: (פ) בר מעלת תדירא ומנחתיה תעבדון שלמין יהון לבון ונספיהון:	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: ובירחא שביעאה בחד לירחא מערע קדש יהי לבון כל עבדת פולחן לא תעבדון יום יבבא יהי לבון:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	ועשיתם עלה לריח ניחח ליהוה פר בן-בקר אחד איל אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימים: ותעבדון עלתא לאתקבלא ברענא קדם יי תור בר תורי חד דכר חד אמריין בני שנא שבועא שלמין:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	ומנחתם סלת בלילה בשמן שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל: למנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא תריין עשרונין לדכרא:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	ועשרון אחד לכבש האחד לשבעת הכבשים: ועשרונא חד לאמרא חד כן לשבעא אמריין:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	ושעיר-עזים אחד חטאת לכפר עליכם: וצפיר בר עזין חד חטתא לכפרא עליכון:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו חמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, א) מכאן שהיו שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֵן וְעָנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֹת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לֶפֶר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לַשְּׁבַעַת הַכִּבְשִׂים:</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבָד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)</p>

(6) מלבד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:
 (11) מלבד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טז, ט) שגם הוא חטאת:
 ועלת התמיד. ומלצד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו
 והוא לשון ציווי מלצד עולת התמיד תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ
 משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם שבהם מוסבים על התמיד ואינן לשון ציווי. שהרי נסכיהם של מוספין
 כתובין לעומן בכל יום ויום:

19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ וּצִפִּיר בֶּר עֵזִין חֵד חֲטָתָּ מִלֵּבֵד עֹלֶת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָּהּ בֶּר מַעֲלֹת תִּדְרָא וּמִנְחָתָּהּ וְנִסְכֶּיהֶם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֲשָׂתֵי־ עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִידִים: וּבַיּוֹמָא תְּלִיתָא תּוֹרֵי חֵד עֶשֶׂר דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	20
21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָּם וְנִסְכֵּיהֶם לִפְרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר חֲטָאתָּ אֶחָד מִלֵּבֵד עֹלֶת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָּהּ וְנִסְכָּהּ: (ס) וּצִפִּירָא דְּחֲטָתָּ חֵד בֶּר מַעֲלֹת תִּדְרָא וּמִנְחָתָּהּ וְנִסְכָּהּ:	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִידִים: וּבַיּוֹמָא רְבִיעָא תּוֹרֵי עֶשֶׂר דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָּם וְנִסְכֵּיהֶם לִפְרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלֵּבֵד עֹלֶת הַתָּמִיד מִנְחָתָּהּ וְנִסְכָּהּ: (ס) וּצִפִּיר בֶּר עֵזִין חֵד חֲטָתָּ בֶּר מַעֲלֹת תִּדְרָא מִנְחָתָּהּ וְנִסְכָּהּ:	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תְּשַׁעָּה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִידִים: וּבַיּוֹמָא חֲמִישָׁא תּוֹרֵי תְּשַׁעָּה דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָּם וְנִסְכֵּיהֶם לִפְרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:	27

28 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof. וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד׃ וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חֵד בָּר עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)

29 And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish; וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָרִים שְׁמֹנֶה תָּמִיד דְּכָרִין אֶמְרִין אֵילִם שְׁנָיִם כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תָּמִידִם: שְׁלָמִין:

30 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance; וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ לַפָּרִים וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ לְדָכְרִי וְלֵאמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי: כְּמִשְׁפָּט:

31 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof. וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד׃ וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חֵד בָּר עֲלֵת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)

32 And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish; וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה שְׁבָעָה דְּכָרִין אֶמְרִין אֵילִם שְׁנָיִם כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תָּמִידִם: שְׁלָמִין:

33 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance; וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ לַפָּרִים וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ לְדָכְרִי וְלֵאמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי לְהוֹן: כְּמִשְׁפָּט:

34 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof. וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד׃ וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חֵד בָּר עֲלֵת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)

35 On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work; בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תְּהִיָּה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: מַפְטִיר

36 but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish; וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשָׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידִם: וְהִקְרַבְנוּ עֹלָתָה קֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרֵעוֹא קָדָם יי תֹּר חֵד דְּכָר חֵד אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה שְׁלָמִין:

(35) עֲצֵרַת תְּהִיָּה לָכֶם. עֲזוּרִים צַעֲשִׁית מִלֹּאכָה (חֲגִיגָה יח, א). דָּזר אַחֵר עֲזַרְת עֲזָרוּ מִלֹּאכָת. מִלְּמַד שְׁטַעוֹן לִינֵה (סַפְרֵי קִנְא). וּמִדְּרָשׁוֹ צִאָּגָדָה (סוּכָה שס) לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הָרַגֵּל הִקְרִיבוּ כִּנְגַד ע' אֲזוּמוֹת וְכִשְׁצִיָּאן לִלְכַּת אֲחֵר לֵהֵם הַמִּקּוֹם צִנְקָסָה מִכָּס עָשׂוּ לִי סְעוּדָה קְטָנָה כְּדִי שֶׁאֵהֵנָה מִכָּס:

37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לֶפָר מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם לְדָכְרָא וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדִחּוּי:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בָּר עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ מַעֲלֹת תִּדְרָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38
39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה אֲלֵין תַעֲבֹדוּן קֳדָם יי בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבָד מִנְדְּרֵיכֶם בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבָד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	קסח פסוקים

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21 on page 209. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 212 instead.

2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבִטָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵמִימַר דִּין פְּתִיגָא דְפִקִּיד:	מטות
---	--	--	------

(36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אלו) כנגד ישראל העעכצו לי מעט עוד. ולשון חצה הוא זה כזנים הנפטרים מאזיהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכצו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיחא במסכת סוכה (סס) ובמדבר רבי תנחומא (יו) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו בשר בהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג: (39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם זאתם לידור קרצנות ברגל מזה היא בידכם או נדריכם או נדבות שנדרתם כל השנה תקריבום ברגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריה ונמצא עוצר בצל תאחר (ספרי קנב):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דצריה של מקום ופרשת נדרים מתחלת דצורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחור משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצריה (סס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לב) וישוצו אליהם וכל הנשיאים צדעה וידבר משה אליהם ואחריו כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיעות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטאי חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולזביו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זה נאמרה לכולן (ספרי מטות קנב). נדרים עמ, א. ב"ב (קכ): זה הדבר. משה נתנבא (שמות יא, ד) בזה אמר ה' כחצות הלילה. והנביאים נתנבאו בזה אמר ה' מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם בלשון התרה ובעל (ואב) בלשון הפרה בלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שס. נדרים שס):

- 3 When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.
- 3 אִישׁ כִּי־יָדָר נִדָּר לַיהוָה אֹו־הַשָּׁבַע שָׁבַע לְאָסֵר אָסֵר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכָל־הֵיצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה:
- 4 Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,
- 4 וְאִשָּׁה כִּי־תִדָּר נִדָּר לַיהוָה וְאָסְרָה אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרִיהָ:
- 5 and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.
- 5 וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהִחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמּוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:
- 6 But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.
- 6 וְאִם אֲעֲדִי אָבִיהָ יְתַהוֹן בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרָת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתַּבֵּק לָהּ אֲרִי אֲעֲדִי אָבִיהָ יְתַהוֹן:
- 7 And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;
- 7 וְאִם־הָיָה תְּהִיָּה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אֹו מִבְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ:

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להתיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דבריו חולין (שם):

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צדימה (שם): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפך נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ב) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:

(6) ואם הגיא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפך לה. הנאה זו אינה יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפך הוי אומר הנאה זו הפכה (ספרי שם) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (צמדצר לב, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (צמדצר יד, ז) וידעם את תנולתי. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכחוצ מדצר צאשה שנדרה צנוצר ושמע צעלה והפך לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושמה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בארוסה וצא לחלוק בה שאציה וצעלה מפירין נדריה הפך האצ ולא הפך הצעל או הפך הצעל ולא הפך האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שם. נדרים סו): ונדריה עליה. שנדרה צדימה אציה ולא שמע

<p>and her husband hear it, 8 whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהִחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקָמוּ: וְיִשְׁמַע בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע וְיִשְׁתַּוֶּק לָהּ וְיִקְוִמוּן נְדָרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקָמוּ:</p>	<p>8 וְשָׁמַע אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהִחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקָמוּ:</p>
<p>But if her husband disallow her in the day that he heareth it, 9 then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִשָּׁה יִנֵּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת-נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וְיִהְיֶה יְסֻלַּח-לָהּ: וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִשָּׁה יִנֵּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת-נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וְיִהְיֶה יְסֻלַּח-לָהּ:</p>	<p>9 וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִשָּׁה יִנֵּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת-נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וְיִהְיֶה יְסֻלַּח-לָהּ:</p>
<p>But the vow of a widow, or of her 10 that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.</p>	<p>וְנָדַר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְנָדַר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:</p>	<p>נזי וְנָדַר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:</p>
<p>And if a woman vowed in her 11 husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,</p>	<p>וְאִם בֵּית אִשָּׁה נְדָרָהּ אוֹ-אָסְרָהּ אָסַר עַל-נַפְשָׁהּ בְּקִיּוֹם: וְאִם בֵּית אִשָּׁה נְדָרָהּ אוֹ-אָסְרָהּ אָסַר עַל-נַפְשָׁהּ בְּקִיּוֹם:</p>	<p>11 וְאִם בֵּית אִשָּׁה נְדָרָהּ אוֹ-אָסְרָהּ אָסַר עַל-נַפְשָׁהּ בְּקִיּוֹם:</p>
<p>and her husband heard it, and 12 held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהִחֲרִישׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אוֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהִחֲרִישׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אוֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>	<p>12 וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהִחֲרִישׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אוֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל- נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>
<p>But if her husband make them null and void in the day that he 13 heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלִיל יִתְהוּן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׂפּוֹתָהּ לְנְדָרָהּ וּלְאָסַר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעֲלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ: וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלִיל יִתְהוּן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׂפּוֹתָהּ לְנְדָרָהּ וּלְאָסַר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעֲלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:</p>	<p>13 וְאִם-הִפָּר יָפַר אֹתָם אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל-מוּצָא שְׂפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וּלְאָסַר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִשָּׁה הִפָּרָם וְיִהְיֶה יְסֻלַּח-לָהּ:</p>
<p>Every vow, and every binding 14 oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.</p>	<p>כָּל-נָדַר וְכָל-שְׁבַעַת אָסַר לְעֹנֶת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימוּנוּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ: כָּל-נָדַר וְכָל-שְׁבַעַת אָסַר לְעֹנֶת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימוּנוּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ:</p>	<p>ישראל כָּל-נָדַר וְכָל-שְׁבַעַת אָסַר לְעֹנֶת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימוּנוּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ:</p>

זהו אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שם):

(8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שם):

(9) והפך את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפך האז תלמוד לומר צנעוריה בית אציה כל צנעוריה צנעות אציה היא (קידושין יג. כתובות מז, ב):

(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צנעות אצ ולא צנעות צעל וצאלמנה מן הנשואין

הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מה הצעל נתרקנה וחזרה לרשות האז (ספרי קנד. נדרים סה, א):

(11) ואם בית אישה נדרה. צנעורה הכתוב מדבר (ספרי שם):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צנעורה צנעורה לומר לענות נפש

<p>But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.</p>	<p>וְאִם-הִתְחַרְשׁ יְחִירִישׁ לָהּ וְאִם מִשְׁתָּק יִשְׁתַּק לָהּ בַּעֲלָהּ מִיּוֹם לְיוֹם וְיָקִיִּים יֵת כָּל נִדְרֶהָ אוֹ יֵת כָּל אֶסְרֶהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַקִּים יִתְּחוּן אָרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָה:</p>	<p>וְאִם-הִתְחַרְשׁ יְחִירִישׁ לָהּ אִשְׁהָ מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהַקִּים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אֶסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַקִּים אֹתָם כִּי-הִתְחַרְשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמָעוֹ:</p>
<p>But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.</p>	<p>וְאִם בִּטְלָא יְבַטִּיל יִתְּחוּן בְּתֵר דְשִׁמְעָה וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּתָהּ:</p>	<p>וְאִם-הִפְרִי יַפְרֵא אֹתָם אַחֲרֵי שְׁמָעוֹ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ:</p>
<p>These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.</p>	<p>אֵלֶּין קִימִיָּא דְפִקִּיד יֵי יֵת מִשָּׁה בֵּין גִּיבְרָא לְאִתְחִיָּה בֵּין אָבָא לְבִרְתִּיהָ בְּרִבּוּתָהּ בֵּית אֲבוּהָא:</p>	<p>אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין-אָב לְבִתּוֹ בְּנִעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּמַר לְמִימָר:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'</p>	<p>אֶתְּפָרַע פּוֹרְעָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָא בְּתֵר כֵּן תִּתְּכַנֵּשׁ לְעַמֶּךָ:</p>	<p>נָקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תִאָּסֵף אֶל-עַמֶּיךָ:</p>
<p>And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.</p>	<p>וַיִּמְלִיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמִימָר זָרִיו מִנְּכֹחַ גִּיבְרִין לְחִילָא וַיְהוּן עַל מִדְיָן לְמַתַּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין עַמִּיהָ דִּי בְּמִדְיָן:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם לֵאמֹר הִחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל-מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת-יְהוָה בְּמִדְיָן:</p>
<p>Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'</p>	<p>אֶלְפָּא לְשִׁבְטָא אֶלְפָּא לְשִׁבְטָא לְכָל שְׁבִטָּא דִּישְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא:</p>	<p>אֶלְפָּא לְמִטָּה אֶלְפָּא לְמִטָּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לְצָבָא:</p>

אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש בללד. והם מפורשים במסכת נדרים (עט, א):

- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:
- (2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תחגר צם מלחמה. אבל מדינים נחשבו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואביה ועמה העמונית (צ"ק לט, ב):
- (3) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיתחו תלויה בצד עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרומתו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):
- (4) לכל מטות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי סס):

- 5 וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף
לַמָּטָה שְׁנַיִם-עָשָׂר אֶלֶף
חֲלוּצֵי צָבָא:
- 5 וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף
לַמָּטָה שְׁנַיִם-עָשָׂר אֶלֶף
חֲלוּצֵי צָבָא:
- 6 וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף
לַמָּטָה לְצָבָא אֹתָם
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֹּדֶשׁ
וְחִצְצֹרֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדָם:
- 6 וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף
לַמָּטָה לְצָבָא אֹתָם
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֹּדֶשׁ
וְחִצְצֹרֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדָם:
- 7 וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־
זָכָר:
- 7 וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־
זָכָר:
- 8 וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־
חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֵוִי וְאֶת־רֶקֶם
וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־
רַבֵּעַ חֲמִשָּׁת מַלְכֵי מִדְיָן
וְאֶת בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹזַר הָרְגוּ
בַּחֶרֶב:
- 8 וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־
חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֵוִי וְאֶת־רֶקֶם
וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־
רַבֵּעַ חֲמִשָּׁת מַלְכֵי מִדְיָן
וְאֶת בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹזַר הָרְגוּ
בַּחֶרֶב:
- 9 וַיֵּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי
מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־
בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם
וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזְזוּ:
- 9 וַיֵּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי
מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־
בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם
וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזְזוּ:

(5) וימסרו. להודיעך שזחן של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, 7) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמייתת משה חלוייה צנקמת מדין לא ראו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי ס):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כוזי צת נור יגמור (תנחומא שס). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לז, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שס) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטאל מזרע יתור שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט ביצרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והניץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עזמו פורח עמהם הראה להם את הניץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בצלעם כתיב (בספר יהושע יג, כז) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. צרשותו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששוו כולם בענה והשוו כולם בפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו זי"צ אלף אתם באים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (שס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה וצקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שנאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

10	And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.	וְאֵת כָּל-עֲרֵיָהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ: וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֶזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹת וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל- עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ: (ס)
11	And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	וַיָּבִיאוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ יָת כָּל-עֲדָה וְיָת כָּל- דְּבַר-חַי וּבְבֵעִיָּה: וַיָּבִיאוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֶזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹת וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל- עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ: (ס)
12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבִיאוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֶזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹת וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל- עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ: (ס)
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְעֲלֶזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה: וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְעֲלֶזָר הַכֹּהֵן וְכָל-רִבְרֵי כְנֹשְׁתָא לִקְדָּמוֹתֵהוּן לַמַּבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל-פְּקוּדֵי הַחֵיָל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְיָה הַמִּלְחָמָה: וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל-פְּקוּדֵי הַחֵיָל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְיָה הַמִּלְחָמָה:
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבַּר בָּלָעַם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיתוּחָהּ עַל-דְּבַר-פְּעוֹר וַתְּהִי הַמִּגָּפָה בְּעַדַת יְהוָה: הֵא אֲנִי הוֹאֵה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִיצַת בָּלָעַם לְשַׁקְרָא שְׁקֵר קָדָם יְיָ עַל עֵסֶק פְּעוֹר וַתְּהִי מַחֲתָא בְּכֹנֶשֶׁת דִּי:

(10) שִׁירָתָם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם (ש"א, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיים:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא ברשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, א) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שצדק כולם דייקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלצות וכשיטין: בז. הוא ציזות מטלטלין שאינם כשיטין:

מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני צאדם ומלקוח צבהמה:

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצוה (שם):

(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שם):

(16) הן הנה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי זוטא): בדבר בלעם. אמר להם

- 17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him. וְעַתָּה הָרְגוּ כָל־זָכָר בֶּטֶן וְכָל־אִשָּׁה יָדָעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ: וְכָעַן קְטוּלוּ כָל דְּכוּרָא בִּטְפָלָא וְכָל אִתְּתָא דִּידְעַת גָּבֵר לְמִשְׁכָּבִי דְּכוּרָא קְטוּלוּ:
- 18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves. וְכָל הַטֹּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחַיּוּ לָכֶם: וְכָל טַפָּלָא בְנִשְׂיָא דְלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְּכוּרָא קַיָּיֵמוּ לְכוּן:
- 19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives. וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַרֹג נֶפֶשׁ וְכָל נִגַּע בַּחֲלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וְשִׁבְיֵיכֶם: וְאַתּוֹן וְשִׁבְיָכוֹן לְמִשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין כָּל דְּקָטַל נֶפֶשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקַטִּילָא תַּדּוּן עַלְוָהּ בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוֹן וְשִׁבְיָכוֹן:
- 20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.' וְכָל־בִּגְד וְכָל־כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עֹזִים וְכָל־כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס) וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מֵאן דְּמִשְׁדָּה וְכָל עוֹבַד דְּמַעְזִי וְכָל מִן דְּאָע תַּדּוּן עַלְוָהּ:
- 21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: "This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses: וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

אפילו אחס מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולם אין אחס יכולים להם שמא מרובים אחס מן המצרים שהיו שם מאות רכב צהור וצאור ואשיאכם עשה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (סז):

(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נבעלה ולפני הניץ העצירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ז): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנז):

(19) מחוץ למחנה. שלא ינסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר צהור צדצר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם צחצורי המת כאלו נוגע צמת עצמו או יכול אפילו זרק צו וזה הרגו חלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי צחצוריו אף הורג על ידי צחצוריו (ספרי חקת קנז): תתחטאו. צמי גדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ז. סא, א) קצרי עובדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לז, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם קרויין אדם ואין עובדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין צמגע וצמשא שלא נאמר אדם אלא טומאת אהלים שנאמר (צמדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אהם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וריכין הזאה אלא מה אדם צני צרית אף שצרכם כשיצאו לצרית ויטמאו וריכין הזאה (ספרי קנז):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אהה מוצא צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקרף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל

- 22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead, 22
 אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף בָּרָם יִתְּ דָּהָב וְיִתְּ כֶסֶף
 אֶת־הַנְּחָשֶׁת אֶת־הַבְּרֹזֶל אֶת־ הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפֶרֶת:
 יִתְּ נְחָשָׁא יִתְּ בְּרֹזָל יִתְּ עֹפֶרֶת וְיִתְּ אֹבְרָא:
- 23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water. 23
 כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר אֵךְ בְּמִי נְדָה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־ יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמִּים:
 כָּל מִדְּעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבִירוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיוֹתָא יִתְדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבִירוּנִיהּ בַּמִּיָּא:
- 24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp. 24
 וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחֲרָיִם תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
 וְתַחֲוִירוּ לְבוּשֵׁיכֶם בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְכּוּן וְבִתֵּר כֵּן תֵּיעֲלוּן לְמִשְׁרִיתָא:
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying: רציעי
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר:
 לְאָמַר:
- 26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation; 26
 שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשְּׂבִי בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה אֹתָהּ וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
 קַבִּיל יִתְ חוֹשְׁבֵן דְּבִרְתָּ שְׂבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבַבְּעִירָא אֶת וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָא וְרִישֵׁי אֲבֹתָא כְּנִשְׁתָּא:
- 27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation; 27
 וַחֲצִיתִי אֶת־הַמַּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:
 וְתַפְלִיג יִתְ דְּבִרְתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא דְּנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:

טעות וכן (צמדכר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי שם): אשר צוה ד' וגו'. חלה ההוראה צרצו (שם):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אחס מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לשל צו כלום: תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין יגעילנו ומה שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאסקלה ילצנו צאור (ע"ז עה, ז): אך במי נדה יתחטא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שם) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול בהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלי חיות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: תעבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שם):

(24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ז):

(26) שא את ראש. קח את החשבון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

<p>28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;</p>	<p>וְהִרְמֹתָ מִכֶּסֶּס לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאָאִים לְצִבָּא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמִישׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:</p>	<p>28 וְהִרְמֹתָ מִכֶּסֶּס לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאָאִים לְצִבָּא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמִישׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:</p>
<p>29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.</p>	<p>מִמִּחְצֵיהֶם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת קֹדֶם יי:</p>	<p>29 מִמִּחְצֵיהֶם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת קֹדֶם יי:</p>
<p>30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'</p>	<p>וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּסָּב אֶחָד מִן־הַחֲמִישִׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹוִיִּם שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:</p>	<p>30 וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָד מִן־הַחֲמִישִׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹוִיִּם שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:</p>
<p>31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהִנָּה כְּמֹא דְפִקְדֵי יי יְת מֹשֶׁה:</p>	<p>31 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>
<p>32 Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,</p>	<p>וַהֲיָת הַמִּלְקוֹחַ יֵתֵר תְּבִיז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצִּבָּא צֹאן שֵׁשׁ מָאוֹת אֶלֶף וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:</p>	<p>32 וַהֲיָת הַמִּלְקוֹחַ יֵתֵר תְּבִיז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצִּבָּא צֹאן שֵׁשׁ מָאוֹת אֶלֶף וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:</p>
<p>33 and threescore and twelve thousand beeves,</p>	<p>וּתְּוֹרֵי שְׁבַעִין וְתֵרִין אֶלְפִין:</p>	<p>33 וּבָקָר שְׁנַיִם וּשְׁבַעִים אֶלֶף:</p>
<p>34 and threescore and one thousand asses,</p>	<p>וּחֲמֹרִים שְׁתֵּין וְחָד אֶלְפִין:</p>	<p>34 וּחֲמֹרִים אֶחָד וּשְׁשִׁים אֶלֶף:</p>
<p>35 and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.</p>	<p>וּנֶפֶשׁ דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂא דְלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְכוּרָא כָּל נַפְשָׁתָא תִּלְתִּין וְתֵרִין אֶלְפִין:</p>	<p>35 וּנֶפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:</p>
<p>36 And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.</p>	<p>וַהֲיָת פְּלִגּוּתָא חוּלְקָא גּוּבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא מִנֵּין עֲנָא תִּלְתַּת מָאָה וְתִלְתִּין וּשְׁבַעֲא אֶלְפִין וּחֲמִישׁ מָאָה:</p>	<p>36 וַהֲיָת הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיִּצְאָאִים בְּצִבָּא מִסִּפֶּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מָאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַעֲת אֶלְפִים וּחֲמִישׁ מָאוֹת:</p>

(32) ויהי המלקוח יתר תבז. לפי שלא נזכו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שזל לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על זו המטלטלין אשר בזו עס הנזב איש לו ולא זל לכלל חלוקה מספר הנזל וגו':

37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמֵשׁ וְשִׁבְעִים:	וַיְהִי נְסִיבָא קָדָם יי מן עֲנָא שֵׁית מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וַתִּבָּקֶר שְׁשָׁה וּשְׁלָשִׁים אַלְפֵי וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	וַתּוֹרֵי תִלְתִּין וְשִׁתָּא אֲלָפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יי שִׁבְעִין וַתִּרְיִן:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמֹרִים שְׁלָשִׁים אֲלָפֵי וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וַחֲמֹרֵי תִלְתִּין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יי שִׁתִּין וְאֶחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אַלְפֵי וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלָשִׁים נָפֶשׁ:	וַנִּפְשָׁא דְאַנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אַלְפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יי תִלְתִּין וַתִּרְיִן נָפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵי תְרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יֵת נְסִיב אַפְרָשִׁיתָא קָדָם יי לְאַלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דְפִקִּיד יי יֵת מֹשֶׁה:
42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים:	וּמִפְלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפִלַּג מֹשֶׁה מִן גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא:
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	וַתְּהִי מַחְצֶת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹש־מֵאוֹת אֲלָפֵי וּשְׁלָשִׁים אַלְפֵי שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	וַתְּהִי פִלְגוֹת פְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא תִּלְתַּת מָאָה וַתִּלְתִּין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
44	and thirty and six thousand beeves,	וּבָקָר שְׁשָׁה וּשְׁלָשִׁים אֲלָפֵי:	וַתּוֹרֵי תִלְתִּין וְשִׁתָּא אֲלָפִין:
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וַחֲמֹרִים שְׁלָשִׁים אֲלָפֵי וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	וַחֲמֹרֵי תִלְתִּין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
46	and sixteen thousand persons—	וַנִּפְשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֲלָפֵי:	וַנִּפְשָׁא דְאַנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אַלְפִין:

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים המוצאים:

(43) ותהי מחצת העדה. כך וכך:

<p>even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמִּחְצַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָד אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אוֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֵרֵי מִשְׁכַּת מֹשֶׁכָּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>	<p>47 וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמִּחְצַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָד אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אוֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֵרֵי מִשְׁכַּת מֹשֶׁכָּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>
<p>And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;</p>	<p>וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה דְּמֻיּוֹנָיו עַל אֶלְפֵי חֵילָא רַבְנֵי אֶלְפֵי וּרְבֵנֵי מְאוֹתָא:</p>	<p>48 וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר לְאֶלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי תַמָּאוֹת:</p>
<p>and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְמֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ קִבִּילוּ יֵת חֹשֶׁכֶן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קָרְבָא דְעֻמָּנָא וְלֹא שְׁנָא מִמֶּנָּה אִנְשִׁי:</p>	<p>49 וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:</p>
<p>And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'</p>	<p>וַנְקַרְבֵּי אֶת־קָרְבָּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>50 וַנְקַרְבֵּי אֶת־קָרְבָּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֹתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:</p>	<p>51 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֹתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:</p>
<p>And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—</p>	<p>וַיְהִי כָל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֲלָף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי תַמָּאוֹת:</p>	<p>52 וַיְהִי כָל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֲלָף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי תַמָּאוֹת:</p>
<p>For the men of war had taken booty, every man for himself.—</p>	<p>גּוֹבְרֵין דְּחֵילָא בְּזוּ גָבֵר לְנַפְשֵׁיהּ:</p>	<p>53 אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בְּזָזוּ אִישׁ לוֹ:</p>

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא כלשון ארמי חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטונה תרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל-א ב, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. זמני ארון: וכומוז. דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלז של צנות מדין:

54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֹּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אַהֲל־מוֹעֵד זִכְרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סִגִּי הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תְּקִיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזֹר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אֶתְרָא אֶתֶר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	ששי (שלישי)
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וַיָּבִיאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ לְמֹשֶׁה וְלֶאֱלֻעָזָר כְּהֵנָּה וּלְרֹבְרָבִי כְנֻשְׁתָּא לְמִימֵר:	2
3	'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנֶבּוֹ וּבְעוֹן:	3
4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'	הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֵבֶת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֵה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה: (ס)	4
5	And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצָּאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחְזָה אֶל־תַּעֲבֹרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן:	5
6	And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֵחִיכֶם יָבִיאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:	6
7	And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תגיאון] אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּעַר אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה:	7

(3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סימון ועוג היו:

(6) האחים. לשון תמיכה הוא:

<p>8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כִּדְּיוֹן עֲבָדוּ אֶבְהֶתְכֹן כִּד שְׁלַחִית יְהוֹנָן מֵרָקִם גִּיאָה לְמַחֲזִי יַת אֲרָעָא:</p>	<p>8 כָּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֶּעַ לָרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ:</p>
<p>9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאֶתְכֵּלָא וַחֲזוּ יַת אֲרָעָא וְאֹנִיָּאוּ יַת לְבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא לְמֵיעַל לְאֲרָעָא דִּיהֵב לְהוֹן יִי:</p>	<p>9 וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיִּזְיֹאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלֹתִי־בָא אֶל־ הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>10 And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּיִּי בְיוֹמָא הַהוּא וְקִיָּמִים לְמִימֹר:</p>	<p>10 וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>
<p>11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם יַחֲזוּן גּוֹבְרִיא דְסְלִיקוּ מִמַּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלֵעִילָא יַת אֲרָעָא דְקִיָּמִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחֵלְתִי:</p>	<p>11 אִם־יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמַּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>
<p>12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>אֶלְהִין כָּלֵב בֶּר יִפְנָה קִנְזָאָה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון אֲרִי אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחֵלְתָא דִּיִּי:</p>	<p>12 בְּלִי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקִּנְזִי וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרַי יְהוָה:</p>
<p>13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.</p>	<p>וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּיִּי בִישְׂרָאֵל וְאֹחֲרֵינוּן בְּמַדְבָּרָא אַרְבַּעַן שָׁנִין עַד דְּסָף כָּל דְּרָא דְּעַבַד דְּבִישׁ קִדָּם יִי:</p>	<p>13 וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בִּישְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמַדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>
<p>14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.</p>	<p>וְהָא קָמְתוּן בְּתֵר אֶבְהֶתְכֹן תְּלִמִּידֵי גּוֹבְרִיא חֲטִיבִיא לְאוֹסְפָא עוֹד עַל תְּקוּף רוּגְזָא דִּיִּי לְיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־ יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'</p>	<p>אֲרִי תַתּוּבִין מִבְּתֵר דְּחֵלְתִיהּ וַיֹּסִיף עוֹד לְאוֹחֲרוֹתְהוֹן בְּמַדְבָּרָא וַתַּחֲבִּלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין:</p>	<p>15 כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיֹּסֶף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמַדְבָּר וַשְׁחַתֵּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לנצח מעצור שיהיו סצורים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

(12) הקנזי. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלב את עמיאל (סוטה יא, ז):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד ("ט"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוט. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עלויתכם ספו וגו' לשון חוספת:

16	And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;	וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֹלֶת וּקְרִיבוֹ לְנֹתִיָּה וְאָמְרוּ צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים הָאֵלֶּה וְקָרוֹיִן לְטַפְּלָנָא לְטַפְּנוּ:	16
17	but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.	וְאִנְחֵנוּ נִחְלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הֵבִיאֵנָם אֶל-מְקוֹמָם וַיָּשֻׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:	17
18	We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.	לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתֻנּוֹ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ הַנִּחְלָתוֹ:	18
19	For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'	כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעַבְרַת לִירְדֵן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נִחְלַתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרַת תִּירְדֵן מִזְרָחָה: (פ)	19
20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:	שְׂצִיעִי (רציעִי)
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעַבְרַת לָכֶם כָּל-חִלּוּץ אֶת-תִּירְדֵן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵי מִפְּנֵינוּ:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וּנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תָּשֻׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:	22

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפס. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר הטפל טפל צנו לנס מחלה ערים לטפסם ואחר כך גדרות ללאנסם (מחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. מזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם, ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני ישראל. בראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם בצלה הדברים (שם ג, יח) ואלו אתכם בעת ההיא וגו' חלוצים תעבדו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וביריחו כחצי (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו מנאס: וישב טפנו. צעודנו אכל אחינו: בערי המבצר. שנבנה עכשיו:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעז המערבי: כי באה נחלתנו. כנר קבלנוה צעז המזרחי:

<p>23 But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.</p>	<p>וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֵּן הָאֵל תַּחֲטְאוּן לַיהוָה וְיָדַעוּ חֹבְתֵיכֶם דֹּתְשָׁכָח יִתְּכֹן:</p>	<p>23 וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֵּן הָאֵל תַּחֲטְאוּן לַיהוָה וְיָדַעוּ חֹבְתֵיכֶם דֹּתְשָׁכָח יִתְּכֹן:</p>
<p>24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'</p>	<p>בְּנֵי-לְכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וְגִדְרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהַיָּצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:</p>	<p>24 בְּנֵי-לְכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וְגִדְרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהַיָּצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:</p>
<p>25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.</p>	<p>וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדָנִי מֻצְוֶה:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדָנִי מֻצְוֶה:</p>
<p>26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;</p>	<p>טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:</p>	<p>26 טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:</p>
<p>27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'</p>	<p>וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדָנִי דֹבֵר:</p>	<p>27 וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדָנִי דֹבֵר:</p>
<p>28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>28 וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֲזָה:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֲזָה:</p>

(24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהלים ח, ט) צנה ואלפים כלם. שאין צו אל"ף מפסיק בין נו"ן ללד"י ואל"ף שצא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של צנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והוצא מפיכם תעשו. לגזרה. שקבלתם עליכם לעבור למלחמה עד כבוש וחלוק שמה לא צקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם עד המנחל הרי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו וכן עשו:

(25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

<p>but if they will not pass over with ³⁰ you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'</p>	<p>וְאִם-לֹא יַעֲבְרוּ חִלּוּצִים אַתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתַכְכֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ חִלּוּצִים אַתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתַכְכֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:</p>	<p>³⁰ וְאִם-לֹא יַעֲבְרוּ חִלּוּצִים אַתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתַכְכֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:</p>
<p>And the children of Gad and the ³¹ children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.</p>	<p>וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:</p>	<p>³¹ וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:</p>
<p>We will pass over armed before ³² the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'</p>	<p>נֶחְנוּ נֶעֱבֹר חִלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנִלּוּ אֲחֻזָּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן: נֶחְנוּ נֶעֱבֹר חִלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנִלּוּ אֲחֻזָּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:</p>	<p>³² נֶחְנוּ נֶעֱבֹר חִלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנִלּוּ אֲחֻזָּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:</p>
<p>And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and ³³ unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.</p>	<p>וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצְיוֹ שִׁבְטוֹ מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף יֵת מַמְלַכְתֹּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתֹּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֶיהָ הָאֶרֶץ סָבִיב: וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצְיוֹ שִׁבְטוֹ מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף יֵת מַמְלַכְתֹּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתֹּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֶיהָ הָאֶרֶץ סָבִיב:</p>	<p>³³ וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצְיוֹ שִׁבְטוֹ מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף יֵת מַמְלַכְתֹּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתֹּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֶיהָ הָאֶרֶץ סָבִיב:</p>
<p>And the children of Gad built ³⁴ Dibon, and Ataroth, and Aroer;</p>	<p>וַיִּבְנוּ בְנֵי גָד יֵת דִּיבּוֹן וְיֵת עַטְרוֹת וְיֵת עַרוֹעַר: וַיִּבְנוּ בְנֵי גָד יֵת דִּיבּוֹן וְיֵת עַטְרוֹת וְיֵת עַרוֹעַר:</p>	<p>³⁴ וַיִּבְנוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת- עַטְרוֹת וְאֶת עַרוֹעַר:</p>
<p>and Atroth-shophan, and Jazer, ³⁵ and Jogbehah;</p>	<p>וְיֵת עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעֲזֵר וְיֵת יֹגְבֵהָ: וְיֵת עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעֲזֵר וְיֵת יֹגְבֵהָ:</p>	<p>³⁵ וְאֶת-עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעֲזֵר וְיֹגְבֵהָ:</p>
<p>and Beth-nimrah, and ³⁶ Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.</p>	<p>וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קְרוּיִן כְּרִיכֹן וְחֻטְרִין דְּעֹאן: וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קְרוּיִן כְּרִיכֹן וְחֻטְרִין דְּעֹאן:</p>	<p>³⁶ וְאֶת-בֵּית נִמְרָה וְאֶת-בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרוֹת צֹאן:</p>
<p>And the children of Reuben ³⁷ built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;</p>	<p>וַיִּבְנוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ יֵת חֶשְׁבוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם: וַיִּבְנוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ יֵת חֶשְׁבוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:</p>	<p>³⁷ וַיִּבְנוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ אֶת-חֶשְׁבוֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיַתַּיִם:</p>
<p>and Nebo, and ³⁸ Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.</p>	<p>וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעֹן מִקֶּפֶן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרוּ בְּשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמֹת קִרְיֹנָא דְּכְנוּ: וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעֹן מִקֶּפֶן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרוּ בְּשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמֹת קִרְיֹנָא דְּכְנוּ:</p>	<p>³⁸ וְאֶת-נְבוֹ וְאֶת-בַּעַל מְעֹן מִקֶּפֶן וְאֶת-שִׁבְמָה וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת-שְׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:</p>

(32) ואתנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידנו וצדשותנו תהי אחוזת נחלתנו מעצר הזה:

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות צאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים והיו מוסבות שם נבו ובעל

39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בַּר מְנַשֶּׁה גִלְעָד וַיִּלְכְּדוּהָ וַיִּנָּחְשׁוּהָ וַתְּהִי יְתָאֲמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ:	מפטיר
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגִּלְעָד וַיְהִיב מֹשֶׁה יְתָ גִלְעָד לְמַכִּיר בַּר מְנַשֶּׁה וַיֵּתִיב בָּהּ:	40
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיָּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד וַיָּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲתוֹתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲתוֹת יָאִיר:	41
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וְנָבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-קִנְתָּה וְנָבַח הָלַךְ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח וַיִּתֵּן כְּפִרְנֵהָ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמִיהָ:	קצי פסוקים

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 212. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII	These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲלֵינִי מִטִּלְנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְחִילֵיהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	מסעי
2	And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל-פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:	2

מעון מוסדות לשם אחר: ואת שבמה. זנו שצמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):
 (39) ויורש. כמרגמו ומריך. שתיצת ר"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ומירוך:
 (41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהון חות יאיר. לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו לזכרון:
 (42) ויקרא לה נבא. לה אינו מפיק ה"א וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך
 הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חיצות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה צועז (זכריה
 ה, יא) לצנות לה בית:
 (1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם
 במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא הייתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא
 ארבעים ושתיים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה.
 שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן
 הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן
 מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו
 של רבי משה הדרשן. ורבי נתנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו
 למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אצלו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את
 ראשך וכו':

<p>And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לַיְרֵחָא קְדָמָא מִבְּתֵר פִּסְחָא נִפְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלִי לְעֵינֵי כָּל מִצְרָאִי:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם:</p>
<p>while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.</p>	<p>וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p>	<p>וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p>
<p>And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:</p>
<p>And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּחַנוּ בְּאֶתְחָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּחַנוּ בְּאֶתְחָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p>
<p>And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֶתְחָם וַיִּשְׁבּוּ עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צִפּוֹן וַיִּחַנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֶתְחָם וַיִּשְׁבּוּ עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צִפּוֹן וַיִּחַנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p>
<p>And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּגוֹ יָמָא לְמִדְבָּרָא וַיֵּצְאוּ מִהַלְדָּ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא דְּאֵתְחָם וַיִּחַנוּ בְּמָרָה:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּצְאוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְחָם וַיִּחַנוּ בְּמָרָה:</p>
<p>And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיִּחַנוּ שָׁם:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיִּחַנוּ שָׁם:</p>
<p>And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָם וַיִּחַנוּ עַל־יָם־סוּף:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָם וַיִּחַנוּ עַל־יָם־סוּף:</p>
<p>And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִיָּם־סוּף וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּר־סִין:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִיָּם־סוּף וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּר־סִין:</p>

12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר-סִין וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִמִּדְבַּרְא דְּסִין וַיִּשְׂרוּ בְּדֹפְקָה:	12
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֶלּוּשׁ: וַיִּנָּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיִּשְׂרוּ בְּאֶלּוּשׁ:	13
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאֶלּוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וַיִּנָּטְלוּ מֵאֶלּוּשׁ וַיִּשְׂרוּ וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם וְלֹא-הָיָה תַּמָּן מֵאָה לָּעָמָה לְמִשְׁתֵּי:	14
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרִּפְדִּים וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבַּרְא דְּסִינַי:	15
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִמִּדְבַּרְא דְּסִינַי וַיִּשְׂרוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:	16
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי וַיִּשְׂרוּ בְּחִצְרוֹת:	17
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִחִצְרוֹת וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִחִצְרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּרִתְמָה:	18
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן וַיִּנָּטְלוּ מִרִּתְמָה וַיִּשְׂרוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ:	19
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּמּוֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרִּמּוֹן פֶּרֶץ וַיִּשְׂרוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה: וַיִּנָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיִּשְׂרוּ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיִּשְׂרוּ בְּקִהְלָתָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקִּהְלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר-שֹׁפָר: וַיִּנָּטְלוּ מִקִּהְלָתָה וַיִּשְׂרוּ בְּשֹׁפָר דְּשֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּסְעוּ מִהַר-שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִשֹּׁפָר דְּשֹׁפָר וַיִּשְׂרוּ בְּחִרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּסְעוּ מִחִרְדָּה וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִחִרְדָּה וַיִּשְׂרוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּסְעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּסְעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	וַיֵּסְעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּסְעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּסְעוּ מִעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	וַיֵּסְעוּ מִעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מִעִזִּיּוֹן גִּבְר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר-צִין הוּא קֹדֶשׁ:	וַיֵּסְעוּ מִעִזִּיּוֹן גִּבְר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר-צִין הוּא קֹדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהֹר הַהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהֹר הַהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:	38

39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּרֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהֹר הָהָר׃ (ס)	וְאַהֲרֹן בֶּרֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהֹר הָהָר׃ (ס)	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יֹשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאַרְצָא כְּנָעַן בְּבֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יֹשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאַרְצָא כְּנָעַן בְּבֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמֹנָה׃	וַיֵּסְעוּ מִהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמֹנָה׃	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפֻנוֹן׃	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפֻנוֹן׃	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפֻּנוֹן בְּאֹבוֹת׃	וַיֵּסְעוּ מִפֻּנוֹן בְּאֹבוֹת׃	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב׃	וַיֵּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב׃	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד׃	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד׃	45
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלַת־יִמָּה׃	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלַת־יִמָּה׃	46
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵלְמֹן דִּבְלַת־יִמָּה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹז׃	וַיֵּסְעוּ מֵעֵלְמֹן דִּבְלַת־יִמָּה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹז׃	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ׃	וַיֵּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ׃	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-חֵירֶדֶן מִבֵּית יִשְׁמֹת עַד אֶבֶל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	וַיַּחֲנוּ עַל-חֵירֶדֶן מִבֵּית יִשְׁמֹת עַד אֶבֶל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	49

(38) על פי ה'. מלמד שמתבטא (ב"צ יז, א):

(40) וישמע הכבועני. כאן למדך שמייתת אהרן היא השמועה שגתלקו עניי כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם

בישראל לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העבריים. לשון חרצות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה זר זר חנה לדידי

חזי לי יהוה אתרא וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:

<p>50 And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּעָרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן בְּמִישְׁרָא דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן לֵאמֹר:</p>	<p>שלישי (חמישי)</p>
<p>51 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־ הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן:</p>	<p>51</p>
<p>52 then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.</p>	<p>וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֹתֶם אֶת כָּל־מַשְׁכֵּיתֶם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מַסַּכְתֶּם תֵּאַבְדּוּ וְאֶת כָּל־ בְּמוֹתֶם תִּשְׁמִידוּ:</p>	<p>52</p>
<p>53 And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.</p>	<p>וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֵתָם־בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ:</p>	<p>53</p>
<p>54 And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.</p>	<p>וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תָּרְבוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל־ אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שְׁמֵהּ הַגּוּרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ:</p>	<p>54</p>

(51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאמנם עוברים בירדן ביצשה על מנת כן תעברו. ואם לאו מים באין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן (סוטה לד, א). תוספתא סוטה ח, ה):

(52) והורשתם. וגרשתם: משכיבתם. כמרגומו בית סגדתהון על שם שהיו מסכיין את הקרקע בצרפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואזן משכיית לא תחנו בארצכם להשתחוות עליה: מסכתם. כמרגומו מתכסהונו:

(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה תוכלו להמקיים בה ואם לאו לא תוכלו להמקיים בה:

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מזרים (צ"צ קיז, א). דבר אחר צננים עשר גבולין כמנין השבטים:

<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנּוֹנִים בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:</p>	<p>וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנּוֹנִים בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:</p>
<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>וְהָיָה כַּמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְדָּ לְהוֹן אֲעֲבִיד לָכֵן:</p>	<p>וְהָיָה כַּמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְדָּ לְהוֹן אֲעֲבִיד לָכֵן: (פ)</p>
<p>XXXIV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּדֶבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר לְמִימָר:</p>	<p>וַיֹּדֶבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר לְמִימָר:</p>
<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ:</p>	<p>צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ:</p>
<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>וְהָיָה לָכֵן רוֹחַ דְּרוֹמָא מִמִּדְבָּרָא דְּצִין עַל תְּחוֹמֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֵן תְּחוֹם דְּרוֹמָא מִסִּיפֵי יָמָא דְּמִלְחָא קִדְמוֹא:</p>	<p>וְהָיָה לָכֵן פֶּאֶת־נֶגֶב מִמִּדְבָּר־צִין עַל־יַדֵּי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֵם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קִדְמָה:</p>

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיא: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרגומם:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרצה מלות נוהגות צאריך ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב מזרני גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המלות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין בהם עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צין. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מזרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מזרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מזרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מזרים היה מהלך על פני כל ארץ מזרים שנאמר (יהושע יג, א) מן השיחור אשר על פני מזרים. ומפסיק בין ארץ מזרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממזרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילוע לזד כפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (נפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותה הדרך אלל הסיני והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בדרום והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעזור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחצה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה

<p>and your border shall turn about southward of the ascent of 4 Akrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;</p>	<p>וְנִסַּב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעְלֵה עֲקָרְבִּים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנְעָה וְיָצָא חֲצֵר־אֲדָר וְעָבַר עֲצָמֹנָה: וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מְדֵרוּמָא לְמִסְקָנָא דְעֲקָרְבִין וְיַעֲבֹר לְצִין וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי מְדֵרוּמָא לְרָקִם גִּיאָה וְיַפּוֹק לְחֲצֵר אֲדָר וְיַעֲבֹר לְעֲצָמוֹן:</p>	<p>וְנִסַּב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעְלֵה עֲקָרְבִּים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנְעָה וְיָצָא חֲצֵר־אֲדָר וְעָבַר עֲצָמֹנָה: וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מְדֵרוּמָא לְמִסְקָנָא דְעֲקָרְבִין וְיַעֲבֹר לְצִין וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי מְדֵרוּמָא לְרָקִם גִּיאָה וְיַפּוֹק לְחֲצֵר אֲדָר וְיַעֲבֹר לְעֲצָמוֹן:</p>
<p>and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.</p>	<p>וְנִסַּב הַגְּבוּל מִעֲצָמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה: וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מְעֲצָמוֹן לְנַחֲלַת מִצְרַיִם וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי לַיָּמָה:</p>	<p>וְנִסַּב הַגְּבוּל מִעֲצָמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה: וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מְעֲצָמוֹן לְנַחֲלַת מִצְרַיִם וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי לַיָּמָה:</p>
<p>And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם: וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם:</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם: וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם:</p>
<p>And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;</p>	<p>וְזֶה־הָיְתָה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרַח הָהָר: וְדִין יְהִי לְכוֹן תַּחֲנוּם צְפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכֻנּוֹן לְכוֹן לְהוֹר שׁוֹרָא:</p>	<p>וְזֶה־הָיְתָה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרַח הָהָר: וְדִין יְהִי לְכוֹן תַּחֲנוּם צְפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכֻנּוֹן לְכוֹן לְהוֹר שׁוֹרָא:</p>
<p>from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;</p>	<p>מִהוֹר הָהָר תִּתְּאוּ לְבֵּא חַמַּת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגְּבוּל צִדְדָּה: מִהוֹר שׁוֹרָא תְּכֻנּוֹן לְמַטִּי חַמַּת וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי דְתַחֲנוּמָא לְצִדְדָּה:</p>	<p>מִהוֹר הָהָר תִּתְּאוּ לְבֵּא חַמַּת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגְּבוּל צִדְדָּה: מִהוֹר שׁוֹרָא תְּכֻנּוֹן לְמַטִּי חַמַּת וְיִהְיוּ מִפְּקֻנְהֵי דְתַחֲנוּמָא לְצִדְדָּה:</p>

של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון עד שסבבו כל מנר מזרחי שלה לרחצה וכשכלו את מזרחה נמצאו את ארץ סיחון ועווג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזה שנאמר בפתח (שם יח) וילך במדבר ויבא את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרחה שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועווג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבim. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המנר שזה אלא הולך ויואל לחוץ ויואל המנר ועוקם לצד צפוני של עולם באלכסון למערב ועובר המנר בדרומה של מעלה עקרבim נמצא מעלה עקרבim לפני מן המנר: ועבר צנה. אל צין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קלותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המנר ומרחיב לצד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב ובה לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבלטה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המנר ונסב לצד הדרום ובה לו לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל הים הגדול שהוא מנר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מנר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה:
(6) וגבול ים. מנר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למנר: וגבול. הנסין שבחוף הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ס (גיטין ט, א):
(7) גבול צפון. מנר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפני הים וחוזה הימנו (שם): תתאו. משפיעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה"ב יא, א) אל תא הרצים (יחזקאל י, מ) ותא השער היגיע שקורין אפנד"ן שהוא מוסב ומשופע:
(8) מהר ההר. תסבו ותלכו אל מנר הנפון לצד המזרח ומשפיעו בלבא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול.

- 9 and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.
- 10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;
- 11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;
- 12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.
- 13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;
- 14 for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;
- 9 וַיֵּצֵא הַגִּבֹּל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חָצֵר עֵינָן וְהַיְתִיָּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:
- 10 וְהִתְאוּיֹתָם לָכֶם לַגְּבוּל קִדְמָה מִחָצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:
- 11 וַיֵּרֶד הַגִּבֹּל מִשִּׁפְם הַרְבֵּלָה מִקֶּדֶם לְעֵין וַיִּכְד הַגִּבֹּל וּמָחָה עַל-כֶּתֶף יָם-כִּנְרֶת קִדְמָה:
- 12 וַיִּרְד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לַגְּבֻלְתִּיהָ סָבִיב:
- 13 וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנֶנָּה לָכֶם בְּגוּרֵי אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁשֶׁת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה:
- 14 כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי-הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנִּשְׁשָׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם:

סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עוצר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

(9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויתם לכם אל מצר המזרחי:

(10) והתאויתם. לשון הסבה ונטיה כמו תמאז: שפמה. צמח המזרחי ומשם הרבילה:

(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך צמחו נמצא העין לפניו מן המצר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. עזר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוך לגבול צמערב והגבול צמורח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	15	שְׁנֵי הַמִּטָּוֹת וְחִצֵּי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרֵין שְׁבָטִין וּפְלִגּוֹת שְׁבָטָא קְבִילוּ אַחְסִנְתֵּהוּן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּנָא דִּירֵחוֹ קִדְמוֹא מִדְּנַחָא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	16	וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר:
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	17	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	אֵלֶּין שְׁמֵהֶת גּוֹבְרִיָא דִּיחִסְנוֹן לְכוּן יֵת אַרְעָא אֶלְעָזָר קְהֵנָא וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון:
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	18	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ:	וְרַבָּא חַד רַבָּא חַד מִשְׁבָּטָא תִדְבְּרוּן לְאַחְסִנָּא יֵת אַרְעָא:
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	19	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לַמִּטָּה יְהוֹדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:	וְאֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבְרִיָא לְשְׁבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	20	וּלְמִטָּה בְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	וּלְשְׁבָטָא דְּבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	21	לְמִטָּה בְנֵימִן אֶלִידָד בֶּן־כְּסִלֹן:	לְשְׁבָטָא דְּבְנֵימִן אֶלִידָד בֶּר כְּסִלֹן:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	22	וּלְמִטָּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בָקִי בֶן־יֹגְלִי:	וּלְשְׁבָטָא דְּבְנֵי דָן רַבָּא בָקִי בֶר יֹגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	23	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאל בֶּן־אֶפֹד:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׁבָטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאל בֶּר אֶפֹד:
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	24	וּלְמִטָּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	וּלְשְׁבָטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קִמּוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן:

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם צמזמה שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין ואפון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. בשצילכם כל נשיא ונשיא אפוטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחוצ ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם בשצילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וְלִמְטָה בְּנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וְלִשְׁבָּטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פֶּרְנָךְ:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וְלִמְטָה בְּנֵי־יִשָּׁשָׁכָר נָשִׂיא וְלִשְׁבָּטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשָׁכָר רָבָא פְּלִטְיָאֵל בֶּן־עֶזֶן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וְלִמְטָה בְּנֵי־אַשֵּׁר נָשִׂיא וְלִשְׁבָּטָא דְּבְנֵי אַשֵּׁר רָבָא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וְלִמְטָה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא וְלִשְׁבָּטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחַל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנּוּ לְלוֹוִים מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשׁ לְעָרִים סָבִיבָתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהֲמָתָם וְלִרְכֻשָּׁם וְלִכָּל חֵיתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב:	4

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ז):
 (3) ולכל חיתם. לכל זרכיהם (גדרים פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים (עירובין כא. סוטה כז, ז):

<p>And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וַיִּמְדֹּתֶם מִחוּץ אֶת־פֶּאת־קִדְמָה אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־נֹגֵב אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־יָם אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־צָפוֹן אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגֵּרְשֵׁי הָעָרִים:</p>	<p>וַיִּמְדֹּתֶם מִחוּץ אֶת־פֶּאת־קִדְמָה אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־נֹגֵב אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־יָם אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־צָפוֹן אֲלֵפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגֵּרְשֵׁי הָעָרִים:</p>
<p>And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיָת קִרְוֵיָא דְתַתְּנֹן לְלִינְאֵי יָת שִׁית קִרְוֵי שִׁיבּוּתָא דְתַתְּנֹן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַלְיָהוֹן תַּתְּנֹן אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קִרְוֵין:</p>	<p>וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ לְלוֹיִם אֵת שְׁש־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָגֵס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעַלֵּיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וְשִׁתִּים עִיר:</p>
<p>All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קִרְוֵיָא דְתַתְּנֹן לְלִינְאֵי אַרְבַּעִין וְתַמְנֵי קִרְוֵין יִתְּהוֹן וְיָת רוֹחִיהוֹן:</p>	<p>כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וְשִׁמְנֵה עִיר אֹתָהֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:</p>
<p>And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.</p>	<p>וְקִרְוֵיָא דְתַתְּנֹן מֵאַחַד־תַּבְּנִי יִשְׂרָאֵל מִן סְגִיָּא תִּסְגֹּן וּמִן זְעִירֵי תִּזְעָרוֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּיחֲסָנֹן יִתִּין מִקְרוּוֹהֵי לְלִינְאֵי:</p>	<p>וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחַד־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַרְבֵּי תִרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְּעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתְּנוּ מֵעָרָיו לְלוֹיִם: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
<p>'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן אֲרִי אֲתֹן עֲבְרִין יָת יַרְדֵּנָא לְאַרְעָא דְכְּנָעַן:</p>	<p>דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרֶצָה כְּנָעַן:</p>
<p>then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִזְמְנוּן לָכוֹן קִרְוֵי שִׁיבּוּתָא יִתְּנוּ לָכוֹן וַיַּעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְגַם שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּחַת־נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה:</p>

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- וַיְהִיו לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עֲמֻדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:
- וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרֵי מִקְלָט תַּחְיִינָה לָכֶם:
- אֹתוֹ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מִעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תַּחְיִינָה:
- לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵי וּלְתוֹשָׁבֵי בְּתוֹכָם תַּחְיִינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכְּהַנֶּפֶשׁ בְּשֹׁגָגָה:
- וְאִם-בְּכֵלִי בְרִזָּל הִכָּהוּ וַיָּמוּת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ:
- וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמוּת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ:
- אוֹ בְּכֵלִי עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמוּת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ:
- וְאִם בְּמָאן דְּבְרִזָּל מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא וְיִתְקַטֵּל קְטוּלָא:
- וְאִם בְּאֶבֶן דְּמִתְנַסָּבָא בִיד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא וְיִתְקַטֵּל קְטוּלָא:
- אוֹ בְּמָאן דָּאֶע דְּמִתְנַסִּיב בִיד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא וְיִתְקַטֵּל קְטוּלָא:

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה בחייוג' ערים בעצב הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנות יהושע בארץ כנען (מכות ט, ז. ספרי):

(14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצאריך כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השהה מניין ערי מקלט שלהם משום דנגלעד נפיש רוחמים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סז):

(16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר צהורג צשוגג הסמוך לו אלא צהורג צמויד וצא ללמד שההורג צכל דצר צריך שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר צכולס אשר ימות צו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות צה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית צכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה צו חורה שיעור לכחוצ צו אשר ימות צו ואם תאמר צהורג צשוגג הכחוצ מדצר הרי הוא אומר למטה או צכל אצן אשר ימות צה צלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שההורג צמויד הכחוצ מדצר (ספרי קס. סנהדרין עו, צ):

(17) באבן יד. שיש צה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש צה שיעור להמית כתרומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו צאצן ולא נתן צה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות צה (ספרי קס):

19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־קְטוֹלָא כֹּד אֶתְחַיֵּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יִקְטְלֶיהָ:	19 גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ־בּוֹ הוּא יִמְתֶּנּוּ:
20 And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם בְּשִׂנְאָה דִּחָהי אוֹ רָמָא עֲלוּהי בְּכַמְנָא וְקִטְלֶיהָ:	20 וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִהְיֶה־פָּגַע אוֹ־הַשְׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת:
21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אוֹ בְּדָבְבוּ מִחָהי בִּידֵיה וְקִטְלֶיהָ אֶתְקַטְלָא וְיִתְקַטֵּל מִחָהי קְטוֹלָא הוּא גֹאֵל דָּמָא יִקְטוֹל יֵת קְטוֹלָא כֹּד אֶתְחַיֵּיב לִיהָ:	21 אוֹ בְּאֵיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמָת מוֹת־יוֹמָת הַמָּכָה רֹצֵחַ הוּא גֹאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ־בּוֹ:
22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְפִּיך בְּלֹא דָבְבוּ דִּחָהי אוֹ רָמָא עֲלוּהי כֹל מֵאֵן בְּלֹא כְּמֵן לִיהָ:	22 וְאִם־בְּתַעַת בְּלֹא־אֵיבָה הִדְבּוּ אוֹ־הַשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּה:
23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אוֹ בְּכָל אֲבָנָא דְּהִיא כְּמָסַת דִּימּוֹת בֵּיה בְּלֹא חֲזִי וְרָמָא עֲלוּהי וַיָּמָת וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תָבַע בְּשִׂתְיָה:	23 אוֹ בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמּוֹת בֵּיה בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקִשׁ רָעָתוֹ:
24 then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיֵנוּ כְּנִשְׁתָּא בֵּין מִחָהי וּבֵין גֹּאֵל דָּמָא עַל דִּינֵינָא הָאֵלִין:	24 וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמָּכָה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
25 and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וַיִּשְׁיֹבּוּ כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוֹלָא מִיַּד גֹּאֵל דָּמָא וַיִּתְיַבּוּ יְתִיה כְּנִשְׁתָּא לְקִרְיַת שִׁיבּוּתִיה דְּעָרַק לְחֻמֵּן וַיִּתֵּיב בֵּיה עַד דִּימּוֹת כְּהֵנָא רַבָּא דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קוֹדֶשׁא:	25 וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וַיִּשְׁיִבּוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בֵּיה עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:

(18) או בבלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):

(19) בפגעו בו. אפילו צחוק ערי מקלט:

(20) בצדדיה. כתרומתו צכמנא. צמארצ:

(22) בפחה. צאונס. ותרומתו צכמנא שיהא סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהן: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצה את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שיהיה לו לכהן גדול להמפלל שלא תארע תקלה זו לישראל צחייו: אשר משח אותה בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא

26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם-יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה:	26
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וַיִּשְׁפַּח יָתִידוֹ גָּאִיל דָּמָא מִבְּרָא לַתַּחֲנוּם קִרְיַת שִׁיבּוּתִיָּה וַיִּקְטֹּל גָּאִיל דָּמָא יָת קְטוּלָא לִית לִיה דָּם:	27
28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	אֲרִי בְקִרְיַת שִׁיבּוּתִיָּה יִתִּיב עַד דִּימוֹת כְּהֵנָא רַבָּא וּבִתְר דִּימוֹת כְּהֵנָא רַבָּא יִתִּיב קְטוּלָא לְאַרְעֵי אַחֲסָנִיתִיה:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וַיְהִיו אֵלֶיהָ לְכֹם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל-מִכְהֵנֶפֶשׁ לִפְי עֵדִים יִרְצַח אֶת-הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא-יַעֲנֶה בְּנִפְשׁ לָמוֹת:	30
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנִפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לָמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוֹס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתוֹ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן:	32

פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו: (27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב): (29) בכל מושבותיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחו"ל לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו עצמיהם וזה תראה הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטור בממון (כתובות לו. ספרי שם):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנאלץ עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטור מגלותו בממון ליתן כופר לשבוע בארץ בטרם ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָקַח כמו (מכילתא, ב, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה וכן (פסיה ג, יא) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולידים היו כאשר תאמר שוב על מי ששב כזר ומול

So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.

33

And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'

34

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

XXXVI

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

2

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

3

וְלֹא-תַחַנִּיפוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הָדָם הוּא יַחַנִּיף אֶת-הָאָרֶץ וְלֹא-יִכָּפֹר לָדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ-בָּהּ כִּי-אֵם בְּדָם שָׁכָו:

33

וְלֹא תִטְמֵא אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

34

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי-גִלְעָד בֶּן-מָכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

עצמי

וַיֹּאמְרוּ אֶת-אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה לָתֵת אֶת-הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִוָּה בִּיהוָה לָתֵת אֶת-נַחֲלַת צֶלְפָּחָד אָחִינוּ לִבְנֹתָיו:

2

וְהָיוּ לְאָחָד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:

3

על מי שמל כזר כן תאמר לנוס על מי שנס כזר וקורוהו נוס כלומר מוצר. ואם תאמר לנוס לזכרו ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לזכרו לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשזב לשבח בדרך הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרומתו ולא תחייצו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשינו אותי צטומאסה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן מתיחס על שצט אציו:

<p>And when the jubilee of the children of Israel shall be, then 4 will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'</p>	<p>וְאִם יִהְיֶה חֵיבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתוֹסֵף אֲחֻסָּתָהוֹן עַל אֲחֻסָּת שִׁבְטֵי דִּיהוּוֹן לְהוֹן וּמֵאֲחֻסָּת שִׁבְטֵי דְאַבְרָהָמָא תִּתְּמַנַּע אֲחֻסָּתָהוֹן:</p>	<p>וְאִם־יִהְיֶה חֵיבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נִחְלָתָן עַל נִחְלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנִּחְלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נִחְלָתָן:</p>
<p>And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.</p>	<p>וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>	<p>וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>
<p>This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּחַר אֲחֻסָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אֲרִי גֹבַר בְּאֲחֻסָּת שִׁבְטָא דְאַבְרָהָמָא יִדְבְּקוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נִחְלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בִּנְחָלָת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל בִּתּוֹת יִרְשֹׁת נִחְלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נִחְלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>וְכָל־בִּתּוֹת יִרְשֹׁת נִחְלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נִחְלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּחַר אֲחֻסָּא מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אֲחֻסָּתֵיהָ יִדְבְּקוֹן שִׁבְטָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נִחְלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בִּנְחָלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדָא בָּנוֹת צִלְפָּחָד:</p>	<p>כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בָנוֹת צִלְפָּחָד:</p>

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצוי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשצטו ונמנא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:
(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

<p>For Mahlah, Tirzah, and ¹¹ Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.</p>	<p>וַתֵּהִי־יֵנָה מַחֲלָה תִרְצָה וְהוּאָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחִגְלָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד צִלְפָּחֶד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֶון לְנָשִׁים: לְנָשִׁים:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>They were married into the ¹² families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.</p>	<p>מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־ מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־ יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתֵּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון: עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון: יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתֵּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:</p>	<p>¹²</p>
<p>These are the commandments and the ordinances, which the ¹³ LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפָטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפָטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>	<p>קלז פסוקים</p>

The Haftarah is Jeremiah 2: 4 – 2:28 & 3: 4 – 3:4 on page 214. Sepharadim read Jeremiah 2: 4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, Numbers 28:9 – 15.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאז כסדר תולדותן ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"צ קכ):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־
כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר
בְּעֶרְבָה מִזֶּל סוּף בֵּין־פָּאֶרָן וּבֵין־תּוֹפֵל
וּלְבָן וְחֶזְרֵת וְדִי זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֶרֶב דֶּרֶךְ הַר־שֵׁעִיר
עַד קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בַּעֲשָׂתֵי־עָשָׂר
חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
אֱלֹהֵם:

אַחֲרֵי הַפֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹוג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרַעִי:

בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאַרְצָן מוֹאָב הוֹאִיל
מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב
לֵאמֹר רַב־לָכֶם שָׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

פָּנוּ וּסַעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָר הָאֱמֹרִי וְאֶל־
כָּל־שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בָּהָר וּבְשִׁפְלָה
וּבְנֶגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
וְהַלְבָּנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְחַר־פָּרַת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בָּאוּ
וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר
לָתֵת לָהֶם וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר לֹא־
אוּכַל לְבַדִּי שָׂאת אֶתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם
הַיּוֹם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסָּף עֲלֵיכֶם כְּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר
דִּבֶּר לָכֶם:

THESE ARE the words which Moses spoke unto
all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in
the Arabah, over against Suph, between Paran
and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and
Di-zahab.

2 It is eleven days journey from Horeb unto
Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3 And it came to pass in the fortieth year, in the
eleventh month, on the first day of the month,
that Moses spoke unto the children of Israel,
according unto all that the LORD had given him
in commandment unto them;

4 after he had smitten Sihon the king of the
Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the
king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5 beyond the Jordan, in the land of Moab, took
Moses upon him to expound this law, saying:

6 The LORD our God spoke unto us in Horeb,
saying: 'Ye have dwelt long enough in this
mountain;

7 turn you, and take your journey, and go to the
hill-country of the Amorites and unto all the
places nigh thereunto, in the Arabah, in the
hill-country, and in the Lowland, and in the
South, and by the sea-shore; the land of the
Canaanites, and Lebanon, as far as the great river,
the river Euphrates.

8 Behold, I have set the land before you: go in and
possess the land which the LORD swore unto your
fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to
give unto them and to their seed after them.'

9 And I spoke unto you at that time, saying: 'I am
not able to bear you myself alone;

10 the LORD your God hath multiplied you, and,
behold, ye are this day as the stars of heaven for
multitude.—

11 The LORD, the God of your fathers, make you a
thousand times so many more as ye are, and bless
you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 219.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם
אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֶה
אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם וַיֹּאמֶר
לָהֶם בְּנֵי־אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּחָדְדוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ
כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֶחָיוֹתֵיכֶם
רְחֻמָּה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם לִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישׁוּהָ וְתָסֵר זִנוּיָהּ מִפָּנֶיהָ
וְנֶאֱפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כֹּן־אֶפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַיּוֹלְדָהּ וְשִׁמְתִיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתָּהּ כַּאֲרֶץ
צִיָּה וְהִמַּתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זִנוּנִים
הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי
אָמְרָה אֶלְכָּה אַחֲרֵי מְאָהֶבִי נִתַּנִּי לַחֲמִי
וּמִימִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּיִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכֵּן הִנְנִי־שֹׂדֵד אֶת־דֶּרֶכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתִי אֶת־גְּדִלָּה וְנִתִּיבֹתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אַת־מְאָהֶבֶיהָ וְלֹא־תִשְׁגֶּה אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאָמְרָה אֶלְכָּה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי
אִז מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהָיָא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִכִּי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל:

לָכֵן אֲשׁוּב וְלִקְחֹתִי דַגְנִי בְעֵתוֹ
וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֶדוֹ וְהַצִּלְתִּי צִמְרִי
וּפִשְׁתִּי לְכִסּוֹת אֶת־עֲרוֹתָהּ:

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי
מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יִצְלִיחַ מִיָּדִי:

וְהַשְׁבַּתִּי כָּל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֹה חֲדָשָׁה
וְשַׁבָּתָהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ:

וְהַשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתַאֲנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה
אֶתְנָה הַמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאַהֲבֵי
וְשִׁמְתִּים לִיעֹר וְאֶכְלָתֶם חֵיט הַשָּׂדֶה:

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָה וְחִלְיָתָהּ
וַתִּלְךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֵתִי שָׁכַחָה
נָא־יְהוָה: (ס)

לָכֵן חֲנֶה אֲנִכִּי מִפְּתִיָּהּ וְהִלַּכְתִּיהָ
הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כַּרְמִיָּה מִשֹּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶקְרוֹר לְפֶתַח תְּקוּהָ וְעֲנָתָה שְׁמָה כִּימִי
נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם:

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נָא־יִהְיֶה תִקְרָאִי
אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בְּעָלִי:

וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ
וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־
חֵיט הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ
הָאֲדָמָה וְקִשְׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר
מִן־הָאָרֶץ וְהַשְׁכַּבְתִּים לְבֶטַח:

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי
בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

10 For she did not know that it was I that gave her
The corn, and the wine, and the oil, And
multiplied unto her silver and gold, Which they
used for Baal.

11 Therefore will I take back My corn in the time
thereof, And My wine in the season thereof, And
will snatch away My wool and My flax Given to
cover her nakedness.

12 And now will I uncover her shame in the sight of
her lovers, And none shall deliver her out of My
hand.

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts,
her new moons, and her sabbaths, And all her
appointed seasons.

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That
my lovers have given me'; And I will make them a
forest, And the beasts of the field shall eat them.

15 And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked
herself with her ear-rings and her jewels, And
went after her lovers, And forgot Me, saith the
LORD.

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring
her into the wilderness, And speak tenderly unto
her.

17 And I will give her her vineyards from thence,
And the valley of Achor for a door of hope; And
she shall respond there, as in the days of her
youth, And as in the day when she came up out of
the land of Egypt.

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That
thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no
more Baali.

19 For I will take away the names of the Baalim out
of her mouth, And they shall no more be
mentioned by their name.

20 And in that day will I make a covenant for them
With the beasts of the field, and with the fowls of
heaven, And with the creeping things of the
ground; And I will break the bow and the sword
and the battle out of the land, And will make
them to lie down safely.

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I
will betroth thee unto Me in righteousness, and
in justice, And in lovingkindness, and in
compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאֵמוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22

And I will betroth thee unto Me in faithfulness;
And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרַח מִמִּשְׁפַּחַת
הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא
יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the
family of the Danites, whose name was Manoah;
and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מַלְאֲכֵי־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עַקְרָהּ וְלֹא יָלְדָה
וְהָרִית וְיָלְדָה בֵּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the
woman, and said unto her: 'Behold now, thou art
barren, and hast not borne; but thou shalt
conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי גֵינִי וְשִׁכָר
וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no
wine nor strong drink, and eat not any unclean
thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֵּן וּמוֹרָה לֹא־
יֵעָלֶה עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יִתֵּל לְהוֹשִׁיעַ
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and
no razor shall come upon his head; for the child
shall be a Nazirite unto God from the womb; and
he shall begin to save Israel out of the hand of the
Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֹא־אָמַר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמִרְאֵהוּ
כְּמִרְאֵה מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד
וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי־מִנֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ
לֹא־הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband,
saying: 'A man of God came unto me, and his
countenance was like the countenance of the
angel of God, very terrible; and I asked him not
whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֵּן וְעַתָּה
אַל־תִּשְׁתִּי גֵינִי וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־
טָמֵא כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive,
and bear a son; and now drink no wine nor
strong drink, and eat not any unclean thing; for
the child shall be a Nazirite unto God from the
womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתַר מָנוּחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יָבוֹא־נָא
עוֹד אֵלֵינוּ וַיְוַלְּדֵנוּ מִה־נַּעֲשָׂה לַנֶּעַר
הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh,
LORD, I pray Thee, let the man of God whom
Thou didst send come again unto us, and teach us
what we shall do unto the child that shall be
born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֹא
מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהָיָא
וַיֵּשְׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמְנוּחַ אִשָּׁה אֵין עִמָּה:

9 And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרֶץ וַתַּגִּיד לְאִשָּׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ
אֲשֶׁר-בָּא בַיּוֹם אֵלַי:

10 And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoketh unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עַתָּה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-
יְהִיָּה מִשְׁפַּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מִכָּל
אֲשֶׁר-אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל
וַיֵּין וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טָמְאָה אֶל-
תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיָּה תִשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מִלְאָךְ יְהוָה נַעֲצְרָה-
נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחֶמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיָּה לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ
כִּי-מִלְאָךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מִלְאָךְ יְהוָה מִי
שְׁמֶךָ כִּי-יָבֹא (כ' דְּבָרִיד) [ק' דְּבָרִיךָ]
וְכַבֵּדְנוּךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מִלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פְּלִאִי: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֲזִים וְאֶת-
הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל-הַצּוּר לִיהוָה וּמִכָּל
לַעֲשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מִלְאָךְ־יְהוָה בְּלֶהֱב
הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל־
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20

For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא־יָסַף עוֹד מִלְאָךְ יְהוָה לְהִרְאֹה
אֶל־מָנוחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אֲזַיַּדַע מָנוחַ כִּי־
מִלְאָךְ יְהוָה הוּא:

21

But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מָנוחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22

And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חָפֵץ יְהוָה
לְהַמִּיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה
וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֱלֹה וְכָעֵת לֹא
הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְאת:

23

But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
שַׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24

And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתַּחֲלֵ' רוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן
בֵּין צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25

And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא
וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ נֹאֵם־יְהוָה:

II:14

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וַיָּבֹאוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַהֲיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתְּ
כִּי־יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15

And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וַיִּחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל
אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16

And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר
מִמַּעוֹן קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17

Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מִלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל־
יְמִינוֹ לְשַׁטְנוֹ:

III:1

And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה
בְּדָל הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּדָל הַבְּחֹר
בִּירוּשָׁלַם הַלֹּא זֶה אוֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צֹאִים וַעֲמַד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל-הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הֵעֲבַרְתִּי מֵעָלָיָה עֲוֹנָךְ
וְהִלְבַּשׁ אֶתָּה מִחֻלָּצוֹת:

וַאֲמַר יִשְׁימוּ צִנִּיף טְהוֹר עַל-רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁימוּ הַצִּנִּיף הַטְּהוֹר עַל-רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאָךְ יְהוָה עֲמַד:

וַיַּעַד מַלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם-בְּדֶרֶךְ
תֵּלֵךְ וְאִם אֶת-מִשְׁמְרֹתֵי תִשְׁמֹר וְגַם-
אֶתָּה תִּדְּרִין אֶת-בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר
אֶת-חֻצְרֵי וְנִתְּנִי לָךְ מִהַלְכִים בֵּין
הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה:

שְׁמַע-נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתָּה
וְרַעֲיָךְ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֶיךָ כִּי-אֲנֹשִׁי מוֹפֵת
הַמָּוָה כִּי-הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת-עַבְדִּי צִמְחָה:

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ
עַל-אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי
מִפֶּתַח פֶּתַחָה נֹאם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי
אֶת-עֵז הָאָרֶץ-הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

בְּיוֹם הַהוּא נֹאם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ
אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל-תַּחַת גִּפֶּן וְאֶל-תַּחַת
הָאֵנָה:

וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר-יָעוֹר מִשְׁנָתוֹ:

And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

הפטרת שלח לך

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ)
וַיֹּאמֶר [ק' וַאֲמַר] רָאִיתִי וְהִנֵּה
מִנּוֹרֶת זָהָב כָּלָה וְגִלְגָּה עַל-רֹאשָׁהּ
וְשִׁבְעָה נִרְתִּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה
מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשָׁהּ:

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְּמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל-שְׁמָאלָהּ:

וָאֲנִי וַאֲמַר אֶל-הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי
לֵאמֹר מָה-אֵלֶּה אֲדֹנִי:

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הַנֶּמֶה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא
אֲדֹנִי:

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר-יְהוָה
אֶל-זִרְבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם-בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

מִי-אַתָּה הַר-הַגָּדוֹל לִפְנֵי זִרְבָּבֶל
לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת-הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה
תְּשִׂאוֹת תָּן תָּן לָהּ: (פ)

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי-נֹון מִן-הַשָּׂטִיִּים
שְׁנַיִם-אֲנָשִׁים מְרַגְלִים תַּרְשֵׁשׁ לֵאמֹר
לָכֹן רָאוּ אֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ
וַיָּבֹאוּ בֵּית-אִשָּׁה זֹנֶה וּשְׁמָהּ רַחַב
וַיִּשְׁכְּבוּ-שָׁמָּה:

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה
אֲנָשִׁים בָּאוּ הַנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת-הָאָרֶץ:

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יֵרִיחוֹ אֶל-רַחָב לֵאמֹר
הוֹצִיֵא אֶת-הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר-
בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
בָּאוּ:

3 And the king of Jericho sent unto Rahab, saying:
'Bring forth the men that are come to thee, that
are entered into thy house; for they are come to
search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת-שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא
יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:

4 And the woman took the two men, and hid
them; and she said: 'Yea, the men came unto me,
but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים
יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים
רָדְפוּ מִתֵּר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁגּוּם:

5 and it came to pass about the time of the shutting
of the gate, when it was dark, that the men went
out; whither the men went I know not; pursue
after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלָתָם הַגֶּגֶז וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתִּי
הַשֵּׁץ הָעֵרְכֹת לָהּ עַל-הַגֶּגֶז:

6 But she had brought them up to the roof, and hid
them with the stalks of flax, which she had spread
out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָיו
כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the
Jordan unto the fords; and as soon as they that
pursued after them were gone out, the gate was
shut.

וְהָמָּה טָרָם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עָלְתָה
עֲלֵיהֶם עַל-הַגֶּגֶז:

8 And before they were laid down, she came up
unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה
אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמְגוּ כָל-יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the
LORD hath given you the land, and that your
terror is fallen upon us, and that all the
inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-
מִי יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֹאתְכֶם מִמִּצְרָיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הָחַרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the
water of the Red Sea before you, when ye came
out of Egypt; and what ye did unto the two kings
of the Amorites, that were beyond the Jordan,
unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וּנְשָׁמַע וַיִּמָּס לְבַבֵּנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-
הָאָרֶץ מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did
melt, neither did there remain any more spirit in
any man, because of you; for the LORD your God,
He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the
LORD, since I have dealt kindly with you, that ye
also will deal kindly with my father's house—and
give me a true token—

וַיַּחְיִיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אָחִי
וְאֶת־ (כ' אחותי) [ק' אחיותי] וְאֶת כָּל־
אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֵׁינוּ
מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my
brethren, and my sisters, and all that they have,
and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַּחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ
זֶה וְהָיָה בְּתֵת־יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ
וַעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֱמֶת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if
ye tell not this our business; and it shall be, when
the LORD giveth us the land, that we will deal
kindly and truly with thee.'

וַתֹּרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵּיתָהּ
בְּקִיר הַחוּמָה וּבַחוּמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the
window; for her house was upon the side of the
wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הֲתָרָה לָכֵי פֶן־יִפְגְּעוּ
בְּכֶם הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֵר תֵּלְכוּ
לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the
mountain, lest the pursuers light upon you; and
hide yourselves there three days, until the pursuers
be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17 And the men said unto her: 'We will be guiltless
of this thine oath which thou hast made us to
swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת־תִּקְוֹת
חוּטֵי הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרֵי בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר
הוֹרַדְתָּנוּ בּוֹ וְאֶת־אָבִיד וְאֶת־אִמּוֹ
וְאֶת־אֲחִיד וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיד תִּאֲסָפִי
אֵלַיִךְ תְּהִיָּה:

18 Behold, when we come into the land, thou shalt
bind this line of scarlet thread in the window
which thou didst let us down by; and thou shalt
gather unto thee into the house thy father, and
thy mother, and thy brethren, and all thy father's
household.

וְהָיָה כָל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵּיתְךָ
הַחוּצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בְּבֵית דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ
אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

19 And it shall be, that whosoever shall go out of the
doors of thy house into the street, his blood shall
be upon his head, and we will be guiltless; and
whosoever shall be with thee in the house, his
blood shall be on our head, if any hand be upon
him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20 But if thou utter this our business, then we will be
guiltless of thine oath which thou hast made us
to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וַתִּשְׁלַחֵם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת־תִּקְוֹת הַשָּׁנִי בַּחַלּוֹן:

21 And she said: 'According unto your words, so be
it.' And she sent them away, and they departed;
and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שׁוּבוֹ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׁוּ
הָרֹדְפִים בְּכָל־הָדָרָד וְלֹא מָצְאוּ:

22 And they went, and came unto the mountain,
and abode there three days, until the pursuers
were returned; and the pursuers sought them
throughout all the way, but found them not.

וַיָּשָׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר
וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון
וַיִּסְפְּרוּ־לוֹ אֵת כָּל־הַמַּצָּאוֹת אֲשֶׁר־לָהֶם:

23 Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגְּוָה כָּל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: (ס)

24 And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרת קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page ??.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְגִלְגָּה
הַגִּלְגָּל וַנְּחַדֵּשׁ שָׁם הַמְּלִיכָה:

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכוּ שָׁם
אֶת־שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־
שָׁם זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח
שָׁם שָׁאוּל וְכָל־אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־
מָאד: (פ)

15 And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר־אָמַרְתֶּם
לִי וְאֲמַלִּיד עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1 And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם וְאֲנִי
הִתְחַלֵּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד־הַיּוֹם
הַזֶּה:

2 And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִי עֲנִי כִי נִגַּד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוֹ אֶת־
שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי
וְאֶת־מִי עֲשָׂקְתִּי אֶת־מִי רְצוֹתִי וּמִי־
מִי לְקַחְתִּי כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בְּנֵי
וְאֲשִׁיב לָכֶם:

3 Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא עֲשָׂקְתָנוּ וְלֹא רְצוֹתָנוּ וְלֹא־
לְקַחְתָּ מִי־אִישׁ מְאוֹמָה:

4 And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד
מִשִּׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי
מְאוֹמָה וַיֹּאמְרוּ עַד: (פ)

5 And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת־מִשְׁהַ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר
הֵעִלָּה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְעַתָּה הִתִּיצְבוּ וְאִשְׁפָּטָה אֹתְכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֵת כָּל־צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה
אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם:

כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעֻקוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבֹתֵיכֶם
מִמִּצְרַיִם וַיִּשְׁבּוּם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר
אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר־צָבָא חֲצוֹר
וּבְיַד פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב
וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ') וַיֹּאמֶר) ק'
וַיֹּאמְרוּ] חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה
וְנַעֲבַד אֶת־הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הַעֲשָׁתָרוֹת
וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יֶרֶבְבֶּעַל וְאֶת־בְּדָן
וְאֶת־יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיִּצֹּל אֶתְכֶם
מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתִּשְׁבּוּ בְטָח:

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְלָכְכֶם:

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּחַרְתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וַהֲנֵה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי
יְהוָה וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

6 And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

7 Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

8 When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

9 But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גם־עתה התיצבו וראו את־הדבר
הגדול הזה אשר יהוה עשה לעיניכם:

16

Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הלא קציר־חטים היום אקרא אל־
יהוה ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי־
רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני יהוה
לשאול לכם מלך: (ס)

17

Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

ויקרא שמואל אל־יהוה ויתן יהוה
קלות ומטר ביום ההוא ויירא כל־
העם מאד את־יהוה ואת־שמואל:

18

So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

ויאמרו כל־העם אל־שמואל התפלל
בעד־עבדיך אל־יהוה אל־היך ואל־
נמות כי־יספנו על־כל־חטאתינו רעה
לשאול לנו מלך:

19

And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

ויאמר שמואל אל־העם אל־תיראו
אתם עשיתם את כל־הרעה הזאת אך
אל־תסורו מאחרי יהוה ועבדתם את־
יהוה בכל־לבבכם:

20

And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

ולא תסורו כי אחר־י תהיו אשר לא־
יועילו ולא יצילו כי־תהיו המה:

21

and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כי לא־יטש יהוה את־עמו בעבור שמו
הגדול כי הואיל יהוה לעשות אתכם
לו לעם:

22

For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפטרות חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page ??.

ויפתח הגלעדי היה גבור חיל והוא
בן־אשה זונה ויולד גלעד את־יפתח:

XI:1

Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

ותלד אשת־גלעד לו בנים ויגדלו
בני־האשה ויגרשו את־יפתח ויאמרו
לו לא־תנחל בבית־אבינו כי בן־אשה
אחרת אתה:

2

And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אֲחָיו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ
טוֹב וַיִּתְּלָקְטוּ אֵל-יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים
וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt
in the land of Tob; and there were gathered vain
fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the
children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל וַיָּלְכוּ זָקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת-
יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon
made war against Israel, the elders of Gilead went
to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ
לְקָצִין וְנִלְחָמָהּ בְּבָנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our
chief, that we may fight with the children of
Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזָקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אִתְּם
שָׂנְאִתֶּם אוֹתִי וַתִּגְרֹשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
וּמִדָּוֶעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כִּאֲשֶׁר צָר
לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did
not ye hate me, and drive me out of my father's
house? and why are ye come unto me now when
ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זָקְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֹן
עִתָּה שְׂבִינוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ
וְנִלְחָמָהּ בְּבָנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ
לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
'Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זָקְנֵי גִלְעָד אִם-
מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנַי אֲנִכִּי אֶהְיֶה
לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If
ye bring me back home to fight with the
children of Ammon, and the LORD deliver them
before me, I will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זָקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה
יְהִי שִׁמְעַל בֵּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא כִּדְבָרְךָ
כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The
LORD shall be witness between us; surely
according to thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זָקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׁימוּ
הָעָם אוֹתוֹ עָלֵיהֶם לְרֹאשׁ וַיִּקְצִין
וַיִּדְבֹּר יִפְתָּח אֶת-כָּל-דְּבָרָיו לְפָנֵי
יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead,
and the people made him head and chief over
them; and Jephthah spoke all his words before
the LORD in Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-
עַמּוֹן לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי
לְהִלָּחֵם בְּאֶרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of
the children of Ammon, saying: 'What hast thou
to do with me, that thou art come unto me to
fight against my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מְלָאכֵי
יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ
בְּעֻלוֹתָיו מִמִּצְרַיִם מֵאֲרֻנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק
וְעַד־הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָהּ
בְּשָׁלוֹם:

And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.'

כִּי בְעֻלוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קַדֶּשׁ:

But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל־מֶלֶךְ
אֱדוֹם אֹמֵר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאֶרְצְךָ
וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ
מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל
בְּקַדֶּשׁ:

then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם
וְאֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנִינוּ בְּעֵבֶר אֲרֻנוֹן וְלֹא־
בָּאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֻנוֹן גִּבּוֹל
מוֹאָב:

Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל־סִיחוֹן
מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר
לוֹ יִשְׂרָאֵל נִעְבְּרָה־נָּא בְּאֶרְצְךָ עַד־
מְקוֹמִי:

And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ
וַיַּחֲנֵנוּ בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל:

But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחוֹן
וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם
וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי
וַיָּשָׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנֹן
וְעַד-הַנָּיִב וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites,
from the Arnon even unto the Jabbok, and from
the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ
אֶת-הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה
תִּירְשָׁנָם:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath
dispossessed the Amorites from before His people
Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy
god giveth thee to possess? So whomsoever the
LORD our God hath dispossessed from before us,
them will we possess.

וְעַתָּה הַטּוֹב טוֹב אִתָּה מִבָּלָק בֶּן-
צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הַרּוֹב רֶב עַם-
יִשְׂרָאֵל אִם-נִלְחָם נִלְחָם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the
son of Zippor, king of Moab? did he ever strive
against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֵׁבַת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוֹתֶיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבְכַנּוֹתֶיהָ וּבְכָל-הָעָרִים
אֲשֶׁר עַל-יַד־אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
וּמִדּוֹעַ לֹא-הִצִּילָתָם בְּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and
in Aroer and its towns, and in all the cities that
are along by the side of the Arnon, three hundred
years; wherefore did ye not recover them within
that time?

וְאֲנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אֵתִי
רָעָה לְהִלָּחֵם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט
הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou
doest me wrong to war against me; the LORD, the
Judge, be judge this day between the children of
Israel and the children of Ammon.'

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי
יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon
hearkened not unto the words of Jephthah which
he sent him.

וַתְּהִי עַל-יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת-
הַגִּלְעָד וְאֶת-מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת-מִצְפֶּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֶּה גִלְעָד עָבַר עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah,
and he passed over Gilead and Manasseh, and
passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh
of Gilead he passed over unto the children of
Ammon.

וַיִּירֹד יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-
נָתַן תִּתֵּן אֶת-בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and
said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of
Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוֹבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן
וְהָיָה לַיהוָה וְהָעֲלִיתִיהוּ עֹלָה: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of
the doors of my house to meet me, when I return
in peace from the children of Ammon, it shall be
the LORD'S, and I will offer it up for a
burnt-offering.'

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם
בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

32 So Jephthah passed over unto the children of
Ammon to fight against them; and the LORD
delivered them into his hand.

וַיִּפֹּם מֵעֲרוֹעַר וְעַד-בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֶל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה
מְאֹד וַיִּכְנְעוּ בְנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: (פ)

33

And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפטרת בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׁאֲרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּטֵל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיּוֹם עָלֶי-
עֶשֶׂב אֲשֶׁר לֹא-יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִחַל
לְבְנֵי אָדָם: (פ)

V:6

And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׁאֲרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבִהְמוֹת יָעַר
כְּכֹפִיר בְּעֵדְרֵי-צֹאן אֲשֶׁר אִם-עָבַר
וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מַצִּיל:

7

And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּרִם יָדְךָ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ
יִכָּרְתוּ:

8

Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בְּיוֹם-הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהִכָּרְתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכַּבְתֶּיךָ:

9

And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכָּרְתִּי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל-
מִבְצָרֶיךָ:

10

And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכָּרְתִּי כִשְׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֲנִים לֹא
יִהְיוּ-לְךָ:

11

And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכָּרְתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ
וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשֹׁתִי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בָאָף וּבְחֵמָה נִקָּם אֶת-הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14

And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שְׁמַעוּ-נָא אֶת אֲשֶׁר-יְהוָה אָמַר קוֹם
רִיב אֶת-הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת
קוֹלְךָ:

VI:1

Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אֲרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ
וְעִם־יִשְׂרָאֵל יִתְנַפֵּחַ:

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עִנֵּה
בִּי:

כִּי הֵעֲלֵיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית
עַבְדִּים בְּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־
מֹשֶׁה אֶהֱרֹן וּמִרְיָם:

עַמִּי זָכֶר־נָא מַה־יַּעַן בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹר מִן־
הַשְּׁטִיטִים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

בַּמָּה אֶקְדֶּם יְהוָה אֶפְרָה לֵאלֹהֵי מָרוֹם
הַאֲקִדְמֶנּוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִים בְּנֵי שָׁנָה:

הִירָצָה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרִבְבוֹת
נַחֲלֵי־שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פְרִי
בִטְנֵי חַטָּאת נִפְשִׁי:

הִגִּיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה
דוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֶה לְכַת עִם־
אֱלֹהֶיךָ: (ס)

Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy,
And ye enduring rocks, the foundations of the
earth; For the LORD hath a controversy with His
people, And He will plead with Israel.

O My people, what have I done unto thee? And
wherein have I wearied thee? Testify against Me.

For I brought thee up out of the land of Egypt,
And redeemed thee out of the house of bondage,
And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

O My people, remember now what Balak king of
Moab devised, And what Balaam the son of Beor
answered him; From Shittim unto Gilgal, That
ye may know the righteous acts of the LORD.

'Wherewith shall I come before the LORD, And
bow myself before God on high? Shall I come
before Him with burnt-offerings, With calves of
a year old?

Will the LORD be pleased with thousands of rams,
With ten thousands of rivers of oil? Shall I give
my first-born for my transgression, The fruit of
my body for the sin of my soul?

It hath been told thee, O man, what is good, And
what the LORD doth require of thee: Only to do
justly, and to love mercy, and to walk humbly
with thy God.

הפטרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 212 instead.

וַיֵּד־יְהוָה הִיתָה אֶל־אֱלִיָּהוּ וַיִּשָּׁנֶס
מִתְּנוּ וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד־בִּאֲחָה
יִזְרְעֶאלָה:

וַיַּגֵּד אַחָאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־
כָּל־הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he
girded up his loins, and ran before Ahab to the
entrance of Jezreel.

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done,
and withal how he had slain all the prophets with
the sword.

וַתִּשְׁלַח אֵיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֵלִיָּהוּ
לֵאמֹר כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן
כִּי-כָעַת מָחָר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ
אֶחָד מֵהֶם:

2 Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying:
'So let the gods do [to me], and more also, if I
make not thy life as the life of one of them by
to-morrow about this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיַּנִּיחַ אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3 And when he saw that, he arose, and went for his
life, and came to Beer-sheba, which belongeth to
Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֶלֶךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֹא
וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד]
וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב
עֲתָה יִהְיֶה קֶחַ נַפְשִׁי כִּי-לֹא טוֹב אֲנִי
מֵאֲבֹתַי:

4 But he himself went a day's journey into the
wilderness, and came and sat down under a
broom-tree; and he requested for himself that he
might die; and said: 'It is enough; now, O LORD,
take away my life; for I am not better than my
fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אַחַד וַהֲגִיחַ זֶה
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5 And he lay down and slept under a broom-tree;
and, behold, an angel touched him, and said
unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבְטֹ וַהֲגִיחַ מֵרֶאֱשֵׁתָיו עֶגֶת רֻצָּפִים
וַצַּפַּחַת מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁכַּב:

6 And he looked, and, behold, there was at his head
a cake baked on the hot stones, and a cruse of
water. And he did eat and drink, and laid him
down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שֵׁנִית וַיַּגַּע בּוֹ
וַיֹּאמֶר קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַסְפֵּךְ הַדֶּרֶךְ:

7 And the angel of the LORD came again the
second time, and touched him, and said: 'Arise
and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַת
הָאֲכִילָה הָיָא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֲרֵב:

8 And he arose, and did eat and drink, and went in
the strength of that meal forty days and forty
nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעְרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲגִיחַ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֵלִיָּהוּ:

9 And he came thither unto a cave, and lodged
there; and, behold, the word of the LORD came
to him, and He said unto him: 'What doest thou
here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צַבָּאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ
אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:

10 And he said: 'I have been very jealous for the
LORD, the God of hosts; for the children of Israel
have forsaken Thy covenant, thrown down Thine
altars, and slain Thy prophets with the sword; and
I, even I only, am left; and they seek my life, to
take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמַּדְתָּ בַּהֲרָ לִפְנֵי יְהוָה
וַהֲגִיחַ יְהוָה עֲבָר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וַחֲזָק
מִפָּרֶק הָרִים וּמִשִּׁבְר סָלְעִים לִפְנֵי
יְהוָה לֹא בְרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ
רָעַשׁ לֹא בְרָעַשׁ יְהוָה:

11 And He said: 'Go forth, and stand upon the
mount before the LORD.' And, behold, the
LORD passed by, and a great and strong wind rent
the mountains, and broke in pieces the rocks
before the LORD; but the LORD was not in the
wind; and after the wind an earthquake; but the
LORD was not in the earthquake;

וְאַחֲרֵי הָרָעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

12 and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

וַיְהִי כַשְׁמַע אֵלָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וַהֲגִה אֵלָיו
קוֹל וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֵלָיו:

13 And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צִבְאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֵי הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֵי
הָרְגוּ בַחֶרֶב וְאַתָּה אֲנִי לְבַדִּי נִבְקָשׁוּ
אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: (ס)

14 And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדִרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דְּמָשֶׁק וְכָאתָ וּמְשַׁחְתָּ אֶת־
חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אַרָם:

15 And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

וְאֵת יְהוּ בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַן מֵאֲבֵל
מִחוּלָּה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתִּיךָ:

16 and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּ
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יְהוּ יָמִית אֵלִישָׁע:

17 And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

וְהִשָּׁאֲרֹתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים
כָּל־הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל
וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

18 Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁם וַיִּמָּצֵא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַן
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צִמְדִּים לִפְנָיו
וְהוּא בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיו אֵלִישָׁע
וַיִּשְׁלַךְ אֲדָרְתּוֹ אֵלָיו:

19 So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיִּרְצָן אַחֲרָיו אֵלָיו
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכֶּה
אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מִה־
עֲשִׂיתִי לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said: 'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother, and then I will follow thee.' And he said unto him: 'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צִמְדֵי הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר
וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו
אֵלָיו וַיִּשְׁרָתָהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh with the instruments of the oxen, and gave unto the people, and they did eat. Then he arose, and went after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת משות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעִנְתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

11

THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of
the priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי
יֹאשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-
עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ:

2

to whom the word of the LORD came in the days
of Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-תֵּל עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-גָּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי: (פ)

3

It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the
eleventh year of Zedekiah the son of Josiah, king
of Judah, unto the carrying away of Jerusalem
captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4

And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כִּי אֲצֹרְךָ) אֲצֹרְךָ
בְּבֶטֶן יִדְעִיתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם
הַקִּדְשִׁיתִיךָ נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּמִיתִיךָ:

5

Before I formed thee in the belly I knew thee,
And before thou camest forth out of the womb I
sanctified thee; I have appointed thee a prophet
unto the nations.

וַאֲמַר אֲחֵהּ אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6

Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot
speak; for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְחֶךָ תֵּלֵךְ וְאֵת
כָּל-אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבֹּר:

7

But the LORD said unto me: Say not: I am a child;
For to whomsoever I shall send thee thou shalt
go, And whatsoever I shall command thee thou
shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֶתְּךָ אֲנִי
לְהַצִּלְךָ נָא-יְהוָה:

8

Be not afraid of them; For I am with thee to
deliver thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יָדוֹ וַיַּגֵּעַ עַל-פִּי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְּבָרִי
בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched
my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I
have put My words in thy mouth;

רְאֵה הִפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל-
הַגּוֹיִם וְעַל-הַמְּמַלְכוֹת לְנָתוּשׁ
וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת
וּלְנָטוּעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and
over the kingdoms, To root out and to pull down,
And to destroy and to overthrow; To build, and
to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מַה־אַתָּה
רֹאֶה וְרַמְיָהוּ וְאֹמֵר מִקַּל שָׁקֵד אֲנִי
רֹאֶה:

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־
שָׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מַה
אַתָּה רֹאֶה וְאֹמֵר סִיר נִפְוֹחַ אֲנִי רֹאֶה
וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרְעָה
עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.'

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מְשֻׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲמֵי־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ
כִּסְאוֹ פֶּתַח וּשְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־
חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רַעֲתָם
אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיף וּמִמָּוֶה וְדִבַּרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־
תַּחַת מַפְנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתְּתָהּ לִפְנֵיהֶם:

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וּלְעַמּוּד בְּרִזָּל וּלְחֻמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל־
כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ
לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ:

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה
אֲנִי נֹאֲמֵי־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (פ)

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

And the word of the LORD came to me, saying:

הֲלֹךְ וְקִרְאתִי בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר
כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד
נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כָּל־יְלֻלֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי
בְּמִדְבָּר בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קִדַּשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלָיו יֹאשְׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נֹאם-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 ו 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, on page ??.

שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה-מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם
בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי
הַהֶבֶל וַיְהִיבֹלוּ:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתָּנוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָּנוּ בְּמִדְבָּר
בְּאֶרֶץ עֲרֵבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה
וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא-עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-
יָשָׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַפְּרִמָּה לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וּתְבָאוּ וּתְשַׁמְאוּ אֶת-
אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמָתְכֶם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וּתְפָשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרָשִׁים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-
יִשְׁלֹו הִלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אִתְּכֶם נֹאם-יְהוָה וְאֶת-
בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עָבְרוּ אֲנִי כְּתִימִים וְרָאוּ וְקִדְּר שְׁלָחוּ
וַהֲתַבּוּנֵנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיטָּה כְּזֹאת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הֲהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלֹא יוֹעִיל:

II Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמוּ שָׁמַיִם עַל-זֹאת וְשַׁעְרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֹאם-יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שָׁתוּם רָעוֹת עָשָׂה עִמִּי אֱתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵוּ מַיִם חַיִּים לְחַצְבֹּ לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְּלוּ הַמַּיִם:

For My people have committed two evils: They
have forsaken Me, the fountain of living waters,
and hewed them out cisterns, broken cisterns,
That can hold no water.

13

הַעֲבָד יִשְׂרָאֵל אִם־יֵלִיד בֵּית הָאֵל
מִדּוֹעַ הָיָה לָבוֹ:

Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why
is he become a prey?

14

עָלִיו יִשְׁאֲגוּ כִפְּרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתּוּ
אֶרְצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ') נִצְתָה] ק'
נִצְתָה] מִבְּלִי יָשָׁב:

The young lions have roared upon him, and let
their voice resound; and they have made his land
desolate, his cities are laid waste, without
inhabitant.

15

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ') וְתַחֲפָנֶס] ק'
וְתַחֲפָנֶס] יִרְעוּד קֶדְקֶד:

The children also of Noph and Tahpanhes feed
upon the crown of thy head.

16

הֲלוֹא־זֹאת תַעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:

Is it not this that doth cause it unto thee, that
thou hast forsaken the LORD thy God, when He
led thee by the way?

17

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת
מִי שִׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר
לְשִׁתּוֹת מִי נָהָר:

And now what hast thou to do in the way to
Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what
hast thou to do in the way to Assyria, to drink the
waters of the River?

18

תִּי־סִבָּךְ רָעִתְךָ וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תוֹכְחֶיךָ
וְיִדְעִי וְרָאִי כִי־רָע וְנֹמֵר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נָאִם־אֲדֹנָי
יְהוָה צְבָאוֹת:

Thine own wickedness shall correct thee, and thy
backslidings shall reprove thee: Know therefore
and see that it is an evil and a bitter thing, that
thou hast forsaken the LORD thy God, neither is
My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

19

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ')
אֶעֱבֹד] ק' אֶעֱבֹד] כִּי עַל־כָּל־
גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־
צִעָה זָנְחָה:

For of old time I have broken thy yoke, and burst
thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress';
upon every high hill And under every leafy tree
Thou didst recline, playing the harlot.

20

וְאֲנֹכִי נִטְעִיתִךְ שׁוֹרֵק כָּלָה זָרַע אֲמָת
וְאִידָה נִהְפַּכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a
right seed; How then art thou turned into the
degenerate plant Of a strange vine unto Me?

21

כִּי אִם־תִּכְבְּסִי בַנִּתְר וְתִרְבִּי־לָךְ
בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנְךָ לִפְנֵי נָאִם־אֲדֹנָי
יְהוָה:

For though thou wash thee with nitre, and take
thee much soap, yet thine iniquity is marked
before Me, saith the Lord GOD.

22

אֵיךְ תֹאמְרִי לֹא נִטְמָאתִי אֲחֵרִי
הִבְעָלִים לֹא הִלַּכְתִּי רְאִי דֶרֶכְךָ בְּנִיא
דְּעִי מַה עָשִׂית בְּכֶרְךָ קִלְה מִשְׁרַכַּת
דֶּרֶכֶיךָ:

How canst thou say: 'I am not defiled, I have not
gone after the Baalim'? See thy way in the valley,
know what thou hast done; thou art a swift
young camel traversing her ways;

23

פָּרָהּ לִמְדַּם מְדָבֵר בְּאוֹת (כ' נפשו) [ק'
נִפְשָׁה] שְׁאֵפָה רוּחַ תִּאֲנָתָה מִי יִשְׁבְּנָה
כָּל-מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֹדְשָׁהּ
יִמְצְאוּנָהּ:

24

A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחָף (כ' וגורנד) [ק'
וְגִרְוֹנְךָ] מִצְמָאָה וְתֹאמְרִי נֹאֲשׁ לֹא
כִּי-אֶהְבֹּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25

Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁתַּת גִּנְבֹּל כִּי יִמְצָא בֶן הַבֵּישׁוּ
בֵּית יִשְׂרָאֵל הִמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם
וְכַהֲנֵיהֶם וְנָבִיאֵיהֶם:

26

As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לַעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלָאֶבֶן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִי] כִּי-פָנּוּ אֵלַי עָרָף
וְלֹא פָנִים וּבָעִת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוֹמָה
יְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27

Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵיזָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוֹמוּ
אִם-יִוָּשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפַּר
עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28

But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מֵעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראתי]
לִי אָבִי אֱלֹהִים נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4

Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ
הַדָּם רִגְלִי אֵי-יָזֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי
וְאֵי-יָזֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֶת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו
כָּל-אֱלֹהֵי נַאֲם-יְהוָה וְאֶל-יָזֶה אָבִישׁ
אֶל-עֲנִי וְנִכְחַת-רוּחַ וְחָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׂוֹחֵט תְּשׁוּרֵי מִכְּבַת-אִישׁ זֹבֶחַ תִּשָּׂא
עֶרְפָּה כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דֶּם-חֲזִיר
מִזְבִּיר לִבְנֵה מִבְרָךְ אֹנֶן גַּם-הֵמָּה
בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקֻצֵיהֶם נִפְשָׁם
חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּדְתָּם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאֵין עֹנֶה
דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי
וּבְאֲשֶׁר לֹא-חִפְצָתִי בָחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחִיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן
שְׁמִי יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם
וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שֹׁאֵן מֵעִיר קוֹל מִהֵיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּלָה לְאֹיְבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרָם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרָם יָבוֹא תֶּבֶל
לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה
הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם-יִוָּלֵד גּוֹי
כַּעַם אֶחָת כִּי-תֵלֵד גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן
אֶת-בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֵנִי אֲשָׁבִיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר
יְהוָה אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר
אֶל-הֵיכָל: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ
כָּל־אֲהַבְיָהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ
כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

10 Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her,
all ye that love her; Rejoice for joy with her, All
ye that mourn for her;

לִמְעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ
לִמְעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיו כְּבוֹדָהּ:
(ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast
of her consolations; That ye may drink deeply
with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ
כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם
וְיִנְקֶתֶם עַל־צֶדֶד תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים
תִּשְׁעָשְׂעוּ:

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend
peace to her like a river. And the wealth of the
nations like an overflowing stream, and ye shall
suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and
shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ בֶן אִנּוֹכִי
אֲנַחֲמָכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמְמוּ:

13 As one whom his mother comforteth, So will I
comfort you; and ye shall be comforted in
Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לְבָבְכֶם וְעֲצְמוֹתֵיכֶם
כִּדְשָׁא תִפְרַחְנָה וְנוֹדָעָה יַד־יְהוָה
אֶת־עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and
your bones shall flourish like young grass; and the
hand of the LORD shall be known toward His
servants, and He will have indignation against
His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכַּבְתָּיו לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אָפּוֹ וְגַעְרָתוֹ
בַּלְהִיב־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His
chariots shall be like the whirlwind; to render His
anger with fury, And His rebuke with flames of
fire.

כִּי בָאֵשׁ יִהְיֶה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וּרְבּוֹ חֲלָלִי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His
sword with all flesh; And the slain of the LORD
shall be many.

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּנּוֹת
אַחֵר (כ' אַחֵר) [ק' אַחֵר] בְּתִנְדָּא אֲכָלִי
בָּשָׂר תַּחְזִיר וְהִשְׁקֵץ וְהָעֶכְבֵּר יִחָדּוּ
יִסָּפוּ נַאֲם־יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify
themselves to go unto the gardens, behind one in
the midst, Eating swine's flesh, and the detestable
thing, and the mouse, Shall be consumed
together, saith the LORD.

וְאִנּוֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשִׁנּוֹת וּבָאוּ
וּרְאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the
time] cometh, that I will gather all nations and
tongues; and they shall come, and shall see My
glory.

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם
פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד
מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבְל וַיִּנּוּ הָאֵלִים הַרְחָקִים
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will
send such as escape of them unto the nations, to
Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to
Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not
heard My fame, neither have seen My glory; and
they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כל-אחיכם מכל-הגוים
מנחה ליהוה בסוסים ובכרכב
ובצבים ובפרדים ובכפרות על
הר קדשי ירושלם אמר יהוה כאשר
יביאו בני ישראל את-המנחה בכלי
טהור בית יהוה:

וגם-מהם אקח לפתנים ללויים אמר
יהוה:

כי כאשר השמים החדשים והארץ
החדשה אשר אני עשה עמדים לפני
נאם-יהוה כן יעמד זרעכם ושםכם:

והיה מדי-חדש בחדשו ומדי שבת
בשבתו יבוא כל-בשר להשתחוות
לפני אמר יהוה:

ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים
כי תולעתם לא תמות ואשם לא
תכבה והיו דראון לכל-בשר: והיה
מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו
יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהוה

And they shall bring all your brethren out of all
the nations for an offering unto the LORD, upon
horses, and in chariots, and in fitters, and upon
mules, and upon swift beasts, to My holy
mountain Jerusalem, saith the LORD, as the
children of Israel bring their offering in a clean
vessel into the house of the LORD.

And of them also will I take for the priests and
for the Levites, saith the LORD.

For as the new heavens and the new earth, which
I will make, shall remain before Me, saith the
LORD, so shall your seed and your name remain.

And it shall come to pass, that from one new
moon to another, and from one sabbath to
another, shall all flesh come to worship before
Me, Saith the LORD.

And they shall go forth, and look Upon the
carcasses of the men that have rebelled against
Me; For their worm shall not die, Neither shall
their fire be quenched; And they shall be an
abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Mahar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

ויאמר-לו יהונתן מחר ה'דש ונפקדת
כי יפקד מושבך:

ושלשת תהרד מאד ובאת אל-המקום
אשר-נסתרת שם ביום המעשה
וישבת אצל האבן האזל:

ואני שלשת החצים צדה אורה
לשלח-לי למטרה:

והנה אשלח את-הנער לך מצא
את-החצים אם-אמר אמר לנער
הנה החצים ממני והנה קחננו ובאה
כי-שלום לך ואין דבר חיי-הנה:

XX:18 And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the
new moon; and thou wilt be missed, thy seat will
be empty.

19 And in the third day thou shalt hide thyself well,
and come to the place where thou didst hide
thyself in the day of work, and shalt remain by
the stone Ezel.

20 And I will shoot three arrows to the side-ward, as
though I shot at a mark.

21 And, behold, I will send the lad: Go, find the
arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows
are on this side of thee; take them, and come; for
there is peace to thee and no hurt, as the LORD
liveth.

וְאִם־כֹּה אֹמֵר לְעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִים
מִמֶּנֶּה וְהִלָּאָה לִי כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהִדְבָּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה
יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל־] לֶאֱכֹל:

24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְעַם | כַּפְעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב
אֲבִנֶר מִצַּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאֲמֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא
כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בָלְטִי טְהוֹר הוּא
כִּי־לֹא טְהוֹר: (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד
מְקוֹם דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל
אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשִׁי
גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם:

27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל
דָּוִד מֵעַמּוּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בְעִיר וְהוּא צְוָה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא
וְאֶרְאֶה אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא
אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר
לֹא בֶן־נָעוּת הַמַּרְדּוּת הֲלֹא יָדַעְתִּי
כִּי־בָחַר אֶתָּה לְבֶן־יִשִׁי לְבִשְׁתֹּךְ
וּלְבִשְׁת עֶרְוַת אִמִּי:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי חַי
עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לָמָּה יוּמָת מִה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֹּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ
וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him;
whereby Jonathan knew that it was determined
of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְּׁלֶחַן בְּחַר־אָף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger,
and did eat no food the second day of the month;
for he was grieved for David, and because his
father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה
לְמוֹעֵד דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that
Jonathan went out into the field at the time
appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעְרוֹ לֵךְ מֵצֵא נָא אֶת־תַּחֲצִיִּים
אֲשֶׁר אֲנִי מוֹרֶה הַנָּעַר לֵךְ וְהוֹאֲיָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the
arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot
an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר
וַיֹּאמֶר הֲלֹא הַחֲצִי מִמֶּנִּי וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the
arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried
after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond
thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֲרָה
חוֹשָׁה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן
אֶת־[כ'] הַחֲצִי[ק'] תַּחֲצִיִּים וַיָּבֹא
אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed,
hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up
the arrows, and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מְאוּמָה אֶדְּ יְהוֹנָתָן
וְדָוִד יָדָעוּ אֶת־הַדְּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan
and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר
אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הֲבִיא הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and
said unto him: 'Go, carry them to the city.'

וְהַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל תְּנֹבָה וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out
of a place toward the South, and fell on his face to
the ground, and bowed down three times; and
they kissed one another, and wept one with
another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין
זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace,
forasmuch as we have sworn both of us in the
name of the LORD, saying: The LORD shall be
between me and thee, and Between my seed and
thy seed, for ever.'